

ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ
ΕΙ.

ΥΠΟ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ ΙΑΤΡΟΥ.

« Διὰ τοῦτο οἱ ἱερεῖς προ τῶν ἱερῶν
» τὰς σφίγγων ἐπέκειντο ἐπὶ τὸν ἀπόδους τοῦ πε-
» ρι Θεοῦ λέγοντες ἅπαντες ὅτι »

(Ε. σελ. 240.)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΔΩΜΖ.

ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΗ

ΕΙ

Πράξις Τυπογραφείου

Αριθ. 18.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ

Ἦν περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς Εἰ συγγραφῆν μου ταύτην, οὔσαν ἀπόσπασμα τῶν περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μελετημάτων, ἅπερ πρὸ παμπόλλων ἐνιαυτῶν συλλεχθέντα τε καὶ τηρηθέντα μοι μένουσιν ἀνέκδοτα διὰ τινὰς τοπικὰς δυσχερείας, ἔκρινα μὲν εὐλογον ἵνα ἐκδώσω κατ' ἰδίαν, ὅπως μὴ ἐξίτηλοι γένωνται ἰδέαι τινες, ὁποιαοῦν, χρήσιμοι ἴσως εἰς τὴν φιλαλογίαν τὴν τε Ἑλληνικὴν καὶ τὴν βάρβαρον· αἰτῶμαι δὲ ἴλεων τὸν ἀναγνώστην διὰ τὸ ἀκατέργαστον αὐτῶν, καὶ τὸ ἐν πολλοῖς μὴ ἀκόλουθον· τὸ γὰρ ἕτεροειδὲς τῶν ἀσχολιῶν μου, καὶ ἡ στέρησις πολλῶν ἀναγκαιοτάτων βιβλίων, οἷς περ συμβούλοις χρώμενος καὶ τὰ ἡμαρτημένα ἂν διώρθουν, καὶ τὰ παρεωραμένα νῦν γε ἀνεπλήρουν, καὶ τὰ ἅπαξ πρὸ πολλῶν ἐτῶν γραφέντα μοι ἐν τεμαχίοις χάρτου, ἐνθεν κάκειθεν παραριπτομένοις, εἰς δευτέρας φροντίδας καθυποβαλῶν, διευθέτου ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον, πολλὰ παρὰ τοῖς σοφοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἄν γὰρ ἀχανεῖς καὶ μυριότευχοι βιβλιοθήκαι πολλάκις στενὰ περιβάλλωσιν ὄρια εἰς τὰς χρείας τῶν καὶ ἄλλως ἀπειρομαθῶν ἀνδρῶν, τί λογιστέον περὶ ἡμῶν τῶν ἐνταῦθα βιούντων οἷονεῖ ἐν ἐρημίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ λόγου. Εἶτα δὲ καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ διαλευκᾶναί τινα τῆς βαρβάρου σοφίας ἅμα τε καὶ θεολογίας, ἣτις ἅπαντ' ἐπέσχεπε τοῖς συμβόλοις

καὶ αἰνίγμασιν, ὡς καὶ ὁ Ἱερὸς Κλήμης σημειοῖ «τὴν βάρβαρον φιλοσοφίαν . . . ἐπικεκρυμμένως καὶ διὰ συμβόλων προφητεύειν», ἐμοὶ μὲν, ξένω τε ὄντι καὶ ἀμυήτῳ, οὐκ ἀτόνου ἀπολογίας, αὐτοῖς δὲ συγκαταβάσεως ἀφορμὴ προὔπτη ἂν γένοιτο. Ἄλλως ὅμως μόνον ἀσύγγνωστόν μοι σύνοϊδα ἀμάρτημα, τί γὰρ μὴ οἶα εὐέλκω καὶ τὸ ἐν ἐμοὶ ἐκφῆναι μυστήριον ὁ τῶν τῶν αἰσίων μυστηρίων ἱεροφάντης βουλημένος εἶναι δοκεῖ μοι, ξένω, ἀσύγγνωστόν μοι ἀμάρτημα σύνοϊδα, ὅτι ἐτόλμισα ἐπαύλασθαι καὶ τοῦ μέχρι νῦν γε ἀλύτου πλατωνικοῦ προβλήματος, καὶ νωδὸς ὢν, σκληρότατον κατὰξαι ὠρέχθη ἡμῶν ὡς που καὶ τῶν τις ἀστυκῶν σοφῶν χαριέντως ἐπ' αὐτὸ ἐξεφράσθη. Ἄλλὰ τὸ μὲν ἀφαμαρτεῖν τούτου ἴδιον ἐμὸν ἀτύχημα, ὃ δὴ καὶ πολλοὶ τῶν πολὺ μου ἀξιοτέρων, σοφῶν ἀνδρῶν, καὶ τὰγαθὰ ζηλούντων, ἔπαθον πρότερον, τὸ δ' ἐπιτυχεῖν μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἀναλογιζομένω, πῶς γὰρ οὐ; εἴ γε τῷ θειοτάτῳ ἔμειλλον Πλάτωνι συζῆν, ἔρριπταί μοι ὁ κύβος τρίς, καὶ τρίς ἐπ' ἀγαθῇ τῇ τύχῃ, ἂν ὁ Πυθαγορικός ἀβαξ βεβαιοῖμε τάληθῆ. Εἶθε οὖν καὶ οἱ σοφοί, οἷς μέλει περὶ τοιούτων θεωρημάτων, καὶ ὢν ἐν γούνασιν αἱ ἀδέκαστοι κείνται ψῆφοι, μὴ καὶ αὐτοὶ τὴν μέλαιναν ἐπαγάγοιεν. Ἦν πάντως ἀπεκδέχομαι, καὶ κατὰ πάσης τῆς συγγραφῆς, ἐκ χειρὸς

τῶν ἐρεσχελίαν ἀντικρυς, καὶ κενεμβατούντων ἀνδρῶν μα-
 ταιοσχολίαν οἰομένων τὰ τοιαῦτα θεωρήματα. «οὐδὲν (γὰρ)
 ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα». Ἰστέον δὲ καὶ τοῦθ',
 ὅτι οὐ καθάπαξ σεσημειωταί μοι τὰ ἰδιάζοντα τῆ παρού-
 ση συγγραφῇ θεωρήματα· οὐδ' εἰς τὴν σάν ἐτέρων γνωμῶν
 ἀνασκευὴν ἐγκατατρίψαι τὸν χρόνον καὶ τὴν ὑπομονὴν τοὺς
 ἀναγνώστας μου ἔκρινα, περὶ τῶν οἰομένων τούτο σοφοῖς
 καὶ ἀσφοῖς, τοῖς μὲν, ὅτι οἶδασιν ἀκριβῶς τί, καὶ πῶς,
 καὶ μέχρι πόσου λελεχται παρ' ἑκάστων, τοῖς δ', ὅτι κόμ-
 πον στυγνὸν ἐν οὐκ εἰδόσιν, ὡς δὴθεν εἶδως, ἤμελλον ὠ-
 φλῆσαι. Τὴν δὲ περὶ τοῦ Ἁγίου ὁ Θεὸς ὑπόνοιάν μου, ὡς
 ἀπλὴν ἐνταῦθα εἰκασίαν ἔθηκα.

§. 1. **Γ**να δὲ μή τις ὑπολάβῃ παντάπασι στείραν ἀγαθῶν καρπῶν τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀλφαβήτου ἱστορίαν, φέρε, ἀρχαῖόν τι καὶ ἄλυτον, οὕτως εἰπεῖν, πρόβλημα προθῶμεν ἑαυτοῖς, λυόμενον, ὡς ἐγὼ πέποιθα, μόνον διὰ τῆς τοιαύτης γνώσεως, ὅπως τὸ παράδειγμα περιττὸν ἀναδείξῃ τὸν διὰ λόγου ὑπομνηματισμόν.

§. 2. Τὸ ἐν Δελφοῖς EI τὸ ἐν τῷ Πυθίῳ ναῶ « προεδρεύον » ἀπάντων τῶν ἐκεῖ ἀπ' αἰῶνος πολυτίμων ἀναθημάτων, Πλούταρχος μὲν μόνος, ὃν ἐγὼ οἶδα, διέσωσεν, ἀνακρινάσας αὐτὸν τοῦ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, καὶ τοῦ ΜΗΑΕΝ ΑΓΑΝ, καὶ τῶν λοιπῶν προγραμμάτων τῶν ἐν τῷ ναῶ, (ἃ καὶ Δελφικὰ παραγγέλματα ἰδίως ἐλεγοντο, ὡς ἐκ Διονυσίου τοῦ Ἐρωτοκόλου καὶ γραμματικῶν ἀναφέρει ὁ ἱερός Κλήμης Στρώμ. Ε. ἡ.) « οὐδενὸς ἦν τὸν γόνιμον λόγον » βιβλιόριον δ' ἐπ' αὐτὸ καθιερώσας, ὅπερ καὶ τὴν τοῦ χρόνου ἐπιπέραν ἠπέξεφυγε, διδάσκει ἡμᾶς τῇ εἰς πάντα περιέργῳ φιλολογικῇ καὶ φιλοσοφικῇ αὐτοῦ πολυμαθείᾳ, ὅτι « τοῦτο (τὸ EI) εἰκὸς οὐ κατὰ τύχην, οὐδ' οἷον ἀπο κλήρου τῶν γραμμάτων μόνον ἐν προεδρείᾳ παρὰ τῷ Θεῷ γενέσθαι, καὶ λαβεῖν ἀναθήματος τάξιν ἱεροῦ καὶ θεάματος· ἀλλ' ἡ δύναμιν αὐτοῦ κατιδόντας ἰδίᾳ καὶ περιττῇ, ἢ συμβόλῳ χρωμένους πρὸς ἕτερόν τι τῶν ἀξίων σπουδῆς τοὺς ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν φιλοσοφήσαντας, οὕτω προσέσθαι ».

§. 3. Τρία οὖν ἀφηγεῖται τὰ ἐκεῖ καθιερωθέντα EI, ὃν « Τὸ μὲν χρυσοῦν . . . , Λιβίας τῆς Καίσαρος γυναικὸς ὀνομαζόντων τῶν κατὰ τὸ ἱερόν, τὸ δὲ χαλκοῦν, Ἀθηναίων· τὸ δὲ πρῶτον καὶ παλαιότατον, τῇ δὲ οὐσίᾳ ξύλινον, ἔτι νῦν τῶν σοφῶν καλοῦσιν, οὐχ ἑνὸς, ἀλλὰ κοινὸν ἀνάθημα πάντων γενόμενον ». Πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ἐρμηνειῶν φερομένων ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ Πλούταρχος τὰς ἐφεξῆς, οἷονεὶ κρατίστας, ἱστορεῖ.

α'. Ὅτι πέντε ὄντων τῶν ἀρχαίων σοφῶν σεσημείωται ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν διὰ τοῦ EI, τοῦ Κλεοβούλου καὶ Περιάνδρου παρειαχθέντων βία ἐν τοῖς ὕστερον. Γέγραπται δὲ EI ἀντὶ τοῦ E, τοῦ σημαίνοντος τὸν ὅ ἀριθμὸν (τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου, ἀλλ' ἐξ ἡμετέρας εἰκασίας), διότι κατὰ τὸν Δειπνοσοφιστὴν (Βιβ. β'. β.) « πάντες οἱ ἀρχαῖοι τῷ OY ἀντὶ τοῦ O στοιχείου προσεχρῶντο, παραπλησίως καὶ τῷ EI ἀντὶ τοῦ E » ὡς περ ὁρώμεν καὶ τῇ Ἰλιάδι τὸ πέμπτον βιβλίον σημειούμενον διὰ τοῦ EI. Ἀλλὰ ταύτην τὴν ιδέαν, ἐκτὸς τοῦ, καὶ ἡμῖν εἶναι δυνατὸν παραγράψαι εὐκόλως λέγοντας, ὅτι τὸ EI οὔτε τῷ E ἀντισοιχεῖ, οὔτ' ἐν ἀριθμοῦ μοῖρα οὐδέποτε τέθειται, ἀλλ' ἀπλῶς μακρᾶς τινος φωνῆς, διαφόρου τῆς τοῦ Ἐψιλον, σημεῖον ἴδιον τέτακται, ὡς δὴ καὶ τὸ OY σημεῖον μὲν φωνῆς μακρᾶς τοῦ O τέτακται, ἀλλ' οὐ καὶ τὸν αὐτὸν σημαίνει ἀριθμὸν, καὶ ὁ Πλούταρχος αὐτὸς ἀποδοκιμάζει δι' ἄλλους λόγους, ἐπιφέρων τὴν δευτέραν.

β'. Ὅτι Χαλδαῖός τις ἕνεος ἔλεγε· ἐπὶ ὄντων τῶν φωνηέντων τὸ E δεύτερον τῇ τάξει ἀριθμεῖται, ὡς σημεῖον τοῦ Θεοῦ Ἀπόλλωνος, οὗ ὁ μακρὸς. Ὁ γὰρ Πλάτων ἐν οἱ Ἰλλήνας τὸν αὐτὸν ἠγοῦνται καὶ Ἀπόλλωνα, δεύτερος τῇ τάξει μετὰ τὴν Σελήνην ἐν τῷ τῶν πλανητῶν διακόσμῳ ἀριθμεῖται. Ἀλλ' αὐτὸν, ἐκτὸς καὶ τοῦ ὑπόκεισθαι εἰς τὴν ἀνωτέρω (α) ἀτοπίαν τοῦ Θεοῦ εἶναι δηλαδὴ τὸ EI ταῦτόν τῷ E κατὰ γε ἀριθμὸν, λῆρον ἠγοούμενος ἐκσυρίττει· καὶ δικαίῳ τῷ λόγῳ· ἀμουσοτάτη γὰρ, καὶ ἦκισ' ἀγρονομικῆ· τέταρτος γὰρ ἐστίν, ὡς μετὰ τὴν Σελήνην, τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὸν Ἑρμῆν κατὰ γε τοὺς ἀρχαίους ἀριθμούμενος. Εἰ μὴ εἴποις κατὰ τὴν λαμπρότητα, ἀλλὰ καὶ οὕτω τακτέον αὐτὸν μᾶλλον πρῶτον.

γ'. Ὅτι γέγραπται τὸ EI ὡς σύμβολον πύσεως· οἱ γὰρ χρητηριαζόμενοι πρὸς τοῦ θεοῦ ἐρωτῶσιν EI ποιητέον, EI πλευστέον, EI κτλ. καὶ ταῦθα μακροῦς τινος, καὶ παντάπασιν ἀνοικεῖους συλλογισμοὺς συρράπτων μὲν ὡς ἐκ προσώπου δῆθεν τῶν τινος διαλεγόμενων περὶ τῆς συλλογιστικῆς δυνάμεως τοῦ EI, δοκῶν δ' αὐτὸς ἐαυτῷ ἀπίθανος, παραιτεῖται μὲν ταύτην τὴν γνώμην, λέγει δέ.

δ'. Ὅτι ὑπετό πικρὰν τινος τὸ EI εὐκτικὸν, οἶον ἐν τῷ Εἶθε· καὶ

ἐπ' αὐτὸ φέρει παράδειγμα φράσεως· οὐδ' ἄτοπον, εὐκτῆριον οἶκον διὰ συμβόλου εὐχῆς ἐπισημαίνεσθαι. Ἄλλ' αὐτὸς ἐπισυνάπτει

έ. Καὶ μαθηματικώτερον τοῦ δέοντος. Ὅτι τὸ Ε λόγῳ ἀριθμητικῶ πέντε σημαῖνον, τὸ δὲ πέντε ἐπειδὴ τῆς ἀρχικῆς ἀριθμήσεως κύριόν τι καὶ ἐπίσημον ὄν, ἴσχυσε δοῦναι τὸ ὄνομα εἰς πᾶσαν τὴν ἀρίθμησιν, ὅθεν ἐγένετο καὶ τὸ ῥῆμα πεμπάζω, συνώνυμόν τε καὶ ἰσοβάθμιον τοῦ ἀριθμῶ, εἰκότως, ὡς σύμβολον ἀπάσης ἀριθμήσεως ἀφιέρωται τῷ Θεῷ τῆς σοφίας, ἀπαρχή τις ἀριθμητικῶν θεωρημάτων. Καὶ ἐν τούτῳ πολλὰ τινα Πυθαγορικῆς καὶ Πλατωνικῆς ιδέας τε καὶ ἔξεως περίτε περιττοῦ καὶ ἀρτίου ἀριθμοῦ, καὶ λόγων ἀρμονικῶν κτλ. ἐπισωρεύει· καὶ δὴ καὶ ὡς « Ἀρχὴ μὲν ἀριθμοῦ παντὸς μονάς, τετράγωνος δὲ πρῶτος ἢ τετράς, ἐκ δὲ τούτων, ὡσπερ ιδέας καὶ ὕλης πέρα ἐχούσης ἢ πεμπτάς. Εἰ δὲ δὴ καὶ τὴν μονάδα τετράγωνον ὀρθῶς ἔνιοι τίθενται, δύναμιν οὖσαν ἑαυτῆς, καὶ περαίνουσιν εἰς ἑαυτὴν, ἐκ δυοῖν περὶ αὐτὰ τῶν πρώτων τετραγώνων, ἢ πεμπτάς οὐκ ἀποδείκνυσαν ὑπερβολὴν εὐγενείας ». Ἀλλὰ πάλιν καὶ τῆς πεντάδος τῆς πρῆξις τῶν περὶ αὐτὴν εὐγένειαν καὶ τῆς ἐπτάδος τῆς οὕτως ἀεικίας ἐν αὐτῷ λόγῳ τελευτήσῃ, ἐξαχρεῖοι· ὅθεν καὶ ἀποφαίνεται.

ς'. « Οὔτε οὖν ἀριθμὸν, οὔτε τῶν, εἴτε ἄλλο τῶν ἑλλειπῶν μορίων οὐδὲν οἶμαι τὸ γράμμα σημαίνει, ἀλλ' ἐστὶν αὐτοτελής τοῦ Θεοῦ προσαγόρευσις καὶ προσφώνησις, ἀμα τῷ ῥήματι τὸν φθεγγόμενον εἰς ἔννοιαν καθιστῶσα τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς ἕκαστον ἡμῶν ἐνταῦθα προσιόντα, οἷον ἀσπαζόμενος προσαγορεύει τῷ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, ὃ τοῦ χαίρει δὴ, οὐθὲν μείον ἐστίν, ἡμεῖς δὲ πάλιν ἀμειβόμενοι τὸν Θεὸν Εἶ φαμεν, ὡς ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ καὶ μόνην μόνῃ προσήκουσαν τὴν τοῦ εἶναι προσαγόρευσιν ἀποδιδόντες· ἡμῖν γὰρ ὄντως τοῦ εἶναι μέτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα θνητὴ φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς γενομένη, φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπερείσῃς λαβέσθαι βουλόμενος, ὡσπερ ἢ σφοδρὰ περιδραζίς ὕδατος, τῷ πιέζειν εἰς ταῦτ' οὐ καὶ συνάγειν, διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, οὕτω τῶν παθημάτων μεταβάτων, ἐκάστου τὴν ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγος διώκων, ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ

γινόμενον αὐτοῦ, τῇ δ' εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβέσθαι μένοντος, οὐδὲ ὄντος ὄντως, δυνάμενος.» . . . καὶ μετὰ πολλὰ . . . « Ἄλλ' ἔστιν ὁ Θεὸς, χρὴ φάναι, καὶ ἔστι κατ' οὐδένα χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀκίνητον καὶ ἄχρονον καὶ ἀνέγκλιτον, καὶ οὐ πρότερον οὐδὲν ἔστιν, οὐδὲ ὕστερον, οὐδὲ νεώτερον. Ἄλλ' Εἰς ὧν ἔστι τῶ νῦν τὸ αἰεὶ πεπλήρωκε, καὶ μόνον ἔστι τὸ κατὰ τοῦτον ὄντως ὄν, οὐ γεγονὸς, οὐδ' ἐσόμενον, οὐδ' ἀρξάμενον, οὐδὲ παυσόμενον· οὕτως αὐτὸ δεῖ σεβομένους ἀσπάζεσθαι καὶ προσεθίζειν, ἢ καὶ νῆ Δία, ὡς ἐνιοὶ τῶν παλαιῶν Εἶ ἔν· οὐ γὰρ πολλὰ τὸ θεῖόν ἔστιν. . . . ὅθεν εὖ καὶ τὸ πρῶτον ἔχει τῶ Θεῷ τῶν ὀνομάτων καὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον. Ἀπόλλων μὲν γὰρ οἶον ἀρνούμενος τὰ πολλὰ, καὶ τὸ πλῆθος ἀποφάσκων ἔστιν· Ἰητος δὲ ὡς Εἰς καὶ μόνος· Φοῖβον δὲ δῆπου τὸ καθαρὸν καὶ ἀγνὸν οἱ παλαιοὶ πᾶν ὀνομάζον». Καὶ οὕτω κατανατᾶ εἰς τὸ συμπέρασμα. Ὅτι πάντων τῶν ἐν τῶ νῶν προγραμμάτων ὄντων παραγράμματα, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· οἶον τὸ ΓΝΩΘΙΣΑΙ ΤΟΝ καὶ τὸ Εἶ ἔτέθη ὡς ἐκ προσώπου τῶν ἐκεῖσε ἀπερχομένων καὶ προσερχομένων τὸν Θεὸν διὰ τοῦ δευτέρου ἑαυτοῦ προσώπου τοῦ ἐκροτάτης τῆς ὀριστικῆς ἐφαλίσεως τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος, ὡς τῆς θεοπάσης· μάλιστα ἐμφανισμένης ἐν τε τῶ ΕἶΝΑΙ καὶ τῶ ΑἶΕΙ ἕνεστεσι, καὶ ταύτης οὕσης κατηγορίας ἀκροτάτης τῆς θείας φύσεως.

§. 4. Καίτοι δὲ τῆς τελευταίας ταύτης γνώμης οὕσης ὑγιεστερας, καὶ τόνγε νοῦν πλησιαζούσης εἰς τὴν ἀλήθειαν, οὐ μόνον δὲ, ἀλλ', εἴτις καὶ τι πλεῖον τοῦ Πλουτάρχου βούλεται προσθῆναι, καὶ ἐμπεριεχοῦσης πρὸς τῶ εἶναι τε καὶ τῶ αἰεὶ ἔτι καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς γνώσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀπανταχοῦ παρουσίας διὰ τὸ εἶναι τὸ ῥῆμα δευτεροπροσωποῦν· ἰδοὺ μὲν τοι ἐγὼ τίνα γνώμην καὶ ἐρμηνείαν προβάλλω, θαυμαστὴν, τὸ κατ' ἐμὲ, τὴν ἀρχὴν, καὶ δείγμα τῆς εὐσεβείας τῶν οικοδομησάντων, ἢ καθιερωσάντων τὸν ναὸν, ἢ καὶ τῶν ἐκεῖ τὸ Εἶ τοῦτο ἀναθέτων. Καὶ δὴ λέγω.

α. Ὅτι τὸ Εἶ οὐκ ἔστι μία φωνὴ ἢ συλλαβὴ, ὡς ὑπέλαβον οἱ τοῦτο ἀναγνόντες ἢ καὶ πραγματευθέντες, ἀλλὰ δύο σύμφωνα τοῦ παλαιοῦ ἀλφαβήτου διακεκριμένα.

β. Ὅτι ἡ ἀνάγνωσις ὀφείλει γενέσθαι ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ

ἀριστερά, ὡς ἀναγινώσκουσιν οἱ ἀνατολικοὶ, ὡς ἀνεγίνωσκον καὶ σὲ ἡμέτεροι ἀρχαιότατοι πατέρες (ὄρα τὴν ἡμετέραν παρεκβολὴν εἰς τὸ Ἀλφάβητον), καὶ ὡς ἀποδεικνύμεν §. 22.

γ'. Ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ ΕΙ ζητητέον αὐτοτελῆ τινα, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος (§. 4. σ'.) προσαγόμεναι καὶ προσφώνησιν τοῦ Θεοῦ. « Καί ἐστιν, ὡς ἐβεβαίουν καὶ οἱ Δελφοὶ (παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ αὐτ.) τὴν κοινὴν καὶ περιηγητικὴν δόξαν εἰς τὸ μέσον προάγοντες, οὔτε τὴν ὄψιν ἀξιοῦντες, οὔτε τὸν φθόγγον, ἀλλὰ τοῦνομα μόνον τοῦ γράμματος ἔχειν τι σύμβολον· ἔστι γάρ, ὡς ὑπολαμβάνουσι Δελφοὶ, καίτε προηγορῶν ἔλεγε Νικάνδρος ὁ Ἱερεὺς, ὄχημα καὶ μορφή τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἐντεύξεως. »

δ'. Ὅτι τοιαύτη ἐπιγραφή εἰς ἄλλον ναὸν οὐκ ἐγένετο.

§. 5. Τούτων οὖν οὕτω προτεθέντων λέγω, ὅτι τὸ ΕΙ ἔστιν ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὃν προσεκύνησαν οἱ Πλατάρχαι πρὸ τοῦ Μωσέως, καὶ μετ' αὐτὸν μέχρι τῆς ἐκείσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ὃν δοκεῖ ἀνεγηγεμένος ὁ ναὸς πρὸ τοῦ Μωσέως, ἴσως δὲ καὶ πρὸ τοῦ Ἀβραάμ· οὗτος δ' ἔστιν ὁ ΠΥΤΙΣ, ὃς καὶ ἡμεῖς λατρεύομεν.

§. 6. Εἴτις οὖν, εἰς Ἑλληνικὰς εὐαρεσκείας ἐρμηνείας, πλὴν τῶν παρὰ Πλουτάρχῳ, προσθήσει καὶ τὸ, αὐτῶν μορφῶν, ὡς τοῦ μὲν, Ἰος τὸ, μόνος, διὰ τοῦ Ι ἐμφαινομένου, καθὼς φαίνεται καὶ τῇ ἀρχαίᾳ ἀριθμήσει· (ὄρα ἡμ. Παρεκβολ. Εἰς τὸ Ἀλφ. λύναμ. ἀριθμ. ἀλφαβ.), τοῦ δὲ, Αὐτὸς διὰ τοῦ Ε, τῆς προσωπικῆς ὑποστάσεως ὄντος συμβόλου, καὶ ταῖς ταῦτοπροσωπικαῖς ἀντωνυμίαις συναπτομένου, καὶ βάσεως ὄντος τῆς προσωπικῆς, ἴσως δὲ καὶ πασῶν τῶν ἀντωνυμιῶν: οἶον Ἐγώ. (Ἐ) σύ. Ἐκεῖνος. (Ἐ) τοῦτος, ἡ ἰδέα αὕτη οὐ μόνον θεοπρεπῆς καὶ ὑγιαίνουσας διδασκαλίας πλήρης, ἀλλὰ καὶ σοφῶν ἀνδρῶν ἀναγκαῖον καὶ σωτήριον ἄκος κατὰ τῆς τότε πολυθείας, καὶ εἴη ἂν τὸ μέγιστον καὶ ἱερώτατον τοῦ Πυθίου ναοῦ λόγιον. Ἀλλ' ἐγὼ ἀνεκδοκίμως πρεσβεῶν τὴν ἐπιγραφὴν ΕΙ εἶναι ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· ἰδοὺ ἐκ τίνων διδομένων πιθανολογοῦμαι τὴν πρότασιν.

§. 7. Πρῶτον· ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γραφῇ τὸ ΕΙ ἰσοδυναμεῖ πάντως

τῷ Ἑβραϊκῷ \aleph , ἢ καὶ τοῖς ἀρχαίοις Σαμαρειτικοῖς γράμμασι [Σχ. 4.]
 (*) τὸ γὰρ I ἔστι τὸ \aleph τὸ δὲ E τὸ \aleph καὶ ἐν τῇ τάξει τῶν γραμμάτων
 καὶ ἐν τῇ ἀριθμῆσει διὸ πάντως τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ \aleph
 ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, μεταγραφόμενον τοῖς ἀρχαίοις
 Ἑλληνικοῖς γράμμασιν ἐγράφη ἂν EI, μηδὲν ἄντιβαινούσης τῆς
 παλινόρου διευθύνσεως τοῦ E, ὡς ἐν τῇ ῥηθείᾳ παρεκβολῇ διὰ μα-
 κρῶν δέδεικται τε καὶ παρεδειγματίσθη ἐκ τοῦ νομίσματος τῶν
 Ἑρесьων [Σχ. 2.] (Montfaucon. Palæograph. Græc. p. 444).

Δεύτερον· ὅτι τοιαύτη ἐπιγραφή εἰς οὐδένα τῶν Ἑλληνικῶν εὐ-
 ρίσκατο ναῶν· πάντως γὰρ ὁ Πλούταρχος ἀνέφερεν ἂν αὐτὴν εἰς τὰς
 μακρὰς αὐτοῦ ἐρμηνείας· ἐν ᾧ τὸ \aleph , καὶ Ἑλληνιστὶ ἢ Φοινικιστὶ
 EI εἶς τε τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος πιθανῶς, καὶ εἰς τὰς σημερι-
 νὰς συναγωγὰς ἐπιπρέπει· ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐσπέριοι χριστιανοὶ περι-
 τότητα κόσμου συμβολικοῦ δεικνύοντες εἰς τοὺς θεῖους ναοὺς, ἐπι-
 γράφουσιν ἐν τριγῶνι τῶν ἐπιπέδων Ἑβραϊκὰ στοιχεῖα \aleph , ἢ τὸ
 τετραγράμματον αὐτῶν $\aleph \aleph \aleph \aleph$. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ οἱ Μο-
 χαμεθνοὶ, μάλιστα οἱ Αἰθιοπικοὶ καὶ οἱ Δερουσιδαὶς ὀνομαζόμενοι,
 ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνταγῆσι καὶ ταῖς προσευχαῖς κοινῶς
 τὴν ἔχουσι τὴν προσφώνησιν $\aleph \aleph \aleph \aleph$ · ὁ οὗτος, ἐννοοῦντες μὲν τὸν
 μόνον ἀληθῆ Θεόν, ἐν προσφώνησιν οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Προφῆ-
 ται, κάλλιστον δὲ καὶ σεμνότερον πρόγραμμα ἔν τε τοῖς τεμένεσι
 καὶ τοῖς ἐπιφανεστέροις τόποις αὐτῶν ἐπιγράφοντες ποικίλοις καὶ
 συμπεπλεγμένοις καὶ μεγάλοις τοῖς γράμμασι τὸ \aleph ἢ τὸ \aleph ,
 καὶ δὴ καὶ τὸ \aleph μόνον, περὶ οὗ ἐν τοῖς ὕστερον (§. 25)· οὐ μὴν δ'
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάσης γραφῆς ἢ πιττακίου, ἢ οἰουδήποτε ἐπιστολι-
 μαίου ἢ καὶ συμβολαίου ἐπιγράφεται ἀπαραιτήτως τὸ \aleph · τοῦτο

(*) Ἄπορεϊ ὁ Μοντεφαλκόνιος (Palæograph. Græca. pag. 144) πῶς μετέ-
 πεσε τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τοῦ ἰῶτα εἰς τὸ σημερινόν· ἦτοι τὸ [Σχ. 3.] εἰς τὸ I. Ἄλλ'
 ἐγὼ πλὴν τῆς πλαγιότητος καὶ τῆς ἐπανορθώσεως, ἡ δὴ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν
 γραμμάτων οἷον τὸ β . τὸ π . τὸ λ . τὸ ϵ . ἄραται κτλ. οὐδὲν εὐρίσκω τὸ ξένον ἐπὶ γὰρ
 ὀριζονταίου γραμμῆς \aleph τρεῖς γραμμαὶ ἐπεκταθεῖσαι ὁρῶνται οἷον \aleph καὶ ἀκο-
 λούθως \aleph .

δὲ τὸ 𐤀𐤁 οὐχ ἕτερόν τι, ἢ αὐτὸ τὸ 𐤀𐤁 ἔστιν, ἢ καὶ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς EI.

§. 8. Τρίτον· ὅτι ὁ ἐν Δελφοῖς ναὸς ἀνέκαθεν ἀγνώστῳ Θεῷ καθιέρωτο, διὸ καὶ ἤλλαξε πολλαχῇ τὸ ὄνομα τοῦ ναοῦ· τοῦ Θεοῦ (ὅρα ἐκτεταμένα ταῦτα ἐντε Πausaniou B. I ἢ Φωκικοῖς, καὶ Στράβωνος βιβ. 9. καὶ δὴ καὶ Jacobi Palmerii Græciæ antiquæ descriptio· ἦτοι Iak. Παλμερίου ἀρχ. Ἑλλάδ. Περιγραφὴν καὶ ἅπαν μὲν τὸ Δ'. Βιβλ. ἰδίως δὲ τὸ ὄγδοον κεφάλαιον. Καὶ Julii Cæsaris Bulangerii de Oraculis et Vatribus « Περὶ Μαντείων καὶ Μάντεων κεφ. 8.) λέγεται γὰρ πρῶτον μὲν εἰς Ποσειδῶνα, εἶτα εἰς Κρόνον, εἶτα εἰς Γῆν, μετὰ ταῦτα εἰς Θέμιδα καὶ τέλος εἰς Ἀπόλλωνα, εἰς ἣν καὶ διακωνίζον ἐτέλεσεν ἱερὸν τὸ μαντεῖον, οὐχ ἦπτον μετέχοντος καὶ τοῦ Διονύσου (§. 42 καὶ 43). Ἀλλ' οὐδὲ εἰκασματῶν εἰδῶλον τοῦ ναοῦ· τοῦ Θεοῦ ἐνευρίσκατο ἀρχῆθεν, ἀλλ' ἀπλοῦς ἀσφύλιθος· ὁ γὰρ ἱερεὺς Κλήμης (Στρωμ. Α. κδ.) λέγει « Ὁ τῶν Προσέδρεϊν ποιήσας (Εὐμῆλος παρ' Εὐσεβ. Χρον. Ὀλυμ. Γ') ἱστορεῖ τὸ ἐν Δελφοῖς ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κίωνα εἶναι. » Τοιοῦτον δὲ ἄγαλμα ἀπέστειλε καὶ ὁ Ἰακχῶς (Παν. βιβ. 11) καὶ μέγιστοι τῆς σφαιροειδῆς Μάγανθωνοι, ἕως ὁμολογουμένως μονόθεον, ἰσθῆσαι λίθινον ἄγαλμα, εἰς ἣν καὶ σφραγίσουσι προσευχόμενοι. Ὅθεν εἰκάζω διακωνίζον τὴν ἐπιγραφὴν EI ἢ καὶ 𐤀𐤁 « ἐν προεδρείᾳ » παρὰ τῷ Θεῷ (§. 3) καὶ ἀρχαιοτάτην, καὶ ὡς λέγεται πάντων τῶν σοφῶν ὁμοῦ ἀνάθημα (§. 3), εἰς τὸν ἀληθῆ Θεὸν καθιερωμένον προτίστως τὸν ναόν, ἢ δὲ θεία αὕτη ἰδέα τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ ἀπεπνίγη μὲν χρόνῳ εἰς τὰς ἐθνικὰς εἰκονικὰς ὑποτυπώσεις τῆς Θεότητος, διςσώθη δ' ὅμως ὁπῶς ποτε ἐν Ἀθήναις, ὕπου καὶ βωμὸς καθιέρωτο τῷ Ἀγνώστῳ Θεῷ· ἐξ οὗπερ καὶ τὸ εἰς τὰ ἔθνη κήρυγμα ἤρξατο ὁ μακάριος Παῦλος « Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σέβασματα ὑμῶν εὖρον καὶ βωμὸν, ἐν ᾧ ἐπεγράφατο Ἀγνώστῳ Θεῷ· ἦν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν » (Πράξ. ιζ. 23). Πείθει δὲ με τὸν ἄγνωστον τοῦτον τῶν Ἀθηναίων Θεόν, ἦν ἐμαρτύρησε καὶ κατήγγειλεν ὁ Παῦλος ἐνώπιον τοῦ Ἀρσοπαγιτικοῦ Κριτηρίου, εἶναι αὐτὸν τὸν EI τὸν ἐν Δελφοῖς, ἢ τὸν 𐤀𐤁 τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τὸν 𐤀𐤁 τῶν ἀνατολι-

κῶν, ὅτι καὶ τὸ χαλκοῦν ΕΙ τὸ ἀρχαίτερον, Ἀθηναίων ἦν ἀφιέρωμα, (§. 3) Ἰώνων ἢ Ἰάονων ὄντων τὴν ἀρχὴν, καὶ ἀπογόνων Ἰωνος ἢ Ἰάονος. Τῷ ὄντι δὲ ὁ Π ή ὁ ΕΙ ἄγνωστος ἐσιν, ὡς μὴ κυριωνυμούμενος, ἀλλὰ δηλούμενος διὰ τοῦ αὐτοῦ ἢ διὰ τοῦ ἀντωνυμικοῦ Ε ἢ διὰ τοῦ ΝΠ ἢ τοῦ هو ἄπερ οὐδὲν πλέον, ἢ τὸ αὐτὸς ἢ ἐκεῖνος σημαίνουσι.

§. 9. Τέταρτον· ὅτι οἱ Ἴωνες καὶ Ἰάονες λέγονται ἀπὸ Ἰωνος ἢ Ἰάονος υἱοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Κρεούσης θυγατρὸς Ἐρυχθέως βασιλέως Ἀθηνῶν. Οὗτος γὰρ κρύφιος γεννηθεὶς καὶ ἐκτεθειεῖς, καὶ δὴ χρόνῳ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν Δελφοῖς, ὅπου ἀνετράφη ἄγνωστος, ἱερατεύων, ἐπειδὴ ἀπήντα πρῶτος ἰόντα ἐκ τοῦ ναοῦ Εὐθιον τὸν ἄνδρα Κρεούσης, λαβόντα ἤδη χρησμὸν διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀτεκνίαν, ὅπως τὸν πρῶτον ἀπαντήσαντα « αὐτῷ ἰόντι ἐκ τοῦ ναοῦ » υἱὸν παραλάβῃ, υἱοθετεῖται μετονομασθεὶς Ἰών ἢ Ἰάων. Ἀλλ' οὐ μᾶλλον ἐκ τοῦ Ἰημι δοξάζω τὴν παραγωγὴν, ὡς ἡ μυθολογία παραδίδωσιν, ἢ ἐκ τοῦ ΙΑ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκεῖ ἀποστόλου λατρευομένου, ἀγνώστου Θεοῦ, οὗ λειψογράφος ἦν, καὶ ὅθεν εἰκόσθη, Ἰάων μετονομασθεὶς (§. 22)· ἐξ οὗ τὰ εἰς ἐπειτα περικλήσεις ὀνόματα τῶν Ἰαόνων, ἢ Ἰωνῶν.

Σημείωσις. Οὐ λαμβάνει μετὰ τὴν ἰσχυρὰν τινῶν εἰδημόνων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ μάλιστα τῆς τοῦ περικλεοῦς Βοχάρτου, τοὺς Ἴωνας οὕτω κληθῆναι ἀπὸ Π ἢ Ἰάων ἀπογόνου τοῦ Νῶε, οὐδ' ἀπίθανος ἢ γνώμη, εἰ καὶ πλὴν τῆς εἰκασίας καὶ τῆς ὁμοιότητος τοῦ ὀνόματος οὐδεμίαν ἄλλην ἔχομεν ἐπ' αὐτὸ πιθανολογίαν· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἀντιπίπτοντα τὰ ἐξῆς.

α. Ὅτι ἡ Γραφὴ ῥητῶς λέγει μετοικισθέντας τοὺς περὶ Ἰαυὰν εἰς νήσους, ἐν ᾧ ἡ ἡμετέρα μυθολογία καὶ ἱστορία θέλει τοὺς Ἴωνας κατ' ἀρχὰς στερεοελλαδίτας.

β'. Ὅτι οἱ μετονομασθέντες καὶ συναφθέντες εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὸ ὄνομα Ἴωνες πρότερον ἔσχον ὀνόματα διάφορα κατὰ φυλὰς, καὶ τοὶ εἴπερ ὀνομάζοντο ἀπὸ τοῦ Π ἢ Ἰαγαν, τὸ ὄνομα Ἰωνες ἔδει εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ τῶν φυλῶν, εἰμὴ εἴποις χρόνῳ τὸ ὄνομα ὑπερνεκικηέναι.

γ'. Ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Γραφὴ λέγει κατοικήσαντας αὐτοὺς νήσους, καὶ

ἐπειδὴ ἐξ ἀμνημονεύτων αἰώνων ἔχομεν καὶ Ἰονίους νήσους, καὶ πέ-
 λαγος Ἰόνιον, εἰκοτολογοῦμεν ἐκεῖπου οἰκῆσαι τοὺς ἀπογόνους
 Ἰαυάν· μάλιστα, διότι ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ κειμένῳ μεταξὺ τῶν μετοι-
 κησάντων φέρεται καὶ τὸ ὄνομα **וַיִּנְיָ**, ἐξ οὗπερ ἂν ἐπιθανολο-
 γεῖτο καὶ ἡ Δοδώνη κειμένη εἰς τὴν ἀπέναντι τῶν Ἰονίων νήσων
 ἤπειρον (εἰ καὶ ἐν τῇ τῶν **ו** μεταφράσει **Ῥόδιοι** φέρεται, ὡς τὸ
 πρῶτον **ו**, **ו** ἀναγνωσάντων, ἤγουν **וַיִּנְיָ** καὶ πάντως αὕτη ἐστὶν
 ἡ ἀληθὴς ἀνάγνωσις, ὅτι καὶ ἐν τῷ **A**. Παραλειπομένων (ἀ. 7) ἐπα-
 ναλαμβάνεται Ῥόδιοι· ὅπου καὶ τὸ Ἑβραϊκὸν **וַיִּנְיָ**, ἤτοι Ῥόδιοι

φέρει· ὥστε τὸ πρῶτόν ἐστιν ἐν τῶν πολλῶν εὐεξελέγκτων ἀ-
 μαρτημάτων τῆς Μασώρας, (οἷα ἡμεῖς καὶ ἐν τῷ ἑτατέρῳ Γεύματι,
 καὶ ἐν τῷ περὶ Ἰσάχαρ φιλοπονήματι ἐστειλάσαμεν). Καὶ τεθέν-
 τος τούτου, οὐδεμίαν ἔχομεν μεταγενέστεραν εἰδήσιν, ἐκ τῶν Ἰο-
 νίων ἐπωνομασθῆναι τοὺς Ἴωνας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ. Ὅτι οὐ μύθοι τὴν Ἴω, τὴν ἐπωνομάσαν καὶ τὸ Ἰόνιον Πέ-
 λαγος κατὰ τὸν Αἰσχίλον ἐν τῷ Προμυθεῖ

Χρόνον δὲ τὸν μέλλοντα πόντιος μάχης,
 Σαφῶς ἐπίστασ', Ἴονιος κεκλήσεται
 Τῆς σῆς πορείας μνήμα τοῖς πᾶσι βροτοῖς.

λέγουσι γεγονέναι θυγατέρα τοῦ Ἰνάχου. Καὶ ἡ Γραφή λέγει **וַיִּנְיָ**
 Ἰαυάν ἐγγονον τοῦ Νῶε **וַיִּנְיָ** Νοχά, ὅπερ ἐκφερόμενον διὰ τοῦ **ו** ἀ-
 ραβικοῦ **יִנְיָ** Ἐννοχά ἢ κατὰ συρικὴν προφορὰν Ἰννοχά φωνὴν πλη-
 σιστάτην εἰς τὴν, Ἰναχον.

ε. Ὅτι καὶ ἡ δυσκολία τοῦ μυθολογεῖσθαι τὴν Ἴω γυναῖκα ὑπὸ
 τὸ σχῆμα βοδὸς περιφερομένης, ἅντις ἐνθυμηθῆ τὰ κατὰ τὴν Ἀργῶ,
 ἢ ἐκ τοῦ ναυπηγήσαντος αὐτὴν Ἀργου, ἢ ὡς ἀναφέρει ὁ Κικέρων
 ἐν τῷ **Z**. τῶν Τουσκουλάνων, ἐκ τῶν ἐμβάντων ἐν αὐτῇ ἐπιλέκτων
 Ἀργείων· ἤγουν Ἑλλήνων, εὐκόλως λύεται· πλοῖον γὰρ παράσημον

ἔχον τὴν βοῦν ἱερογλυφικῶς σημαίνουσαν τὸν 𐤀𐤃 διὰ τὸ καλεῖσθαι παρ' Αἰγυπτίους τὴν βοῦν ἰών, καὶ περιερχόμενον χάριν ἐμπορείας ἢ μετοικήσεως τοῦ 𐤀𐤃 Ἰαυάν, ὠνομάσθη ἰώ.

ζ'. Τελευταῖον ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παράδοσις καὶ μυθολογία λέγει ῥητῶς τοὺς Ἴωνας ἀπὸ τοῦ Ἴωνος, τὸν δὲ, ἀπὸ τοῦ εἰληφθαι Ἴοντα ἐκ τοῦ ναοῦ, μὴ ὄντος αὐτῷ τούτου ἰδίου ὀνόματος πρότερον. Καὶ οἱ χρόνοι δὲ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης πολὺ μεταγενέστεροι δοκοῦσι τῶν τῆς Ἰοῦς, ἐν ᾧ οἱ αὐτῆς προτεροῦσί πως περίπου 400 καὶ πλέον τῶν τοῦ Ἴωνος.

ζ'. Οὔτε τὸ τὸν Ἰαπετὸν, τὸν αὐτὸν ὄντα πως τῷ Ἰεφθάε, πατρὶ Ἰαυάν, ἀρχιγενέτην ὑμνεῖσθαι τῶν Ἑλλήνων συγγέει τὰς παρούσας σκέψεις· αὐτὸς γὰρ οὕτως ὑμνείται, ὡς πρῶτος οἰκήσας, ἢ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ οἰκησάντων ταῦτα τὰ μέρη, καὶ οὐδὲν πλέον.

§. 10. Πέμπτον ὅτι τὸ θεῖον ὄνομα EI ἢ 𐤀𐤃 ἸαX ἦν πασίγνωστον καθ' Ἑλλάδα, ἢ θεῖον ὄνομα εἰς ἀνέκαθεν ἡμῖν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν μετενεχθέν. Εἰκότως οὖν τούτο μάλιστα ἔκτε τοῦ ὀνόματος Ἰακχος καὶ τοῦ Βάκχος ὡς ἀποδίδονται εἰς τὸν αὐτὸν Διόνυσον, οὗτω καὶ κατ' ὄψιν διαφερούσιν, εἰ μὴ καθ' ὅ τὸ δεύτερον αὐτῶν συνήπται τῷ 𐤀𐤃 τῶν ἀνατολικῶν 𐤀𐤃 ἢ 𐤀𐤃 ἢ νῆ τὴν ἀλήθειαν τῷ 𐤀𐤃 , ὀρκωτικὴν ἢ συλληπτικὴν ἔχουσι δύναμιν, καὶ ἄχρι τῆς σήμερον ταῖς θεαῖς ἐπισυναπτομένοις προσαγορεύσεσιν οἶον 𐤀𐤃 καὶ 𐤀𐤃 , οὕτω καὶ 𐤀𐤃 καὶ 𐤀𐤃 ὅθεν καὶ τὸ Βάκχος, ὡσπερ ἐκ τοῦ 𐤀𐤃 καὶ 𐤀𐤃 καὶ διὰ τὸ 𐤀𐤃 ὁ διπλασιασμός κτ. Τοιαύτην τοῦ 𐤀𐤃 ἢ τοῦ 𐤀𐤃 συναφὴν πρὸς τὸ θεῖον ὄνομα ἐτήρησαν καὶ οἱ Λατῖνοι λέγοντες Vejovis καὶ Vedius κτλ.

§. 11. Ὅτι καὶ παρὰ Πλουτάρχῳ τοιαύτη τις ἰδέα προβέβληται· «ἐὰν οὖν ἔρηται τις· τί ταῦτα πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα; φήσομεν· οὐχὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον, ᾧ τῶν Δελφῶν οὐδὲ ἤττον ἢ τῷ Ἀπόλλωνι μέτεσιν.» Ὡστε τὸ ἐν Δελφοῖς θεῖον καὶ Διόνυσος ἢ Ἰακχος ἂν ὀνομασθεῖν, ὡς τῷ ὄντι διὰ μακρῶν καὶ ὁ Μακρόβιος ἀναφέρει· Nam Aristoteles etc. etc. ἦτοι «Ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης ὁ τὰ θεο-

λογούμενα συγγεγραφώς Ἀπόλλωνα τὸν αὐτὸν Θεὸν εἶναι καὶ Διόνυσον διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων βεβαίῳ . . . ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Βοιωτοὶ, οἱ τὸν Παρνασσὸν ἱερὸν τῷ Ἀπόλλωνι λέγοντες, ὁμοῦ τὸ, τε δελφικὸν μαντεῖον καὶ τὰ βακχικὰ ἄντρα ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Θεῷ ἱερὰ τιμῶσι· διὸ καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὄρος τελοῦσι τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ Διονύσῳ (Aurel. Macrobian Saturn. L. 4. C. XVIII.). Οὕτω καὶ ὁ Λουκανός (Farsal. V. 74).

Hesperio tantum quantum semotus Eoō
Cardine, Parnassus gemino petit Æthera colle,
Mons Phæbo Bromioque sacer, cui numine mixto
Delphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ.

Ὅσον μακρὰν ἐσπερίου, τοσοῦτο μακρὰν καὶ Ἐφού
Ἄκρου, ἕως αἰθέρος ὑψηλὰ Παρνασσὸς αἰωρεῖται διζύγως,
Ἄγιος Φοῖβος Βρομίῳ τε, εἰς ὧν τὴν θεότητα μίγδην
Ὅργια Βάκχαι θηβαῖαι τελοῦν δελφικὰ τριετήρια.

Σημειώσεις. Πλὴν τῆς τοῦ Πλουτάρχου καὶ Μακροβίου μαρτυρίας καὶ δὴ καὶ τοῦ Λουκανοῦ, ὅτι ὁ Διόνυσος μετέβη ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς, καὶ ἰδίαν ἔγωγε τήρησάν τὴν ἐξῆς. Ὁ τῷ Ἀπόλλωνι ἱερεῖται καὶ Πύθιος, κατὰ τὴν συγγραφὴν σημειοῦσι, τὸν μὲν διὰ τὸ Πύθωνα τὸν δράκοντα κτείνειν· πιθανοτάτως δ' ἕκαστος ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥήματος πύθω ὕθεν τὸ πυνθάνομαι· οἶδα ἐρωτήσας, ἢ ἐρωτῶ εἰδέναι καὶ γινῶναι· μαντεύομαι ὕθεν λέγεται καὶ Πυθία, καὶ Πυθόμαντις καὶ δὴ καὶ πνεῦμα Πύθωνος. Διὸ τὸ ἐν τῇ Γραφῇ (Λευίτ. κ'. 27.)

וְאִישׁ אִו אִישָׁה כִּי יִהְיֶה בְּהֶם אִוִּב אִו יַעֲדֵנִי מוֹת יוֹמָתוֹ

εἰ καὶ οἱ Ὁ μετέφρασαν « Καὶ ἀνὴρ ἢ γυνή, ὅς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδὸς, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι »· ὁ ἱερώ-
νυμος ὁμοῦς λεκτικώτερον vir sive mulier, μεταφράζει, in quibus
Pythonicus vel divinationis fuerit Spiritus morte moriantur
« Ἀνὴρ ἢ γυνή, οἷς ἂν πυθωνικόν, ἢ μαντικὸν γένηται πνεῦμα, θανάτῳ
θανατούσθωσαν ». Καὶ παρ' αὐτοῖς δὲ τοῖς Ὁ. τὸ ἐν τῷ τῆς Α'. Βασιλ.

כָּ. 3. שְׂאוֹל הַסִּיר אֶת הָאֲבוֹת וְאֵת הַיְדְעָנִים מִבְּהָאָרֶץ μετε-

φράσθη· «Καὶ Σκούλ περιεῖλε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀ-
πὸ τῆς γῆς». Ἀλλὰ τίς οὐχ ὄρα τὸ **𐤒𐤅𐤓** καὶ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς

ΙΔΟΥΝ (ὁ πολλά τε καὶ ἀκριβῆ εἰδώς, ἢ εἰδέναι ποιῶν) ὁ γνώστης,
εἶναι ὁμώνυμον τῷ Διόνυσος μεταπλασθέντι ἐκ Περσικῆς κατα-
λήξεως **دائش** ΔιΑΝΥΣ, σημαίνοντος γνώστην, καὶ ἄχρι τῆς σή-
μερον ὄντος καὶ κυρίου ὀνόματος παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς; Τὴν τοι-
αύτην τοῦ Διονύσου σημασίαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐγίγνωσκον, εἰπόντες
ἐκ παραλλήλου (παρ' Εὐσεβ. Προπαρ. Εὐαγ. Α. θ'),

Τοῦνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον.

ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ Καροτουρκικῇ **دانش** ΔΑΝΙΣ πεῦσιν σημαίνει.

Ἄλλως πάλιν δοκεῖ χορούς τινας καὶ ὀρχήσεις τῶν Μάγων (θηρσκευ-
τικὰς, ἀς ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀρριανὸς ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς κεφ. ζ') παρ'
Ἰνδοῖς **دعكسه** (ὄρα Λεξ. Ἀρριαν. κεφ. 7.) ΔιΟΚΝΙΣΕ οἰο-
νεὶ Διονύσια, ἢ ὄργια (ἢ ὄρχια ἐκ τοῦ ὀρχοῦμαι), μεταπλασθεί-
σης τῆς λέξεως Ἰνδικῆς τῆς ἀκριβοτέρου, καλεῖσθαι· καὶ οὕτως
ἐν τῷ Πυθίῳ ἢ Διονύσιῳ τῆς σημερινῆς ταυτίσμενον ἠρώμενον τὴν
Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Ἰαχόν ἢ Ἰαχόν.

12. Ἐβδόμον καὶ τελευταῖον ὅτι ὡς παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς τὸ
ياهو (Ἰαχού) ἐπιφώνημα **ياهو** τε καὶ ἐντεύξεως, οὕτω καὶ παρ'
Ἑλλῆσι τὸ Ἰαχχε, ὅθεν καὶ ἡ τοιάδε φωνὴ Ἰαχῆ, καὶ ῥῆμα ἀρχαῖον
Ἰαχον, καὶ δὴ καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ὄχλῳ ἔστιν ἀκοῦσαι κοινὸν
χαρᾶς ἐπιφώνημα Ἰηχου.

§. 13. Ἐκ τῶν προηγηθεισῶν τοίνυν σκέψεων πείθομαι καὶ πι-
στεύω ἀδιστακτως, τὸ ἐν Δελφοῖς **ΕΙ**, ὃν ταυτὸν τῷ Ἑβραϊκῷ **𐤀**,
σημαίνειν τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὃν προσκυνούμεν, καὶ εἰς
ὃν δοκεῖ ἀνέκαθεν ἀφιερῶθαι ὁ ἐκεῖ Ναός, ἴσως πρὸ τοῦ Μωσέως
(§. 32). Ὅτι δὲ τὸ **𐤀** ἀπεδίδοτο εἰς τὸν Διόνυσον, ὡς εἰς Θεὸν, πρό-
δηλον γίγνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπωνύμου **ΕΙΡΑΦΙΩΤΗΣ**· ὅπερ οἴτε ἀρ-
χαῖοι καὶ νέοι κριτικοὶ καὶ λεξικογράφοι ἀναφέρουσι μὲν εἰς αὐτὸν,
γελοῖαν δὲ τινα ποιοῦσι παραγωγὴν, οἷον ὁ Εὐστάθιος (παρὰ Διο-
νυσίῳ τῷ Περιηγητῇ στίχ. 1153.) ἐκ τοῦ ἐρράφθαι ἐν τῷ μηρῷ τοῦ
Διὸς » ἢ καὶ « παρὰ τοῦ Ἐριν φαίνειν, ὡς τοῦ οἴνου αἰτίας γινομέ-

νου διενεξέων» κτλ. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ΕΙ θειασμός ἐστιν, ἡ ἐπιφώ-
νημα τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ ΡΑΦΙΩΤ και Ἑβραϊκοῖς τοῖς γράμμασι
פִּיפִיאוֹ σημαίνει ἀκριβῶς ὑγείαν ἢ βῶσιν κατὰ πληθυντικὸν τύπον·
ὥστε εἶναι τὴν λέξιν πᾶσαν ἀμετάβλητον βαρβαρικὸν θειασμὸν Ἰαχου
Ραφιώτ· και μεταφραζόμενον «ὦ Θεε, ὑγείαν» ὡς ἐθίζουσιν ἐπιγρά-
φειν και οἱ ἀνατολικοὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν شفاعت باحبيب الله

« ὑγείαν (δίδου), ὦ ἡγαπημένε τοῦ Θεοῦ». Ὅτι δὲ ἡ Ἑβραϊκὴ λέξις
פִּיפִיאוֹ ΡΑΦΑ ἢ ΡΑΠΑ, ἡ σημαίνουσα ὑγείαν, ἦν γνωστὴ ἀνέκα-
θεν ἐν τῇ Ἑλλάδι, σημαينوμένη διὰ τοῦ συμβόλου ΡάΠανον ἢ Ρά-
φανον πρόδηλον γίγνεται και ἐκ τοῦ δημοτικῶς λεγομένου· « γε-
ρός ὡς ἀν' Ῥεπάρι»· δηλονότι αὐτόχρημα ὑγεία. Καὶ τούτου εἰκά-
ζω τὴν τσοαύτην ὑπόληψιν τῆς ραφανίδος περὶ ὑγείας· ὥστε ἔχουσι
και ῥητόν· εἰ και μὴ τρώγεις αὐτὸ, ἀλλὰ καὶν διάβηθι πλησίον
τοῦ χωρίου, ὅπου κηπεύεται. Τοῦτο μὴ νομοῖται Ἰωάννης ὁ Πρεσβύ-
τερος, πολὺς τῶν μὲν ἀνὴρ, ἀλλ' ἅμεις ἀποστρέφονται καὶ πάντη ἀνι-
στόρητος ἱερογλυφικῆς ἐκφράσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους, ὡς
και ἅπαντες μικροῦ δειν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ οὐκ ἔλαττον, ἔλαττον
ἀποστα, τὴν παχυλὴν ἀκαθάρτην αὐτῶν λέγει γινε Natur. Histor.

XIX. C. V.) Atque, ut est Græca rapitas, fertur in templo
Apollinis Delphis adeocæteris cibus præcipuus raphanus, ut
ex auro dicaretur, beta ex argento, rapum e plumbo. « Καὶ
δὴ κατὰγε τὴν τῶν Ἑλλήνων ματαιότητα λέγεται, ἐν τῷ Δελφικῷ
τοῦ Ἀπόλλωνος ναῷ, οὕτω παρέχειν τῶν λοιπῶν βρωμάτων τὴν ρα-
φανίδα, ὡς και χρυσὴν μὲν αὐτὴν, ἀργυρᾶν δὲ γογγυλίδα, μολιβδίνην
δὲ γογγύλην καθιερωθεῖσαι. » Τὸ δ' ἄρα ἦν παρακλητικὸν ὑπὲρ ὑ-
γείας ἀνάθημα· ΕΙΡΑΦΙΩΤ. Οὕτω τὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις Ἐκκλη-
σίαις ἀνέκαθεν ἀπερωρημένα ὡς στρουθοκαμήλου, διὰ τὴν ἄγνοιαν
τοῦ σημαينوμένου, ὡς ἀσήμαντος κόσμος τὴν σήμερον παντάπασιν
ἤρθη.

§. 14. Καὶ κατ' εἰκασίαν δὲ δεικνύται τὸ ΕΙ μὴ εἶναι ἀπλοῦν
ἀνάθημα τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἐσχάτως ἐπισήμων σοφῶν, οἷον Σόλων-
νος και Βίαντος και Χίλωνος και Θάλητος και Πιττακοῦ, ἀλλὰ τοῦ
ἱεροῦ σημειῖν τι ἀχώριστον· οἱ γὰρ ῥηθέντες σοφοὶ ἤμασαν ἀπὸ

600 — 530 περίπου Π. Χ. ἐν ᾧ τὸ ὄνομα ΠΥ ἢ ΙΑ καὶ γράμμασιν Ἑλληνικαῖς ΕΙ ἐδείχθη ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἰάων (§. 9.) εἶναι ἀρχαίτατον ἦτοι περὶ τὰ 1350 Π. Χ. Ἔτι δὲ τὰ ἐπὶ Πλουτάρχου ΕΙ τό, τε ξύλινον καὶ χαλκοῦν καὶ χρυσοῦν ἦσαν τοῦ Πέμπτου Ναοῦ, τοῦ ἀνοικοδομηθέντος ἐκ βάθρων περὶ τὸ 513 πρὸ Χ. ὅτε δηλονότι οὐκέτι ἔζων οἱ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, ὡς τοῦ μὲν Σόλωνος ἀποθανόντος περὶ τὸ 559. καὶ τοῦ Χίλωνος οὐ πολλῶ ὕστερον· τοῦ δὲ Θαλλοῦς περὶ τὸ 545. καὶ τῶν λοιπῶν περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον· οὐ συνορῶ λοιπὸν διὰ τί ὁ ἀριθμὸς τῶν πέντε σοφῶν ὄφελεν ἐπαναληφθῆναι καὶ ἐν τῷ ἀνακαινισθέντι ναῷ, ἢ καὶ διὰ τί οἵτε Ἀθηναῖοι χαλκοῦν καὶ ἡ Λιβία χρυσοῦν ἀνετίθεντο τὸν πέντε ἀριθμὸν σημαίνοντα τοὺς πέντε σοφοὺς. Ἄλλ' ἔρεῖς τί σημαίνει ἡ φήμη τῶν σοφῶν; ὑπολαμβάνω ὅτι, ἐπειδὴ οἱ ἱερεῖς ἐγνώριζον (§. 22) τοῦ Ἑβραϊκοῦ Θεοῦ εἶναι σύμβολον τῶν ΠΥ ἢ ΕΙ, καὶ τοὺς Ἑβραίους δὲ διηλεκτῶς συνέχρον τοῖς Καλδαίοις, οὓς καὶ σοφοὺς ἰδίως ἐπωνόμαζον κατὰ τὸν παρ' Ἑσάτιο Πρώτου Βυαγ. Θ. 10 χρῆσμον

Μοῦνο: Χαλδαῖοι σπασίαν λέγον, οἱ δ' ἄρ' Ἑβραῖοι, ἄλλα γένεθλον ἀνακτὸν πειλάουσαι Θεῶν ἀγνῶτα.
διὰ τοῦτο σοφῶν ἐλέγετο ἀπαιτῶν ἀνάθημα. Ἡ δὲ τῶν Ἑβραίων μετὰ τῶν Καλδαίων συγχρηματίζονται, ὅτι πολλοὶ καὶ Ἀσσυρίους αὐτοὺς ὠνόμαζον· ὅθεν ὁ Θεμιστίας Λογ. Ε. « Ἀσσύριον λόγον » ὀνομάζει τὸ τοῦ Σολομῶντος (Παροιμ. κá. 1) « Καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ ».

§. 15. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐμνήσθημεν τῆς πέμπτης τοῦ Ναοῦ ἀνακαινίσεως, ἀρμόδιον κρίνομεν ἱστορῆσαι συντόμως τὰ κατὰ τὸν περίπυστον τοῦτον ναὸν, ὃν ἡμεῖς μὲν μετὰ τοῦ Πλουτάρχου διὰ τὸ ΕΙ θαυμάζομεν, ἄλλοι δὲ διὰ τὴν μαντικὴν αὐτοῦ, καὶ οἱ πλείους διὰ τὰ μεγάλα ἀνέκασθεν σεσωρευμένα πλούτη, ἐφ' ᾧ καὶ παλαιόπλουτος ἢ ἀρχαίοπλουτος ὠνομάσθη, καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Ι. 404) ὑμνήθη ὡς πολυχρήματος, ἔτι καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους,

Οὐδ' ὅσα λάϊνος οὐδὸς Ἀφήτορος ἐντὸς ἔεργει
Φοίβου Ἀπόλλωνος Πυθοῖ ἐνὶ πετρῆεσση.

Τὴν δ' ἀρχὴν τοιάδε τις ἐχρημάτισε (τόγχε Μαντεῖον). Λέγεται γάρ ὅτι βοσκόντων ποιμνίων εἰς Δελφοὺς (τὸ νῦν Καστρί) καὶ προσεγ-

γισάντων τόπον, ὅπου ἔπειτα τὸ μαντεῖον, θαῦμα ὤφθη· ἐσκίρ-
των γὰρ τὰ ζῶα, καὶ μυρίας στροφάς ἐποίουν, οἷονεὶ μαινόμενα,
οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ πλησιάζοντες τὰ ἀνάλογα ἔπα-
σχον, καὶ δὴ εἰς ἐνθουσιασμόν τε ἐρχόμενοι, καὶ πολλὰ μαντεύον-
τες ἐφοίβαζον· ἐτηρήθη δ' ὁμοίως, ὅτι καὶ οὐκ ὀλίγοι ἀνθρωποὶ τε
καὶ ζῶα ἀπέθνησκον (δῆλον δ' ὅτι ἐν ἀσφυξίᾳ, ὡς ἐκ τῶν ἀναφερο-
μένων ἀπὸ τοῦ τόπου μευτικῶν ἢ θανασίμων ἀναθυμιάσεων)· ἢ καὶ
ἰλιγιῶντες ἐνέπιπτον τῷ βόθρῳ, ὅθεν ἀνεπέμπετο τὸ πονηρὸν
πνεῦμα. Διὸ τρίπους ἐπεστήθη περισκεπῆς ἔχων τὸ μέσον ὄλμον, ὃ
δὴ καὶ ἐκαλεῖτο, ἐν ᾧ καθημένη ἡ Πυθία, ἣτις πάλαι μὲν νέα κόρη,
εἶτα δὲ, δι' ἐπισυμβάν ἄτοπόν τι, πεντηκοντοῦτις ἐξελέγετο, καὶ
δεχομένη κάτωθεν τὸ πνεῦμα, ὥστε σκοτοῦσθαι μὲν καὶ παρακό-
πτειν μετ' ἐνθουσιασμοῦ, μὴ κινδυνεύειν δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, ἐχρη-
σώδει· ὅθεν καὶ τις τῶν ἀρχαίων σχολιασπῶν (ὡς δεκεῖ ἐκ τῶν
λόγων χριστιανῶς) λέγει περὶ αὐτῆς, ὅτι « ἐπικαθήμενη τῷ τρίποδι
τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ διαιρούσα τὰ σκέλη, πᾶν ἄνθρωπον κάτωθεν ἀναδι-
δόμενον πνεῦμα διὰ τῶν γεννητικῶν ἐδεχετο ὑφ' ἑαυτῆς, καὶ τὰς τρί-
χας λύνουσα, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς τοῦ στόματος πεμπόουσα, καὶ μαλίσσιν
τὰς μαντείας, ἢ μᾶλλον μανίας ἐφθεγγετο »· τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ
τοῦ Λουκανοῦ περιγραφή (Fars Lib. V. Τοιαύτην τοῦ
πράγματος ἀνάμνησιν ποιεῖ καὶ ὁ Στράβων (1. 4.) « Φασὶ δὲ (α)
τὸ Μαντεῖον ἄντρον κοῖλον κατὰ βάθος οὐ μάλ' εὐρύστομον, ἀνα-
φέρεσθαι δ' ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα ἐνθουσιαστικόν, ὑπερκεῖσθαι δὲ τοῦ
στομίου τρίποδα ὑψηλόν, ἐφ' ὃν τὴν Πυθίαν ἀναβαίνουσαν δεχομέ-
νην τὸ πνεῦμα ἀποθεσπίζειν ἔμμετρά τε καὶ ἄμετρα, ἐκτείνειν δὲ
ταῦτα εἰς μέτρον ποιητὰς τινὰς ὑπουργοῦντας τῷ ἱερῷ ». Ἦν δ' ἐ-
κεῖ παραπεφυτευμένη εἰς παραρρέον καὶ καναχοῦν ὕδωρ (Κασαλίαν,
ἧς τὴν μαρμάρινον δεξαμενὴν συντετριμμένην ἀναφέρουσιν ἔτι καὶ
νῦν ὑφισταμένην οἱ περιηγηταί), ὅθεν ἔπινεν ἡ μάντισσα, καὶ δά-
φνη, ἧς φύλλον προεμάσσα ἢ Φοιβίας, καὶ ἦτις ἐσείετο τῶν χρη-

(α) Περιέρχον ὅτι ὁ Στράβων, ὃς περιῆλθε τοσαύτην γῆν, περιγράφων τὸ μαντεῖον
λέγει, « φασίν » ὡς ἀπὸ ξένης ἱστορίας καὶ περιγραφῆς δηλονότι· οὕτω τυχὸν δυσ-
πρέσιτος ἦν ὁ τόπος τοῖς βεβήλοις.

σμων διδομένων. Ἐνεπώλεσε δὲ καὶ μέγας ὄφης, τοῦτο μὲν ἴν' ὁ τόπος ἦ καταπληκτικός, ὡς καὶ ὁ τοῦ Ἀριστοφάνους σχολιαστῆς ἐσημειώσατο « διὰ τὴν τῶν ὄφειν ἐκπληξιν » ἐρμηνεύων τὸ τοῦ κωμικοῦ (Νεφ. στιχ. 308.)

..... ὡς δέδοικ' ἐγὼ

εἴσω καταβαίνων, ὥσπερ ἐν Τρυφωνίου

καὶ ὁ Λουκανὸς (Farsal. Lib. V. v. 428.)

Limine terrifico metuens consistere Faëbas.

Πύλης δὲ τῆς τρομερᾶς ἢ Φοιβᾶς δειλιῶσα προστῆναι.

Τοῦτο δὲ, ὅπως οἱ περιεργότεροι μὴ τολμῶσι προσεγγίσειν πολυπραγμονοῦντες τὰ ἱερά. Καὶ πάντως τοιοῦτος ἦν ὁ Πύθων, ὃν ἔκτανεν ὁ μυθολογούμενος Ἀπόλλων, βίᾳ σφετεριζόμενος τὸ μαντεῖον διὰ τὰ πλοῦτη αὐτοῦ, εἰς ἣν ὑπόθεσιν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἔπλασαν οἱ ποιηταί. Δοκεῖ γὰρ τὴν ὄφιν τοῦτον πελώριόν τινα Κόλουρον γεγονέναι, χειραῖθι καὶ πτερῶν εἰς τοὺς ἱερεῖς, μετακομισθέντα ἀνέκαθεν ὑπὸ οὐρανοῦ βασιλοποιῶν, ἐξ ὧν περ συνεστήθη καὶ τὸ μαντεῖον. Τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ δράκων, καὶ ὃν ἀπέκτεινε Δακτύλιος ὁ τροφῆτης Δακτύλιος κατὰ τοὺς Ὁ. κρο. 100. π. δὲ τὸς εἰς τὰ ἱερά ὄντας δρακονταίους ὄφεις, διὰ τὸ καταπληκτικὸν αὐτῶν, καὶ τὸ μέγα τῶν γυμνασίων πρὸς αὐτοὺς σέβας, μετεκόμιζον μακρὰν ὁδὸν, παρέδωκεν ἡ ἱστορία καὶ παράδειγμα τὸν Ἀσκληπίειον ὄφιν· οὕτω γὰρ ἱστορεῖ Τιτος ὁ Ἀῖδιος *Anguis Epidauricus Romam advectus est. An. Urb. c. 462* « Ὁ Ἐπιδαύριος ὄφης μετηνέχθη εἰς Ῥώμην τῷ 462 ἀπὸ Κτίσεως Ῥώμης »· ὁ δὲ Ἀδριανὸς κατὰ τὴν μαρτυρίαν Δίωνος τοῦ Κασσίου ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ τῷ ἐν Ἀθήναις, « Καὶ δράκοντα εἰς αὐτὸ ἀπὸ Ἰνδίας κομισθέντα ἀνέθηκεν ». Ἐκ τούτου τοῦ ὄφειος εἰκασάν τινες ὀνομασθῆναι καὶ τὸν Πύθωνα, καὶ πάντως οὐ πάντῃ δωρεάν· ἐν γὰρ τῷ Ἑβραϊκῷ ἰδιώματι **פיתון** HTN. ἢ καὶ

ΠΘΝ σημαίνει δρακοντώδη καὶ βασιλισκοειδῆ ὄφιν· οἷον γράφουσι τὸν ὑπὸ τοῦ ἀγίου Γεωργίου φονευόμενον, ἈΣΠιδαν ὀνομαζόμενον κοινῶς, ὡς μετέφρασαν καὶ οἱ Ὁ. τὸ Ἑβραϊκὸν (ψαλμ. ψ'. 43.)

פיתון על « ἐπὶ Ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπι-

θήση»· και πάντως ἡ ἀνάστροφος γραφή τῆς ἀσπίδος ἐγένετο ΔιΠΣάς, ὄνομα και τοῦτο εἰδικὸν ὄφραως δηλητηρίου (οὐ μέμνηται και Ἀρεταῖος Β'. 6'. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Πύθων λέγομέν τινα και εἰς τὸ ὄνομα Τυφών: ὃν τὸ αὐτὸ ἀναγεγραμματοποιημένον, ὡς δὴ και τὸ ΛοΞίας ἢ ΛοΚσίας ἐκ τοῦ ΛΠΣ (δασέως ὄντος τοῦ Η) ἢ **ΛΠΨ**· ἀλλὰ περὶ τούτου ὄρα τὸν ἡμέτερον Κέντωννα.

§. 16. Οἱ λόγοι τῆς Πυθίας ἦσαν δυσδιάκριτοι, και ὡς εἰκάζω παντάπασιν ἀναρρηρο και ἀσήμαντοι, οἱ δ' ὑπουργοὶ παριστάμενοί τε και συλλέγοντες τοὺς σποραδικοὺς και ἀσυνδέτους φθόγγους, και δὴ συρράπτοντες ἀρχῆθεν μὲν ἐμμέτρως ἐδίδον τὰς ἀποκρίσεις, εἶτα δὲ κατήνησαν εἰς πεζὸν, ὡς ἀναφέρει και ὁ Πλούταρχος ἐν ἰδίῳ ὑπομνήματι « Περὶ τοῦ μὴ χρῆν ἐμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν ». Ἐχρα δ' ἅπαξ τοῦ μηνός, εἰς γε τοὺς ἐσχάτους χρόνους, πάντοτε βία ἀγομένη εἰς τὸν τρίποδα, ὡς μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν χρησμῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας νοσοῦσα διὰ τὴν ῥηθείαν τοῦ ἔθους αἰτίαν. Προαπῆται δὲ θυσίας και προσφοράς. Οἱ δὲ μαντεύοντες ἐν πυζίῳ ἔγραφον τὰς πύσεις, αἱ δ' ἀποκρίσεις αὐτὰς εἰσάγοντες χρησμοὶ, ἀναγεγραμμένοι ἐν τῷ ἱερῷ εἰς βιβλίους, ἐξ οὗ ἤρξαντο και συγγραφεῖς, οἷος και ἡ παρὰ Μπαροβίῳ ἐν τοῖς Στοιχειαῖς. Καὶ σὺν ἀπείρων δοθέντων χρησμῶν σφύζονται παλιν ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων ἐν τοῖς τῶν ἀρχαίων συγγραμμάσιν, οὗς και εἰς τὸν ἀναγνώστην, τύποις ἐξέδοτο ὁ Ἰωάννης Ὀψοπαῖος τοιαύτη ἐπιγραφή *Oracula metrica jovis. Apollinis. etc. a Johan. Opsopæo collecta. Parisiis. 1067.* Οἱ χρησμοὶ δὲ οὗτοι πάντοτε σκοτεινοὶ και ἀμφίλεκτοι ὡς τὸ, — « Ἡΐεις ἀφίξεις οὐ θνήξεις ἐν πολέμῳ » — και τὸ· « Κροῖσος Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει » — οὐδέποτε ἐδίδον ἐννοίαν σαφῆ και διακεκριμένην· οἷους ἀνέκαθεν ὑπετύπωσε και ὁ Αἰσχίλος (Προμ. στίχ. 662)

Ἦσαν δ' ἀναγγέλλοντες αἰολοστόμους

χρησμούς ἀσήμως δυσκρίτως τ' εἰρημένους.

Ἀλλὰ και οὕτω πάντες ἐσέθοντο και ἀληθεῖς αὐτοὺς ἐπίστευον, ὥστε και εἰς παρουσίαν, σῶθεισαν μέχρι τῆς σήμερον, « λαλεῖ ὡς ἐκ τρίποδος, » μετέβη τὸ πρᾶγμα· εἰ και τούναντίον πολλοὶ, μάλιστα τῶν τῆς Στωῆς, ἐξεμυκτήριζον αὐτοὺς ὡς πλαστολογίας, και

τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτῶν περιέπειζον ὅθεν ὁ Κικέρων ἐν τῷ Β'. Μαντικῶν (De Divinatione L. II.) «Ὁ δὲ κεφάλαιον λόγου, φησὶ, τί οὐχ οὕτως (ὡσπερ δηλονότι καὶ πάλα) χρησιμοδοτεῖται καὶ νῦν ἐν Δελφοῖς, οὐ μόνον ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἤδη καὶ πολὺ πρότερον ἐπὶ τῶν πατρῶν, ὡστ' οὐδὲν τῶν γε νῦν χρησμῶν εἰκαιότερον; ἀλλ' ἐν τούτῳ βία ἀγχόμενοι, χρόνῳ φασὶ τὴν δυνάμιν τοῦ τόπου, ὅθεν δὴ τὸ πνεῦμα τῆς γῆς ἀνεφέρετο, ὥπερ οἰστρομένη τὸν νοῦν ἡ Πυθία προεφήτευσεν, ἐξίτηλον ὠχηκέναι, ὡς ἂν εἰ περὶ οἴνου, ἢ ἄλλου ἀρτύματος, ἃ χρόνῳ ἕωλα γίνεσθαι, διελέγοντο· ἡμῖν δ' ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς τόπου, καὶ πάντως οὐ φυσικῆς, ἀλλὰ θείας τινός· πῶς οὖν ἤδη ἐκλείπει; μὲν παλαιότητι; ἀλλὰ τίς παλαιότης τὴν θεῖαν ἐκκενοῖ δυνάμιν· τί δὲ τοσοῦτο θεῖον, ὅσον ἐκ μυχῶν γῆς πνεύσις, τὸν νοῦν οὕτω συγκινοῦσα, ὡς καὶ τῶν μελλόντων προγνωστικὸν ποιεῖν, οὐδὲ μόνον διὰ χρόνων προορᾶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς μέτρον λέγειν; πότε δὲ ἡ δυνάμις αὐτῆς ἐξέλιπεν; ὅρα μὴ ἐξ ὅτουπερ οἱ ἄνθρωποι οὐ βραδίας πιστεύουσιν· Ὁ μὲν γὰρ Δημοσθένης πρὸ τριακοσίων περὶ τῶν γεγονότων τὴν Πυθίαν ἔλεγε Φιλιππίζειν· ἤγουν συμπαρῆσθαι τῷ Φιλίππῳ· ἡ δὲ σημερινὴ αὐτὴν ἀπὸ Φιλίππου χρησμῶν ἐφθάρθαι· ὅπως ἠγέρθη καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων Δελφικῶν χρησμῶν, οἷς μετὴν δόξα. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως, οἱ προληπτικοὶ οὗτοι φιλόσοφοι, ἀνομοειφανητιῶντες, δοκοῦσιν, ὃ τῷ ἂν ἄλλῳ βούλη στέργοντες, ἢ τῷ μὴ εἶναι εὐήθεις. Βούλονται γὰρ μᾶλλον ἐκλείπειν οἶεσθαι, ἢ γοῦν ἀπεσβεσμένον, ὃ εἴπερ πότε ἦν, πάντως ἂν ἦν αἰώνιον, ἢ μὴ πιστεύειν, οἷς οὐδεὶς πιστεύειν». Ἀλλὰ συμπᾶσι τούτοις, οἱ χρησμοὶ, μάλιστα οἱ ἐκ τῶν Δελφῶν, ἀληθέστατοι ἐδόκουν, ὥστε καὶ τὸν Λουκανὸν λέγειν

Sive canit fatum, sive quod jubet ipse canendo

Fit fatum.

Εἴτε μοιραῖα ἢ ψάλλει, εἴθ' ὅσα ἂν ψάλλῃ μοιραῖα.

Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐπίστευσάντινας τῶν χρησμῶν ἀληθεῖς· διὸ καὶ ἀναφέρουσιν ὡς τοῦ διαβόλου ἀκούσιον δολογίαν τὸν περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν φοιβάσασ' ἀπεκρίθη εἰς τὸν Καίσαρα χρηστηριαζόμενον, ὡς παρὰ τε Εὐσεβίῳ (ἐν τοῖς Χρονικ.) καὶ Ζωναρᾷ φέρεται.

θανωτάτη γνῶμην ἄχρι τῆς σήμερον στητὸν ἐν τῷ Ἱπποδρομείῳ
 ταύτης τῆς μεγαλοπόλεως· *ταλισίμι* δὲ, ἄγουν τέλεσμα ἢ παλλάδιον
 νομιζόμενον πρὸς τῶν τουρκῶν, διὸ καὶ οἱ πρῶτον βλέποντες αὐτὸ
 ἐβρίπτουσιν εἰς τὸ κοίλωμα αὐτοῦ πετρίδια· σώζεται καὶ μία τῶν
 τριῶν κεφαλῶν τῶν πρὸ πολλοῦ ἀποκοπεισῶν, ἣν εἶδον μὲν ποτε
 ἐν τῷ ἀπέναντι θηριοτροφείῳ, νῦν δὲ *μανθάνω* μετενεχθεῖσαν εἰς τὰ
 ἐκεῖ που πλησίον νοσοκομεῖα τῶν *μνιακῶν*, ἣν ἐξέκοψέ ποτε, ὡς
 λέγουσι, μιᾷ πληγῇ σπάθης ὁ Σουλτάν. Δοκεῖ δὲ, κατὰ τὸν Ζώσι-
 μον καὶ Σωζόμενον, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου μετενεχθῆναι
 ἐνταῦθα, οὐ πάντως ἐφισταμένου καὶ τοῦ χρυσοῦ τρίποδος μετὰ
 τοσαύτας ἱεροσυλίας. Λέγεται δὲ, καὶ ἴσως οὐκ ἀπιθάνως, ὡς ὅτε
 ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου (§. 20.) κατελίθη τὸ χρηστήριον, ἐπ-
 ετέθη κομισθεὶς αὐτὸς ὁ τῆς Πυθίας τρίπους, ὡς θριαμβος τοῦ
 χριστιανισμοῦ κατὰ τῆς εἰδωλολατρίας, καθά αὐτὴ ἡ Πυθία ἐχρη-
 σμοδότησε (§. 16). Ἄρ' οὐ κατελίθη μὲν, ἐν ἠθηταῖσι δ' ἀπίστα
 λέγουσα » διόκησε τοῦ ἱεροῦ τὴν ἐπιτάξιν εἰς τε τὰ κοινὰ καὶ
 ἰδιωτικά κατὰ τε Ἀσσίαν καὶ Ἑλλάδα καὶ Λιβίαν πλέον ἢ διςχίλια
 ἔτη, αὐτὴ κληθεμένη εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Πινάκου λεγόμενον « εὐώδεις
 αὐτοῦ» (α), καὶ μεσσαυτῶν ἱερῶν Ἰουδαίου πέδον κατὰ τὸν Λισσί-
 λον (Χορφ.) νομιζόμενον, ὡς δὴ τὸν ἑαυτοῦ δύο ἀετοῦ τὸν μὲν
 ἀπ' ἀνατολῶν τὸν δ' ἀπὸ ἀσπίδος ἀφείκε, ἐνταῦθα συναντήσαντας
 εἶδεν ἀλλήλοισι κατὰ τοὺς μυθικούς.

§. 20. Δοκεῖ τοίνυν τὸ χρηστήριον τοῦτο θεϊκῶν ἢ καὶ ἄλλων
 τινῶν ἀστυζιῶν ἐμποιουσῶν ἀναθυμιάσεων μικρὸς τις βόθρος τὸ κατ'
 ἀρχὰς εὐρεθεὶς, τὸν ἐπιληπτικὸν σπασμὸν καὶ μογγυθμὸν κατοχὴν
 θεῖαν καὶ ἐνθουσιασμὸν προφητικὸν νομισάντων τῶν πολλῶν, ἀ-

(α) Τὰ μὲν ἀποτελείσματα τοῦ χρηστηρίου τὰ ἐπὶ τῆς προφήτιδος, οἷα περιγρά-
 φει ἰδίᾳ καὶ ὁ Λουκανός, (Fars. Lib. V.) ἐπιγίγσκουσι ὑπολαβεῖν τὸ ἄντρον χα-
 ρωνιῶν τι ἢ Πλουτωνιῶν, οἷα ἔρῶνται ἐνταῖσι τόποις, καὶ δὴ καὶ παρὰ τῇ Νεαπόλει
 τῆς Ἰταλίας τὸ ἰδίως λεγόμενον Grotta del Cane· καὶ τότε εἶποις ἂν τὸ Πι-
 δαρικὸν (Ολ. Ζ. 38)

Τῷ μὲν ὁ χρυσοκόμας
 Εὐώδεις ἐξ αὐτοῦ . . .

κατ' εὐφημίαν βῆθεν ἢ καὶ ὅτι οἱ ἱερεῖς ὑπεθυμίον τὸ ἱερόν ὀσμαῖς οὐπω γνωρίμας
 τοῖς ἔλλησι, διὰ τὸ δύσσομον τοῦ τόπου.

(Παῖς) Ἐθραῖος κέλεται με Θεοῖς μακάρεσσιν ἀνάσσειν
Τόν (δε) δῶμον προλιπεῖν καὶ Αἶδην αὔθις ἰκέσθαι.

§. 17. Ὅπως δ' ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὅτι πολλὸν καὶ ἄφατον πλοῦ-
τον οἱ χρησμοὶ αὐτοὶ ἔφερον εἰς τὸν ναὸν καὶ ὁ Ἡρόδοτος διὰ μα-
κρῶν ἱστορεῖ, καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ὁμολογοῦσιν, ὡς χαριέστατα
καὶ ὁ Λουκιανὸς παίζει ἐν τῷ Φαλάριδ. Β'. λέγων, « Τὸ δὲ ἱερόν
καὶ ὁ Πύθιος καὶ τὸ χρηστήριον, καὶ οἱ θύοντες καὶ οἱ εὐσεβοῦντες,
ταῦτα Δελφῶν τὰ πεδία, ταῦθ' ἢ πρόσοδος, ἐντεῦθεν ἢ εὐπορία,
ἐντεῦθεν αἱ τροφαὶ (ἴσ. γρ. τρυφαί). Χρὴ γὰρ τάληθ' ἢ πρὸς ἡμᾶς
αὐτοὺς λέγειν, καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἄσπαρτα ἡμῖν
καὶ ἀνθρώπῳ φύεται τὰ πάντα ὑπὸ γεωργῶ τῷ Θεῷ· ἢ οὐ μόνον τὰ
παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀγαθὰ γιγνόμενα παρέχει, ἀλλ' εἴτι ἐν Φρυγίᾳ, ἢ
Λυδοῖς, ἢ Πέρσαις, ἢ Ἀσσυρίοις, ἢ Φοίνιζιν, ἢ Ἰταλιώταις, ἢ Ὑπερ-
βορείοις αὐτοῖς, πάντα εἰς Δελφοὺς ἀφικνεῖται· καὶ τὰ δεύτερα μετὰ
τὸν Θεὸν ἡμεῖς τιμώμεθα ὑφ' ἀπάντων, καὶ ἀνταροῦμεν καὶ εὐδαι-
μονοῦμεν. Ταῦτα τὸ ἀρχαῖον, ταῦτα τὸ μέγιστον, καὶ μὴ παυσά-
μεθ' ἄ γε οὕτω βιοῦντες. » Διὸ πολλὰκις ἀνεκαίνισθη τὸ ἱερόν, καὶ
πολλὰκις κερσεῖν ἱεροσάτων γυμνάσθην ποιεῖν ἐπέταξεν, πάντοτε ἐκ
τῆς πέρας πλοῦσιον ἀναδεικνύμενον, ὥστε καὶ ἰσηπλοῦτον νομι-
ζεσθαι Ἐέρξη τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ ἐκείνῳ, ὃς καὶ διὰ τὴν πανή-
γυριν τῶν Πυθίων, ἄπερ μετὰ τῶν Πυθιακῶν ἔμνησεν ὁ Πίνδαρος
οὕτω δαιμονίως. Εἶχε δὲ αὐτοῦ καὶ ἐκάστη πολιτεία ἑλληνικὴ ἴδια
τεμένη καὶ θησαυροὺς, ἢ κοινὰ τῆς πόλεως αὐτῶν ταμεῖα, οἷα δο-
κοῦσι καὶ τὰ ὑπὸ Πλινίου μνημονευόμενα ἐν τῷ XXXV. 9.
Polygnotus Delphis Ædem pinxit, καὶ πάλιν αὐτόθι. 11.
Aristoclidis Ædem pinxit ἤτοι « ὁ Πολύγνωτος ἔγραψεν ἐν
Δελφοῖς ναὸν » ἴσως λέγει τὴν Λέσχην τῶν Φωκέων, θαυμασιῶς
γραφείσαν παρ' αὐτοῦ, καὶ περιγραφομένην ὑπὸ Παυσανίου (Βιβ. I.
κέ)· καὶ « Ἀριστοκλείδης ναὸν ἔγραψεν ἐν Δελφοῖς ». Ἐν τούτοις
τοῖς ταμείοις ἐσφίζοντο καὶ τὰ ἐκάστης πόλεως ἀναθήματα· οἷος
καὶ ὁ χρυσοὺς τρίπους, ὃν ἐκ τῶν ἐν Πλαταιαῖς ἠττηθέντων βαρ-
βάρων ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Παυσανίας ἀνέθηκεν ἐπὶ συμ-
πλέγματος τριῶν πεντεκαίδεκαπόδων τὸ μῆκος ὄψεων κατὰ τὸν
Ἡρόδοτον (Βιβ. θ'), ὅπερ κολωβὸν μὲν σώζεται κατὰ τὴν τιμὴν πι-

πλῶς τε καὶ ἀγροίκως ἠτύσχεδιάσθη εἰς χρηστήριον ναοῦ σχῆμα. Καὶ τοῦτο ἤρκεσεν εἰς ἄνδρας λαοπλάνους, οἷοι δοκοῦσιν οἱ λεγόμενοι « παῖδες ὑπερβορέων Παγασῶς, καὶ Διὸς Ἄγριου — Ὀλλῆν θ' ἔθεντο πρῶτος Φοῖβοιο προφάτας » (Bulang. De Orae. c. vj.)· ἵνα καὶ τὸν παρακείμενον καὶ τῷ Θεῷ Εἰ καθιερωμένον ναὸν μιάνωσι, καὶ συστηματικῶς ἐξαπατῶσι τοὺς ἀνθρώπους· ὁρθῶς γὰρ λέγει ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ Ψευδομάντι « ὡς γὰρ ἂν δύο κάκιστοι καὶ μεγαλότολμοι, καὶ πρὸς τὸ κακοουργεῖν προχειρότατοι εἰς τὸ αὐτὸ συνελθόντες, βραδίως κατενόησαν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ὑπὸ δυοῖν τούτοις μεγίστοις τυραννούμενον· Ἐλπίδος καὶ Φόβου· καὶ ὅτι ὁ τούτων ἐκατέρω εἰς δέον χρήσασθαι δυνάμενος τάχιστα πλουτήσκειν ἂν ἐν ἀμφοτέροις γὰρ τῷτε δεδιότι καὶ τῷ ἐλπίζοντι ἐώρων τὴν πρόγνωσην ἀναγκαιοτάτην τε καὶ ποθεινοτάτην οὖσαν, καὶ Δελφοὺς οὕτω πάλαι πλουτῆσαι καὶ αἰοδίμους γενέσθαι, καὶ Δῆλον καὶ Κλάρον καὶ Βραγχίδας· τῶν ἀνθρώπων ἀεὶ ἄλλως προείπον τυράννους τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν φόβον οἰκιστῶν ἐπὶ ἔργῳ, καὶ προμαθεῖν τὰ μέλλοντα δεομένων, καὶ δι' αὐτὰ ἐκατέρωθεν ἄγοντων, καὶ χρυσᾶς πλῆθει ἀναπλήθων »· τοιαῦτα λοιπὸν ἔτι καὶ αὐτοσχέδιον ἔν κατ' ἔργῳ τὸ μαντεῖον. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, μετενεχθέντων πολλῶν φυτῶν δάφνης ἀπὸ τῶν Θεσσαλιῶν Πτερίδων, ἀσπερίσθη μὲν ὁ πρῶτος ναὸς συμπεριπεπλεγμένοις κλωνίσι ἀνεκλάδοις τῶν ῥηθέντων φυτῶν, ἀσεβεῖς δέ τινες ἔκαυσαν αὐτὸν· καὶ ὁ μῦθος λέγει, ὅτι μέλισσαι κηρίω καὶ πτεροῖς ζώων κῦτρέπισαν αὐτὸν, ἐφ' ἃ καὶ ποιήται τὸ παρὰ Πλουτάρχῳ

Συμφέρετε πτερὰ τ' οἰωνοὶ, κηρὸν τε μέλισσαι.

οἱ δὲ δυσκόλως ἀποδεχόμενοι τὸ θαυματουργικὸν τῆλικούτων τῶν μελισσῶν δαιδάλεον ἔργον, λέγουσιν ἀλληγοροῦντες, ἢ ὅτι ἐξ ἀπλῶν πτερίδων ἀγροίκως ἐκδομήθη, ἢ ὅτι Πτέρας τοῦνομα ἀρχιτέκτων τις ἔκτισεν αὐτὸν, καὶ οὗτος ἀριθμεῖται δεύτερος. Ὁ τρίτος λέγεται ἔργον τοῦ Ἡφαίστου χάλκεος κατασκευασθεῖς· ἀλλ' αὐτὸν μάλλον ἔργον φαντασίας ὑπολαμβάνει ὁ Ἄρδιων (Hardion. Dissert. prem. Sur l' oracle de Delphes ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι De l' Academie Royale des Inscriptions et des Belles-lettres, l' an. 1742)· πῶς γὰρ ἠδύνατο, λέγει, χαλκοῦς ὢν ἀπολεσθῆναι. Ἀλλὰ τὸ χαλκοῦς

τούτο οὐδὲν ἕτερον σημαίνει, ἴσως, εἰμὴ ἤλους χαλκοῦς ἢ συναφάστινας μεταλλικὰς, τὸ τότε οὐσας σπανίας, ἢ καὶ ὀρθογάλωσιν, ἤγουν ἐνδυσιν τῆς τοῦ ναοῦ ἐπιφανείας ἀπάσης λεπτοῖς ἐλάσμασι (incrustation), ὕπερ ἴσως καὶ αἴτιον τῆς ταχείας ἐρημώσεως αὐτοῦ. Ἰσως δὲ καὶ ὁ ναὸς οὗτος, ἢ μάλλον ἐν αὐτῷ Κουβούκλιόν τι χαλκοῦν, ἦν καὶ πως κομιστὸς ἐφ' ἀμάξης· οἷον ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (B. 63). Τοὺς δὲ τοιοῦτους ναοὺς πολλοὶ ἑτερατολόγουν καὶ ὡς διίπετεῖς· οἷον καὶ νῦν ἐν τῇ Παπικῇ ἐκκλησίᾳ σεμνολογεῖται τὸ ναίδριον τοῦ Λορέττου Santa Casa λεγόμενον. Καὶ τοιοῦτους ζυγοφορουμένους ναοὺς, ὡς ὀνομάζει αὐτοὺς παρ' Εὐσεβίῳ Φίλων ὁ Βύβλιος, συνείθιζον μάλιστα οἱ Φοίνικες, ἐν οἷς ἐφύλασσον καὶ εἶδωλον τῆς θεᾶς ἈΣΤΑΡΤΗΣ, καὶ οὗς εὕρισκον ἐπὶ τὰ νομίσματα τῆς Σιδῶνος (Henr. Noris Annus et Epochæ Syromaced. Dissert. jv. §. 1). Καὶ δοκεῖ ὅτι ἐν λιτανείαις περιήγον αὐτοὺς, ἢ ταῦτα τὰ φορεῖα, συρόμενα ὑπ' ἀνδρῶν εὐλαβῶν. Δὲ καὶ ὁ Μακρόβιος (Saturn. I. c. 23) Vehitur enim, λέγει, Simulacrum Dei Heliopolitani ferculo etc. ἦτοι. « Σύρεται δὲ ἐπὶ φορέου τοῦ εἶδωλον τοῦ Ἡλιοπολίτου θεοῦ, ὡς τὰ τῶν θεῶν εἶδωλα ἐν τῶν ποικίλων τῶν καλλιῶν ἀγγυῶν ὑποβέβηγονται, ὅ, ὡς ἐπίπαν οἱ τῆς ἐπαχίας ἐπίσημοὶ ἄνδρες, ἐξυρισμένοι τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὶ πολλῶν χρόνων προαγνισθέντες ». Εἰκάζω δὲ τοῦτο εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Σιδῶν σωθὲν μέχρι τῆς σήμερον ἔθους τοῦ περιάγειν εἰς τοὺς δρόμους τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁμοίωμα τοῦ ναοῦ, ἐστολισμένον πτεροῖς στρουθοκαμήλου, κρούοντας τύμπανα καὶ ἀλλαλάζοντας ἐπὶ δύο μῆνας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Σουρρέ. Ἐὰν οὖν τὸ τοιοῦτο ναίδριον πρὸς τοῖς πτεροῖς εὐτρεπισθῆ καὶ κηρίοις, οἷα τὰ εἰς τὰς λιτανείας πεφωτισμένα περιεγόμενα κουβούκλια, ἐρμηνεύεται ἄριστα ὁ προσημειωθεὶς στίχος· Συμφέρετε κτλ. ἄνευ ἀμέσου συμπράξεως τῶν τε οἰωνῶν καὶ μελισσῶν· ὥστε καὶ τούτου δείκνυται, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ναὸς ἦν ναίδριον ἢ φορεῖον περιεγόμενον. Ὁ τέταρτος ναὸς τέλος πάντων λιθόκτιστος ἐγένετο, ἔργον ἐπίσημον τοῦ Τροφωνίου καὶ Ἀγαμήδους κτισθεὶς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκά· ἐρημωθείς δὲ τῷ 548 πρὸ Χριστοῦ. Ἀλλὰ μετὰ 35 χρόνων παρέλευσιν, ἦτοι τῷ 513 ἀνεκαινίσθη ἐκ βάρβρων ἐπιστατούντων τῶν Ἀμφικτυόνων ὑπὸ Σπινθῆρος ἀρχιτέκτονος, ἔχων τὰ μὲν ἐνώπια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΛΕΤΤΕΡΩΝ

ἐκ μαρμάρου παρίου, τὸ δὲ λοιπὸν πώρινον λίθον κατὰ τὴν τοῦ Ἡροδότου περιγραφὴν. Οὗτος ὁ ναὸς ἦν καὶ ἐπὶ Πλουτάρχου τοῦ ἰδόντος τὸ ΕΙ, καὶ οὗτος διετηρήθη μέχρις Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, τοῦ πάσαις δυνάμεσιν, ἐπ' ἀγαθῷ δῆθεν τῆς Ῥωμαίων βασιλείας, καὶ παντοίοις τρόποις, οὐ μὴν δὲ καὶ τυραννικῶς, τὴν τε κατάλυσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς εἰδωλολατρείας οὐ μόνον μάτην μηχανευθέντος, ἀλλὰ καὶ συμβαλόντος ἀκοντὶ εἰς τὴν τοῦ Εὐαγγελίου στερέωσιν. Ἐπειδὴ γὰρ τέως τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ, καὶ ἀκολουθῶν τὴν παῦσιν τῆς ἱερατείας καὶ τὴν παῦσιν τῶν θυσιῶν καὶ οἱ χριστιανοὶ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐθεώρουν ὡς θεομηνίαν τινὰ τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος τοῦ Σωτῆρος «Σὺ ἐπίγνωσιν ἀπόσω, καὶ γὰρ ἀπόσωμαί σε τοῦ ἱερατεύειν μοι,» ὡς προσφῆτευσεν ὁ Ωσιε δ'. καὶ μάλιστα ὡς ἐπιφανέστατον σύμβολον τῆς ἀληθοῦς προφῆσεως «οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθον», καὶ κατὰ τὸ σαφέστατον γεγραμμένον (Ἰουδ. καὶ 22) «ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσι τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα»· αὐτὸς οὐ μόνον συνεχώρησε τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ καὶ συνέδραμεν εἰς τὸ ἀνεγερθῆναι τὸν ναὸν (Amm. Mareel. lib. XIII c. I. εἰ καὶ τῶν νεωτέρων, ἀνὴρ πάντᾳ πασιν ἀπειθήσει καὶ παραχαράττης ἱστορικῆς πίστεως προσπαθεῖ παντοιοτρόπως ἀναεῖσθαι τὸ πρᾶγμα Reghellini de Schio Exemen du Mosaisme et du Christianisme Tom. III. chap. XXVI.). Σπουδάζοντας τοῖνυν καὶ φιλοπρονόοντας τὸ ἔργον ἀνεικάστω ἐπιμελείᾳ, φλόγες ἐκ τῶν ἀνασκαφέντων θεμελιῶν ἀναβρύσασσι ἐφόβησαν αὐτοὺς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ αὐτὰ χῶματα διὰ σεισμῶν καταπεσόντα πολλοὺς τῶν ἐργατῶν ἐγκατέχρυσαν, ὅθεν καὶ ἡ ἐπιχείρησις διεκόπη, ἐκπληρωθείτης οὕτω κατὰ πᾶσαν ἀκρίβειαν τῆς θείας προφῆσεως· ἐπὶ λόγῳ γὰρ ἀνεγέρσεως καὶ τὰ ὀλιγοστά μείναντα ἐρείπια παντάπασι κατεδάφισαν αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἰδίαις ὑπηρετοῦντες χερσίν· ὥς ἀληθῶς οὐκ ἔμεινε λίθος ἐπὶ λίθον· διὸ ὀρώντες ματαιωθέντα τὸν ἐνθερμον ζῆλον αὐτῶν, πολλοὶ μὲν εἰς Χριστὸν ἐπίστευσαν, πολλοὶ δ' αὖ καὶ τοῖς εἰδώλοις ἔθυσαν· οἱ δὲ ἐμμέναντες οὐκ εἶχον καιρὸν ἀναλαβεῖν τὴν οἰκοδομὴν, διά τε τὸν συμβάντα θάνατον τοῦ Ἰουλιανοῦ (ἡ μὲν γὰρ ἄδεια δέδοται τῷ 363 κατὰ τὸν Πεταύιον (De Doctr. Temporum. L. XIII· αὐτὸς

δ' ἀπέθανε μετὰ πέντε μῆνας περίπου), καὶ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰουιανίου, τοῦ τὸν μὲν χριστιανισμὸν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἀσπασθέντος, τοὺς δὲ τῶν εἰδώλων ναοὺς ἀποκλείσαντος. Ἡ τοίνυν ἀποτυχία τῆς τοῦ ἱεροῦ ἀνεγέρσεως τοὺς μὲν χριστιανούς ἐνεθάρρυνε καὶ ἐστήριξε, τοὺς δὲ Ἰουδαίους κατήσχυνε, καὶ τὸ ἀκάθεκτον αὐτῶν κατεύνασεν· ὡς δὴ καὶ ἡ περὶ τὸν αὐτὸν περίπου καιρὸν τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, καὶ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ διὰ τοὺς ἐκεῖ γενομένους σεισμοὺς κατάπτωσις ἀπῆρδῆσε τὸν Ἑλληνισμὸν· οὐδὲ πλέον ἀνεγίγρεται, καί τοι· μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Οὐάλεντος τῷ 382 καὶ τῶν βακχικῶν ὀργίων, καὶ τῶν εἰς τὰ εἰδῶλα θυσιῶν δημοσία τελουμένων, ἴσως δὲ καὶ χρησμῶν διδομένων· φέρεται γὰρ χρησμός δοθεὶς ἐν ἐσχάτοις μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῶν περὶ αὐτὸν εἰς Ἰουλιανόν, ὡς λέγουσι, τὸν Παραβάτην.

Εἶπατε τῷ βασιλεῖ, γαμὰ πῆσε δαίδαλος αὐλή.

Οὐκ ἔτι φοῖβος ἔχει καὶ Ἰουλιανὸν μάντιδα Δάφνην,

Οὐ παγὰν λαλέουσαν, ἀπέσχετο καὶ καλὸν ὕδωρ.

Ἄλλ' οὗτος ὁ χρησμός ὅπως καὶ ἐπὶ γραμμᾷ ποιηθὲν εἰς τὴν τοῦ ναοῦ ἐρήμωσιν. Θεοδόσιος δὲ ὁ νεώτερος ἐν ἐσχάτῳ Θεοπύμακτος τῷ 385 (I. II. IX. eod. de Paganis) κατέλυσε τὰ πάντα καὶ διὰ παντός.

§. 21. Τὸν τοιοῦτον τῶν ἐπιπτύστων ναῶν ἢ πάγκοινος εὐλάβεια καὶ τὸ σέβας οὐκ ἔσωσαν ἀπὸ τῶν ἀνοσίων χειρῶν καὶ τῆς ὕβρεως τῶν ἱεροσόλων· ἐφ' ἧ καὶ ὁ Στράβων λέγει· πολλὰ ἄρθως «ἐπίφθονος δ' ὢν ὁ πλοῦτος, δυσφύλακτός ἐστιν, κἄν ἱερὸς ἦ». Πρῶτος δὲ συλήσας ἱστορεῖται ὁ υἱὸς τοῦ Κριοῦ βασιλέως τῆς Εὐβοίας· μετὰ ταῦτα ὁ Δανκὸς περίπου 1510 πρὸ Χριστοῦ· καὶ πάλιν μετ' αὐτὸν Φύλας βασιλεὺς τῶν Δρυῶπων· τέταρτος δὲ μνημονεύεται Φλεγίας ὁ τῶν Λαπίθων βασιλεὺς διὰ τὴν ἀπάρτησιν καὶ κατακάυσιν τὸν Ναὸν περὶ τὸ 1454 πρὸ Χριστοῦ κατὰ τὸν Πεταύιον· καὶ πάλιν μετὰ τὰ Τρωικὰ περὶ τὸ 1184 τὸ αὐτὸ ἐπεχείρησεν ὁ τοῦ Ἀχιλλέως υἱὸς Πύρρος, ἢ Νεοπτόλεμος. Ἐτι δὲ καὶ κατὰ τὸ 605 πρὸ Χριστοῦ οἱ γεινιάζοντες Κρισσαῖοι διήρπασαν τὸν ναὸν καὶ κατεπάτησαν τὴν ἱερὰν γῆν, ἐφ' ἧ καὶ τὴν τῶν περιόικων ὀργὴν ἐπεσπάσαντο. Καὶ τῶν τοῦ Εἰρξίου δέτινες κατάραντες ἐπεχείρη-

σαν ιεροσουλίαν περί τὸ 480, ἀλλ' ἀπέτυγον, ὡς ἱστορεῖται, διὰ τινὰ θεομηνίαν. Ἐπισημοτάτη μέντοι τῶν ἑνδεκα ιεροσουλίων, ὡς ἀριθμοῦσιν οἱ νεώτεροι, εἰς τὰ ἱστορικά τῆς Ἑλλάδος ἢ τῶν Φωκίων ιεροσουλία περί τὸ 365 πρὸ Χριστοῦ, ὡς γενομένη ἀρχὴ καὶ πρόφασις εὐλογοφανῆς εἰς Φίλιππον τὸν Μακεδόνα, ἵνα δουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ περί τῆς τῶν ιεροσουλίων δῆθεν παιδείας ἐνδίκως γινόμενος πόλεμος ὠνομάσθη· οὐ πολὺς ὁ λόγος ἐν τοῖς Δημοσθενικοῖς. Ἀλλ' οἱ Ἀμφισσει, ἐξ ὧν γε ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης (Περὶ Στεφάνου 79—85), οὐ δοκοῦσι συλῆσαι τὸ ἱερόν, ἀλλὰ μόνον γῆν ἱεράν σφετερίσασθαι καὶ τοὺς ἀμφικτύονας φονεῦσαι. Ὅθεν δοκεῖ Θεόπομπον τὸν Χίον μὴ ταύτην τὴν Ἀμφισσέων σύλησιν ἱστορησάμενον ἐν τῷ «Περὶ τῶν ἐκ Δελφῶν συληθέντων χρημάτων» συγγραμμάτι αὐτοῦ, οὐ μέμνηται ὁ Δειπνοσοφιστής (Βιβ. IB. ή.)· ἀλλὰ τὰς πρὸ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν, τοῦ αἰῶνος (Βασιλευμένου) συγγραφῆς τῆς τοῦ Ἀναχάρσιδος περιγραφῆς εἰς 80 ἑκατομμύρια φράγκων ἀνάγοντος τὴν τῶν Φωκίων σύλησιν. Οἱ δὲ Γαλάται, οἱ κατὰ τοὺς Πτολεμαϊκοὺς χρόνους ἀντιπαρῆσαν τὴν Ἑλλάδα, ἐδήλωσαν καὶ ἐσύλησαν δις τὸ ἱερόν· τὴν πρώτην δις τὸ ἱερόν περί τὸ 279 καὶ τὴν δευτέραν περί τὸ 279 πρὸ Χριστοῦ, καὶ τοὶ ἄφατον πλῆθος εἰς Δελφούς κατακοπέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, μεγάλης συνεπιφανείας θεομηνίας, ὡς ἱστορεῖται, δι' ἀστραπῶν καὶ βροντῶν καὶ ἀθρόων ὑδάτων καταρράξεως· περί δὲ τὸ 84 πρὸ Χριστοῦ, οἱ θράκες τὴν τε χώραν διήρπασαν καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησαν, οὐδὲ γνωστὸν πῶς καὶ παρὰ τίνος ἐπεσκευάσθη, ἀν μὴ εἴποις μερικὴν τὴν ἐρήμωσιν, ὡς ἀναφέρει ὁ Εὐσέβιος (Προπαρ. Εὐαγ. Γ. 2) «Τὸ μὲν γε Δελφικὸν χρηστήριον τρίτον ὑπὸ Θρακῶν ἐμπρησθῆναι κατέχει λόγος». Βέβαιον ὅμως ὅτι ἐπὶ Πλινίου τοῦ πρεσβυτέρου, ἤτοι πρὸ τῶν 70 μετὰ Χριστὸν πάλιν ὁ ναὸς ἦν πλούσιος ἀναθήμασι, καὶ θαυμαστὸν ὅσον κεκαλλωπισμένος· ἱστορεῖ γάρ (Histor. Natur. L. XXXIV. c. VIJ.) Rhodi etiamnum tria milia Signorum esse Manutius ter consul prodidit; nec pauciora Athenis, Olympiæ, superesse creditur « ἔτι καὶ νῦν ἐν Ρόδῳ τρισχιλίους Ἀνδριάντας εὕρισκομένους ὁ τρις ὑπατεύσας Μανούτιος ἱστόρηκεν, οὐθ' ἥσσους ἐν τε Ἀθήναις καὶ Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς ἀπολειψέσθαι ἡγητέον ». Καί τοι ἄλλως ὁ Στρά-

των συγκρίνων τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸς τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα καὶ πολυτέλειαν « νῦν γέ τοι, λέγει (Βιβ. θ'), πενέστατόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν· χρημάτων δὲ χάριν, τῶν ἀναθημάτων τὰ μὲν ἦρται, τὰ δὲ πλείω μένει » (*). Δεῖγμα δὲ τῆς ἀληθείας τῶν ὑπὸ Πλινίου ιστορουμένων τὸ τὸν Νέρωνα, θς κατὰ τὴν ἱστορίαν Δίωκος τοῦ Κασσίου (Ρωμ. Ἱστ. ξγ'. 14) « Τὸ μαντεῖον Ἀπόλλωνος κατέλυσε ἀνθρώπους εἰς τὸ στόμιον, ἐξ οὗ τὸ ἱερὸν πνεῦμα ἀνίη, σφάξας », περὶ τοὺς αὐτοὺς που χρόνους περιηγούμενον τὴν Ἑλλάδα: τῷ 66 μετὰ Χριστὸν μεταγαγεῖν εἰς Ρώμην ἀπὸ Δελφῶν ἐκλεκτοὺς ἀνδριάντας χαλκοῦς πεντακοσίους πάντας. Ἀλλὰ καὶ οὕτω πάλιν ἐπίτε Πλουτάρχου περὶ τὸ 125 ἀπὸ Χριστοῦ), καὶ ἐπὶ Πausανίου (περὶ τὸ 160) ὁ ναὸς ἦν πλήρης θαυμασιῶν ἀριστουργημάτων ἄπερ χρόνῳ τε καὶ τῇ τοῦ χριστιανισμοῦ στερεώσει, πάση μηχανῇ καὶ πάση τῇ σπουδῇ συγκαταφρονουμένων τῶν καλῶν τεχνῶν, ἐσυλήθησαν, καὶ ἡ ἰδία ἡ κελουσματι ἀρχῆς ἐκολωβώθησαν, συνετρίβησαν παραλόγῳ ἔλλω, μηδὲν τιμωμένης τῆς τῶν ἔργων ἀκριβείας, καὶ τέλος ἐπὶ Θεοδοσίου πάντεώς καταλύθησαν, καὶ πρότερον καὶ ἄλλοι καὶ τότε πολλῶν ἀναθημάτων μετακομισθέντων ἐν ταῦθα εἰς Κωνσταντίνου, ἐν οἷς, ὡς ἔφημεν, καὶ τὸ σύμπλεγμα τῶν ὄψεων, καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ τρίτους ὡς ἴσως ὁ τῆς Πυθίας.

§. 22. Δοκεῖ τοίνυν τὸ Εἰ, ὅπως ἐπανεέλθωμεν, ὅθεν δὴ καὶ παρεξελήθημεν (§. 14) ἀνέκαθεν καὶ διηνεκῶς ἐπιγεγραμμένον ὀφθῆναι εἰς τὸν Ναὸν, οὐδ' ἄγνωστος ἦν ἡ ἀνατολικὴ προφορὰ αὐτοῦ ἸΑΩ παρὰ τοῖς ἐν αὐτῷ ἱερεῦσι, μετηρμωσμένη ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον ΙΑ,Ω, καὶ ὑπὸ τοῦτο τὸ ὄνομα ἐμυοῦντο τὴν Ἐνότητα τῆς θείας φύσεως ἢ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ ἐν τοῖς μυστηρίοις. Οὕτω γὰρ δοξάζει ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Γλοκέστρου (Glocester) Οὐαρβύρθων (Warburth) παρὰ τῷ Ἀββᾶ Βεργιέρῳ Abbé Bergier *Traité de la vraie Religion* Tom. I Art. V. § XIX.). Τρία γὰρ τινα λέγει

(*) Ἴσως ἐγράφετο (εἰκάζουσι ἐκ τοῦ, πενέστατον) «πενέστατόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν, χρημάτων γε χάριν· τῶν δ' ἀναθημάτων τὰ μὲν ἦρται, τὰ πλείω, τὰ δὲ μένει.» Τοιαύτην φράσιν ἔχει καὶ ὁ Δημοσ. (Περὶ Στεφ. νά) «τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα, τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους.»

τὰ ἐν αὐτοῖς διδασκόμενα. α. Τὴν ἀρχὴν τῆς Κοινωνίας. β. Τὸ δόγμα τῆς μελλούσης Κρίσεως καὶ Ἀνταποδόσεως. γ. Τὴν πλάνην τῆς Πολυθείας καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐνότητος. Τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον μαρτυρεῖται καὶ ἱστορικῶς ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ Μαντείου. Παρὰ γὰρ Μακροβίου (Saturn. Lib. I. c. X.) εὑρηται χρησμὸς δοθείς ἐκ τοῦ Μαντείου Ἀπόλλωνος τοῦ Κλαρίου (ἕπερ ἦν ἀπήχημα πυθικῶν μαντευμάτων) περὶ τοῦ Ἰαῶ Θεοῦ τοιοῦσδέ τις.

Ὅργια μὲν δεδαῶτας ἐχρῆν νηπευθέα κεύθειν·
Ἐν δ' ἀπάτη, παύρη σύνεσις, καὶ νοῦς ἀλαπαδνός.
Φράζω τὸν πάντων ὕπατον Θεὸν ἔμμεν Ἰαῶ:
Χείματι μὲν Αἴδην, Δία δ' εἵαρος ἀρχομένοιο,
Ἡέλιον δὲ θέρεως, μετοπώρου δ' ἀβρόν Ἰάκχον.

Ἐκ τούτου τοῦ χρησμοῦ εἰκάζεται προπόντως, ὅτι εἰς τις, μυθεῖς τὰ μυστήρια, ἐδιδάχθη μὲν ἀπορήτως τὸν Ἰαῶ, μὴ γινώσκων δὲ τίς ποτ' ἦν αὐτός, ὡς μὴδ' ἀνδριαντα μὴ εἰκόνα κερκτημένος, ἠρώτα τὸ χρησθήριον· αὐτὸ δὲ πρῶτον μὲν ἐπιπλάττει αὐτὸν ὡς μὴ τρησάντα μυστικῶν τῶν ἀρχῶν διασκαλίαν, διότι λέγει εἰς τὰ τοιαῦτα, ὡς δυσζήμηλα καὶ δυσεξηγήεστα, εὐκόλως λανθάνεται τις καὶ ἀπατάται· εἶτα δὲ διότι πᾶσι καθολικῶς πως, ὅτι ὁ ἸΑΩ. αὐτός, περὶ οὗ πυνθάνεται, ὑπερῶτατός ἐστι τῶν Θεῶν, ἢ μᾶλλον αὐτὸς μόνος ἀντὶ τῶν λεγομένων πολλῶν καὶ ἐν μέρει θεῶν Αἴδου, Διός, Ἀπόλλωνος Ἰάκχου κτλ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἸΑΩ κτητικῶς πως μεμορφωμένον τὸ ἸΑΩΝ ἐγένετο καὶ ἸΑΝΟΣ, θεὸς ἐπίσημος εἰς τοὺς Ῥωμαίκοις μύθους, καὶ χρονικὰ αὐτῶν, τὸν αὐτὸν ἔχων τῷ ἸΩΝΙ μῦθον, πλὴν ὅτι καὶ συγκεχυμένον εἰς ἓν μετὰ τῆς τοῦ Ἀληθοῦς Θεοῦ ἰδέας· ὅθεν, ὡς λέγει ὁ Μακρόβιος (Saturn. I. 9.) « Θεὸς Θεῶν ἐπωνομάσθη » « Ὑπατος Θεός » ὡς προέφη τὸ Μαντεῖον· καὶ πάλιν (αὐτ. αὐτ.) Xenon quoque primo Italicón tradit janum in Italia primum Diis templa fecisse, et ritus instituisse sacrorum; ideo in Sacrificiis præfationem meruisse perpetuam. « Ἐένων δὲ ἐν τῷ πρώτῳ Ἰταλικῶν γράφει τὸν Ἰανὸν ἐν Ἰταλίᾳ πρῶτον δειμάμενόν τε ναοὺς θεῶν, καὶ τελετὰς ἀναδείξαντα ἱεράς, ὅθεν καὶ ταῖς θυσίαις ἰλάσασθαι πρῶτον ἀξιώθηται ».

ὄθεν φαίνεται τὸν Ἰωνά καὶ Ἰανὸν ἢ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἱερέα χρηματίσαι ἢ καὶ δύο ἱερεῖς τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ ΙΑΩ ἢ Π' ἢ ΕΙ καθ' ἑλλάδα καὶ ἰταλίαν, ἐξ οὐπερ ἔσχον καὶ τὸ ἐπώνυμον. Τοιαύτης μορφῆς καὶ τὸ ἐλληνικὸν ΠαΙΑΝ αὐτός τε ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ εἰς αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς ἀδόμενος ὕμνος. Ὅθεν ὁ αὐτὸς Μακρόβιος λέγει **Sunt qui janum eundem esse atque Apollinem** « Εἰσὶν οἱ Ἰανὸν τὸν αὐτὸν εἶναι λέγουσι καὶ Ἀπόλλωνα »· καὶ παρακατιῶν ὁ αὐτὸς **janum quidam Solem demonstrare volunt** « Τὸν Ἰανὸν τινες ἥλιον δεικνῶναι ἐπιχειροῦσι ». Σημειούσθω, δ' ὅτι τὸ ΠαΙΑΝ οἱ ἀρχαῖοι συνήπτον ἀχωρίστως τῷ ΙΕ, θειασμῶ ὄντι, λέγοντες « ΙΕ παΙΑΝ » τοῦτο δὲ τὸ ΙΕ οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι ἢ τὸ ΕΙ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος ἀναγινωσκόμενον ἢ γραφόμενον, ὡς ἔφημεν, ἀντιστρόφως (§. 5. 6.), ὑπερ οὐδ' ὁ Πλούταρχος ὑπόπτεισεν εἰς τὰς πολυειδεῖς αὐτοῦ ἐρμηνείας, οὐδ' ἔσθ' ἑστὶν ἰσχυρὰν γραμματικῶν ἠρμηνεύσαν τὸ ΙΕ παΙΑΝ τῷ « βάλλε Παϊαν » σακμωτέραν ἐκφέρουσι γνώμην, ἐλέγχεται γὰρ ἀπὸ τοῦ ΠΙ παΐαν ἢ Π' ἢ ΕΙ καὶ λέγεται, πιθανῶς μὲν ἀπ' οὗ τὸ Ε εἰς τὰς ἐξ ἑλληνικῶν μετέθετο πολλὸν χρόνον τὸ Μ ἠκούσθη εἶναι συνηθισμένον ἵνα σημείον πεινικῆς, ὡς οὐκ ἀτελεῖ ἄχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ Λατινῇ, πιθανωτέρας δὲ ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ Π' ΙΗ. χχάι, τοῦ σηματοῦντος τὸν Ζῶντα (§. 55 σημ. 6) Αἱ μὲντοι ἐν τῇ Ἑλληνίδι παρὰ τὰς λέξεις ἐκ τῆς ΙΑΩΝ φωνῆς μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ΙΑΝΟΣ πεπλασμένοι εἰσὶ. Διὰ παντὸς γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ παρὰ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν γνωστὸν τὸ ὄνομα (§. 12.), ἀγνὸν μὲντοι καὶ καθαρὸν δέει θρησκευτικῶ, μήπως εἰδωλοποιηθῆ, ὡς ὑψόμεθα ἔπειτα περὶ τοῦ ἀφάτου θεοῦ ὀνόματος (§. 28.) μὴ συγχῶς προφερόμενον ἐξ ἀρχῆς, μηδὲ ἐξεταζόμενον (§. 24.), χρόνῳ δὲ καὶ ἐλησημονήθη· ὄθεν καὶ ἀκουόμενον ἀπὸ ἐβραϊκῶν στομάτων καὶ ἀνατολικῆ τῆ προφορᾷ ἔδοξεν ὄνομα ξενήκουστον ἐβραϊκοῦ τινος θεοῦ ἰδιαιτέρου, ὡς ἀναφέρει καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἐν τῇ αὐτοῦ Ἱστορικῇ Βιβλιοθήκῃ (Βιβ. ἀ. μέρ. 2) « Παρὰ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις Μωσῆν τὸν ΙΑΩ ἐπικαλούμενον θεὸν προσποιήσασθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι ». Καὶ ὀρθῶς πάνυ ἔφη ἐπικαλούμενον, οὐ γὰρ καλεῖται, ἀλλ' ἐπικαλεῖται ΕΙ Π' ΙαΧΩ. ΙΕ. Καὶ ὁ Πύθιος δὲ ναὸς, καίτοι φέρων γράμμασι ΕΙ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἃν ἀφιέρωτα,

εις τοὺς μεταγενεστέρους παντάπασιν ἠγνοεῖτο. Ὡστε καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρόβλημα ἐγένετο.

§. 23. Πολλῶν οὖν ὄντων τῶν ἐν τῇ Γραφῇ θείων ὀνομάτων οἱ θεολόγοι μετὰ τὸν θεῖον ἱερόνυμον (ἐπιστ. CXXXVI.) ἐν γένει

δέκα ἀριθμοῦσι τὰ ἐπισημότερα **אֱלֹהִים** 4 **אֱלֹהֵי** 3 **אֱלֹהֵי** 2 **אֱלֹהֵי** 1

אֱלֹהֵי 10 καὶ **אֱלֹהֵי** 9 **אֱלֹהֵי** 8 **אֱלֹהֵי** 7 **אֱלֹהֵי** 6 **אֱלֹהֵי** 5

οἷς προστίθεται τὸ ἄφατον θεῖον ὄνομα ἐνδέκατον: ἦτοι τὸ **אֱלֹהֵי**.

Καὶ περὶ μὲν τῶν λοιπῶν λαλήσομεν ἐν παραρτήματι· ἐνταῦθα δὲ ἐρμηνεύσομεν τὸ 10, ἦτοι τὸ **אֱלֹהֵי**, περὶ οὗ ἡμῖν ἐνταῦθα ὁ λόγος: ἢ τὸ EI, καὶ τὸ 11, ἦτοι τὸ **אֱלֹהֵי**. Ἦν τὸ πρῶτον καὶ τοὶ ἄπλοῦν δοκοῦν ὄνομα βεβαίως ἐκ δυοῖν συναίσθηται συλλαβῶν: τοῦ τε **א** ἰα δηλονότι μορίου κλητικῶν πολλῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν,

καὶ μάλιστα τῆς Ἀραβικῆς, πολὺν χρόνον χρηματικῆς ἰδιώματος ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ τῶν πρὸ τοῦ Ἰωσήφ πατριάρχου καὶ τοῦ **א** δάσεως ἔχοντος λεπτήν φωνήν τοῦ **א** ἢ πνευματός. Καί τοι δὲ παρὰ τοῖς σημερινοῖς Ἰουδαίοις μίαν ποιοῦν συλλαβὴν οἷον **אֱלֹהֵי**, ἀνέκλαθεν δοκεῖ δισύλλαβον, ὥσπερ καὶ ἐκ τοῦ ἀναλόγου ἀραβικοῦ **اِله** **אֱלֹהֵי** **אֱלֹהֵי** ἀποδείκνυται, καὶ τότε τὸ **א** σημαίνει κατ' ἀναλογίαν τὸ αὐτὸς, ὥστε εἶναι τὸν θειασμὸν, ὃ οὗτος, κοινὸν καὶ παρ' Ἑλλήσι, παρ' οἷς ἄλλως τ' ἂν εὗροις καὶ τὸ E ἐπὶ προσωπικῆς σημασίας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ Ἑβραϊδί, οἷον Ἐγὼ· καὶ (E) σὺ· καὶ Ἐκεῖνος· Ἐαυτὸν καὶ Ἐμε κτλ. (§. 6.) Πολλοὶ τινες ὁμῶς ὑπόλαμβάνουσι μὴ τὸ

אֱלֹהֵי ἢ Ω = E (αὐτός)· ἀλλὰ τὸ **אֱלֹהֵי** (προφ. XXαIαX) τὸν ζῶντα σημαίνει τὸ **א**. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἐροῦμεν ἐν τοῖς θείοις ὀνόμασι τοῖς ὑπ' ἀριθμὸν 2, 3, 4. Δύναται δὲ τις προσθεῖναι ὅτι τὸ **א** ἢ E σημαίνει τὸ ἀπλοῦν πνεῦμα (ἵνα ἐνδειχθῇ τὸ αὐλον καὶ ἀπροσδιόριστον τοῦ Θεοῦ) ἦτοι τὴν εἰς ἡμᾶς ἄγνωστον αἰτίαν· διὸ καὶ τὸ ἑλληνικὸν Θεός, οὐ πάντως ἐκ τοῦ θεῶ τοῦ τρέχω, ὡς ἔλεγεν ὁ Πλάτων, οὐδ' ἐκ τοῦ ἔω τοῦ ὑπάρχω (εἰ μὴ εἴποις, ὅτι καὶ

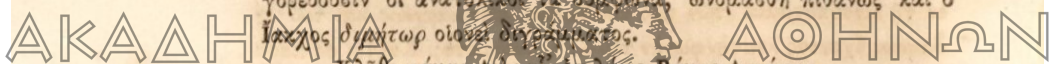
ἐν τῇ Ἑλληνίδι ὡς καὶ τῇ Ἑβραϊδί καὶ Ἀραβίδι, ἦτε ἀντωνυμία καὶ τὸ ὑπαρκτικὸν ῥῆμα συμπίπτει), ἀλλ' ἐκ τοῦ E, τοῦ τὴν τριτοπροσωποῦσαν ἐνικήν οὐσίαν σημαίνοντος, ὡς καὶ πάντα τὰ ἀνατολικὰ ἔθνη δηλοῦσι τοῦτο. Πιθανὸν δὲ τὴν τοιαύτην ὀνομασίαν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρῶτον ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐπηλύδων εἰς Ἑλλάδα Πελασγῶν· οἵτινες, ὡς μαθάνομεν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου (B.) ἐλάτρευον θεὸν, οὗ τὸ ὄνομα ἠγνόουν. Δοκεῖ δ' ὅτι εἰς τοῦτο τὸ E καὶ ἀνέκαθεν ἐν τῷ ἑλληνισμῷ καὶ ἐσχάτως ἐν τῷ χριστιανισμῷ ἀντικαταστάθη τὸ A. ἐκ τῆς ἑβραϊκῆς προφορᾶς· καὶ ἐν μὲν τῷ χριστιανισμῷ πρόδηλον, ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει: τὸ γὰρ Ἑβραϊκὸν **יהוה**

ἔτι ἀπὸ τῶν Πτολεμαϊκῶν χρόνων ἈΔΔηλοΥΙΑ μετεγράφη: ἦτοι τὸ ἑβραϊκὸν **יהוה** ἢ E μετηνέχθη διὰ τοῦ A. ἐν δὲ τῷ ἑλληνισμῷ ἀνέκαθεν ΙΑ ἐλέγετο, ὅθεν ὁ Ἡσύχιος « Ἰακῆ, βοή, καὶ ἸΑ φωνή, ἣν οἱ τῷ Βάκχῳ θύοντες ἔχουσιν. » Τὰ δὲ δύο αὐτὰ γράμματα, ἐπειδὴ εἰσι μητέρες ἀνατολικῶν **יהוה** ὡς προσαγορεύουσιν οἱ ἀνατολικοὶ τὰ θεοῦ ὄνομα, ὀνομάσθη πιθανῶς καὶ ὁ Ἰακῆος **Διμάτωρ** οἶοναι **Διματώρ**.

Κλυθὶ μάκαρ Διός· οἱ ἐπιπλήμε Βάκχε Διμάτωρ.

(Ὁρρ. ὕμν. Λυσίου Ἀθηναίου.)

Τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα γραπτόμενον παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ἐκ ξύλων (§. 3.) νομίζω εἶναι τὰ δόκανα τῶν Διοσκούρων, ὄντα ἀφιδρύματα· οὕτω γὰρ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Φιλαδελφίας « Τὰ παλαιὰ τῶν Διοσκούρων ἀφιδρύματα οἱ Σπαρτιάται δόκανα καλοῦσιν· ἔστι δὲ δύο ξύλα παράλληλα δυσὶ πλαγίσις ἐπιζευγνύμενα, καὶ δοκεῖ τῷ φιλαδέλφῳ τῶν θεῶν οἰκεῖον εἶναι τοῦ ἀναθήματος τὸ κοινὸν καὶ ἀδιαίρετον. » Τὸ δὲ σχῆμα εἶπ' ἂν οἶον ὁρῶμεν τὸ σημεῖον τῶν Διδύμων τὸ [Σχ. 4.] δυνάμενον τὰ δόκανα, καὶ ὄν τὸ E συνημμένον τῷ I, διὰ δὲ τὸ ἀχώριστον τῶν γραμμάτων **II** ὀνομάσθησαν καὶ ἀδελφοί, οἵτινες φέροντες τὸ φρυγικὸν πηλίδιον ἱερογλυφικῶς λέγονται (ὡς Καβείροι) θεοί· ὁ δὲ καὶ διὰ τοῦ ἐπιγραφομένου αὐτοῖς ἀστέρος ἐμφαίνεται, τοῦ σημαίνοντος, πάλιν ἐν τῇ ἱερογλυφικῇ, θεότητα (Ὡραπ. Β'. ἀ.) καὶ ἀληθῶς ὄντος αὐτοῦ τοῦ **II** κατὰ

γραφὴν Κουφικὴν, καὶ ἀκούοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πεντάγραμμον ἢ πένταλφον· τοσοῦτο αἰνετὸν παρὰ τοῖς περὶ τὸν Πυθαγόραν, καὶ ἐπιγραφόμενον εἰς τὰς ἐπιστολάς καὶ πάντα τὰ συμβόλαια αὐτῶν, ὥσπερ καὶ παρὰ τοῖς Μοχαμεδανοῖς τὴν σήμερον τὸ ρ . Τὸ γὰρ ρ γράφοντες Κουφικῶς [Σχ. 5.6.] ἐξ ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰνάπαλιν συγκλινοῦσαις ταῖς γραμμαῖς καὶ συνεφραπτομέναις τὰ ἄκρα σημεῖα, ποιοῦσι σχῆμα [Σχ. 7.8.], οἷς ἐπεντιθεμένου συμμετρικῶς τοῦ Κουφικοῦ [Σχ. 9.] ἀντιστοίχου τῷ Π σχηματίζεται ἀκριβῶς τὸ [Σχ. 40] οὗ αἱ γραμμαὶ συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὸν πέντε ἀριθμὸν, μεγάλας ἔχοντα τὰς ἀρετὰς κατὰ τοὺς περὶ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα· διὰ τοῦτο εὑρηται καὶ παρ' Εὐσεβίῳ (Προπαρ. Εὐαγ. ΙΑ. 43) « τῆς μὲν οὖν σπουδαίας ἐπιστολῆς ὁ Θεὸς ἄρχει ». Τὸ τοίνυν ὄνομα τοῦ Θεοῦ Π ἐπεσημαίνετο εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦ λεγομένου κοινῶς ἀστέρος· κατὰ δὲ τὴν ῥηθεῖσαν μορφήν ἔστιν αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ συνημμένον τῇ Ἰδέᾳ καὶ τῇ Ἰλῆ ἐν περατῇ, τὸν τὸ σῶμα λέγεται Μορφή· ἦγουν ὁ Θεὸς ἐν δημιουργίᾳ τῶν αἰσθητῶν γεωμετρικῶν, κατὰ Πυθαγόραν, συντελεσθεῖσιν ἐπὶ τῶν πάντων τούτων τῶν Πυθαγορικῶν τε ἀμὰ καὶ Πλατωνικῶν θεολογμάτων ἐμπεριλήπτικόν ἐμβλημα· τὸ πεντάγραμμον, πῶς οὐ θαυμάσιον; Μάλιστα διὰ τὴν ιδιότητα, ὅποθεν ἂν θεωρῆται, τὸ ἐμφανεῖ τὴν Ἰδέαν ἐπὶ τῆς Ἰλῆς: ὅ ἐστι τὴν Μορφήν καὶ τὰ στοιχεῖα· ἦγουν τὰ τρίπλευρα κτλ. καὶ, ὅπερ μέγιστον, ταῦτα πάντα ἐκ Θεοῦ καὶ διὰ Θεοῦ καὶ ἐν Θεῷ. Τοῦτο δὲ σημαίνει καὶ τὸ αὐτῶν Αἶνιγμα ΕΝ. ΔΥΟ: ἦγουν ὁ Θεὸς τὸ ΕΝ· ἡ Ἰδέα καὶ ἡ Ἰλῆ τὰ ΔΥΟ καὶ ταῦτα κατὰ τὴν αὐτῶν ὑπόληψιν συναΐδια, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λογ. λέ. σελ. 569) « οὐκ ἂν μὲν συγχωρήσαιεν εἶναι μόνου Θεοῦ τὸ ἀγέννητον, καὶ τὴν Ἰλῆν καὶ τὴν Ἰδέαν συνεισάγοντες ὡς ἀγέννητα. » Αὐτὸ δὲ τοῦτο σημαίνει καὶ ἡ Πλατωνικὴ ἐκείνη ἔκφρασις ἢ παρὰ τῷ Ἰουστίνῳ Μάρτυρι (Ἄπολ. Β'). « Τὴν πρώτην Θεοῦ δύναμιν κεχιάσθαι ἐν τῷ παντί. » Τοῦτο τοίνυν τὸ πεντάγραμμον διὰ τὸ ἔχειν πάντως τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μέχρι τῆς σήμερον πολλὴν ἔχει τὴν θεουργικὴν δύναμιν ἔντε τοῖς φυλακτηρίοις καὶ ἐν τοῖς τελέσμασι τῶν Ἀσιανῶν, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ πάνθ' ὅσα θαυμάσια ἐπιμυθεύονται εἰς τε τὸν Σολωμόντα καὶ εἰς τὴν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις

ναοῦ οἰκοδομῆν, ἀπονέμουσιν εἰς τὴν αὐτοῦ δύναμιν, ὄντος ἤδη κε-
 χαραγμένου ἐπὶ τῆς σφραγίδος, διὸ καὶ ὀνομάζεται: **مهر سليمان**
 Σφραγὶς Σολωμόντος· ὄθεν καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ ἐννοίᾳ ἐν τῇ ἀλλῇ τοῦ
 Βυζαντίου ἐν τῇ ὑπατικῇ Ἰψηλῇ Πόρτᾳ καὶ ἐν ταῖς τῶν ὑπα-
 τευσάντων οἰκίαις εὐρίσκεται γεγραμμένον τὸ

انه من سليمان وانه

ἀλληγοροῦν τὴν τε νόμιμον διαδοχὴν καὶ τὴν δύναμιν τῆς σφραγί-
 δος, ἣν παρακατατίθεται αὐτοῖς ὁ Σουλδᾶνος. Εἰώθασι δὲ γράφειν
 μόνον τὸ γράμμα **و** ἥτοι τὸ ληκτικὸν γράμμα τοῦ **هو** παχύτατον
 καὶ μέγιστον, ἐν αὐτῷ δὲ γράμμασι μικροῖς καὶ ἑτεροχρόοις γράφουσι
 τὸ **كل شيء قدير** *Parto δύναμος*. Κυλι Σεγουν ΚαΔήΡ. Ἄξιον παραθῆ-
 ναι ἐνταῦθα καὶ τὰ τοῦ Λουκιανῦ (ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταί-
 σματος) περὶ τε τετρακτῶν καὶ τετρακτῶς (περὶ ἧς ἐν τοῖς ὕψε-
 ρον) λέγοντος οὕτως· «ὡς ἀπὸ τῆς ἀπ' αὐτοῦ (τοῦ Πυθαγόρου)
 ἀλλήλοις ἐπιστέλλοντες, ἕτεροι ἐπιγράφον τι γράφοιεν, **ΥΓΙΑΙΝΕΙΝ**
 εὐθὺς ἐπ' ἀρχῇ παρεκτελέουσαι, ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῆς καὶ σώματος ἀριθμὸς
 διωκτατον, καὶ συνόλησ' ἀπαντα περιελκός τανθρώπου ἀγαθὰ. Καὶ
 τὸ γε τριπλοῦν αὐτοῖς τριπλοῦν τὸ **εὐ** καὶ **αἰ**, τὸ πεντάγραμμον,
 ᾧ συμβόλῳ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐεργῶντο, **ΥΓΕΙΑ** πρὸς αὐτῶν ὀνο-
 μάζετο· καὶ ὅλως ἠγοῦντο τῶν εὐ δαιμίνων τὸ εὐ πράττειν καὶ τὸ χαί-
 ρειν εἶναι, οὔτε δὲ τῷ εὐ πράττειν, οὔτε τῷ χαίρειν πάντως καὶ
 τὸ ὑγιαίνειν. Εἰσὶ δὲ οἱ, καὶ τὴν τετρακτὴν τὸν μέγιστον ὄρκον
 αὐτῶν, ἢ τὸν ἐντελῆ αὐτοῖς ἀριθμὸν ἀποτελεῖν, ὃν δὴ καὶ **ΥΓΕΙΑΣ**
ΑΡΧΗΝ ἐκάλεσαν, ὧν καὶ Φιλολόγος ἐστι». Τὸ ὀνομάζεσθαι λοιπὸν
 πρὸς τῶν Πυθαγορικῶν τὸ πεντάγραμμον **ΥΓΕΙΑ** σημαίνει ἀρκετὰ
 ἐπισήμως, ὅτι αὐτὸ ἐστίν, ὡς εἰκάζομεν, τὸ **ΙΑ**, καὶ ἐπειδὴ ὁ κοινὸς
 λαὸς τὴν ὑγείαν **ΙΑ** ὀνομάζει καὶ ὀνόμαζεν, οἱ Πυθαγορικοὶ ὡς τὰ
 πάντα μυστικίζοντες καὶ καλύπτοντες συμβόλοις, μετεχειρίζοντο
 ἐπ' αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς **ΥΓΕΙΑΣ**· ὄθεν παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ὄχλῳ **ΙΑ**
 καὶ **ΧΑΡΑ** καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς **ΙΑ** καὶ **ΧΑΙΡΕΤΗΜΑΤΑ**. Συμπί-
 πτει δὲ καὶ τὸ **ΙΑ** πρὸς τὸ **ΠΑΙ** καὶ **ΠΑΙ**ων. Μέχρι δὲ τῆς σή-
 μερον τὸ ῥηθὲν πεντάγραμμον, ἢ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὑπερ σπ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μαίνει, ἢ διὰ τὴν προσηγορίαν, ἣν ἀπονέμουσιν, ΙΑ ἢ ΥΓΕΙΑ γράφουσιν ἐπὶ τὰς Φλεγμονὰς μάλιστα τὰς τῆς παρωτίδος παρὰ τοῖς παισὶ (orecchioni), ὡς μέσον θεραπείας, διὸ καὶ τοῦ παθήματος τὸ ὄνομα ΓαΖΜΑ γνωρίζεται· ἔθος δὲ αὐτοῖς τὸ ἐγγράφειν καὶ γράμματα μυστικά ἢ Ἐφέσια εἰς τὰ διαστήματα τὰ ἀπολαμβανόμενα μεταξὺ τῶν γραμμῶν τοῦ πεντάλφου. Καὶ εικότως νομίζω ταύτην εἶναι μίαν παναρχαιοτάτην θεραπείαν τῶν πρώτων καθ' Ἑλλάδα ἱατρῶν, ὄντων ἢ Φοινίκων ἢ Αἰγυπτίων ἢ καὶ Πελασγῶν, γιγνωσκόντων πως τὸν Θεὸν ΠΥ ἢ ΙΑ ἢ ΙΕ, διὸ καὶ μιγνύοντων ἢ ἐπικαλουμένων αὐτὸν, ἢ καὶ ὡς τέλεσμα μεταχειριζομένων τὸ ὄνομα αὐτοῦ· «Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἰδίᾳ μὲν τὰ ἱατρικά, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἀστρολογικά, καὶ τὰ τελεστικά» ἀλλ' ἅμα πάντα συνέγραψαν (Σχολ. εἰς Πτολεμ. Τετράβ. Α) καὶ πάντως ὁ αὐτὸς νόμος ἐπεκράτει καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι

Ἄπιδ γὰρ ἐλθὼν ἐκ πέρας Ναυπλοτίας

Ἰατρομάντις παῖς Ἀπόλλωνος, γόνα

τὴν δ' ἐκκαθαίρει κνωδάλων βροστοθεσῶν

Ἰατρ. βιβλ. 206.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ δὲ πείθον με, ὅτι παναρχαιοτάτη αὐτὴ ἢ τελεστικὴ ἱατρικὴ καθ' Ἑλλάδα, ἔστι μάλιστα τὸ εἶναι απαιτούμενον εἰς ἀσφαλῆ ἐνεργειαν τοῦ γράμματος τὸν γράφοντα ἀριστεροχειρῆς, ἴσως ὅτι ἀρχῆθεν ἐπαριστέρως ἔγραφον ἔτι καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀρχαιοτάτοι· ὅθεν ἔμεινεν ἡ ἰδέα τοῦ ἀριστεροῦ ὡς ἱαματικῆ. Ἡ δὲ ἰδέα τοῦ πέντε, ὡς ἔχοντος ἀρετὴν, βεβαίως ἐπήγαγεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πενταγράμμου. Καὶ οἱ δροῦσι οὖς μέχρι τῆς σήμερον, σεμνύνοντες τὸ ἱερὸν ὄνομα **ΙΕ** ΑΛΥ. γράφουσι σχῆμα οἰοῦναι πεντάγραμμον, οὕτω [Σχ. 11.]

Ἐκ τούτου καὶ τὰ πέντε δάκτυλα, ἢ ἡ παλάμη κάθετος δαίκνυσιν ὄρκον, ἢ πίστωσιν βεβαιότητος, ἢ ὁμολογίαν (Ὀραπ. Α'. κζ.). διὸ καὶ οἱ ἡμέτεροι ἀρχαῖοι ζωγράφοι ἔγραφον τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς ὁσίους ἔχοντας τὴν παλάμην κάθετον, οὐπερ οἱ νεώτεροι μὴ γνωρίζοντες τὴν σημασίαν, παραμελοῦσι, κακῶς ποιοῦντες, τὴν μίμησιν. τοῦτο ἐρμηνεύει ἄριστα καὶ τὴν ἀπορίαν τοῦ Καύλου Ε. 55. ἀρ. 4. Ἀλλὰ καὶ ἡ Μούντζα! καὶ τὸ λεγόμενον τὰ πέντε! αὐτὸ τοῦτο τὸ

ΛΗΑΟΥ-ΙΑ, ὁ θεϊότατος ὕμνος, ἀχώριστός ἐστιν ἀπὸ πάσης δεή-
σεως, καὶ εὐχῆς καὶ μυστηρίου. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
προγόνους ἡμῶν τὸ ΕΛΕΑΕΥ ἦν θειασμὸς διεφθαρμένος ἐκ τοῦ 𐀓𐀗𐀫
Ἀλλήλου ἦτοι ΑΛΛεΛοΥ ἢ καθ' ἑτέραν προφορὰν ἑλλελέω. Σημειού-
σθω δὲ καὶ τοῦθ' ὅτι οἱ τῶν Ἑβραίων παῖδες τιμῶντες τοῦτο τὸ θειον
ὄνομα, γραφόμενον 𐀓𐀗𐀫 ἀποφεύγουσι διηνεκῶς τὸ γράφειν τὸν ἀριθ-
μὸν 15 ἢ 1E διὰ τοῦ 𐀓𐀗, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ τοῦ ἀλφαβήτου ἀριθμητικὴ
δύναμις, γράφουσι δὲ 15 ἦτοι 15. ὃ ἐστὶν ἐννέα καὶ ἕξ. Ἀλλ' ἐν-
ταῦθα παύομεν τὸν περὶ τούτου λόγον, καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ πανύ-
μνητον καὶ πάνσεπτον ὄνομα τὸ

𐀓𐀗𐀫

§. 24. Ἀφέντες ἀνά μέρος πᾶσαν τὴν περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος
δαισιδαίμονα ἐποχὴν τῶν πολλῶν, ἐροῦμεν ἐλευθέρως τὴν ἡμετέραν

γνώμην· ὅτι ἡ γραφὴ αὐτοῦ 𐀓𐀗𐀫 δίδωσι προφορὰν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ

σοιχεῖα IeXoYax (τοῦ X καταχρηστικῶς ἐμφανέντος τὴν δασεῖαν
φωνὴν E ἢ 𐀓) καὶ ὅτι οὐ μᾶλλον ἀπαιτῶν ἐστὶν ὄνομα, ὡς οἱ πλεί-
ους, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ τῆς συναγωγῆς δεξιάς, ἢ σύνθετον ἕκτε
τοῦ 𐀓 καὶ 𐀗, καθὼς IeX. καὶ Yax· ἐν ᾧ, ὡς περὶ τὸ Ia ἢ ἐπικλίθε

τικὴν ἢ προσφωνηματικὴν ἔχει σημασίαν, αὐτὰ καὶ τὸ Ya ἢ ὀρκω-
τικὴν ἢ βεβαιωτικὴν δύναμιν, πολλάκις καὶ μεγαλυτικὴν, ὡς
καὶ τῆ ἡμετέρα ἀπλῆ διαλέκτῳ ἐτηρήθη ἢ αὐτῇ σημασίᾳ εἰς τὸ
μὰ « μὰ τὸ ξύλον, ὃ, που τὸν ἔδωκαν » οἷον ἡλίον, καὶ χυδαϊκώ-
τερον « ματαεῖνο » ἦγουν ἡλίον ἐκεῖνο· ὡς ἡ σημασία τοῦ 𐀓𐀗𐀫
εἴη ἂν· ὦ οὗτος καὶ (ἢ μὴν) οὗτος, καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀμήν· ἢ ὡς εἶπεν
ἐκ τοῦ Δαυὶδ (Ψαλ. 101· καὶ ὁ μακάριος Παῦλος Ἑβρ. Α. 12) « Σὺ ὁ
αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν » ὁ δὲ Σκαλίγερος (Exerc.
342. 2) « Αὐταυτος ». Πάντα δὲ ταῦτα συντρέχουσιν ὀνοματίσαι
τό, τε αὐτόπαρκτον καὶ τὸ διηνεκὲς ἢ αἰώνιον τοῦ Θεοῦ.

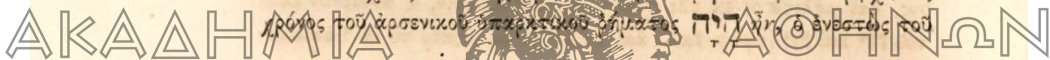
§. 25. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐν ταῖς τῶν ἀνατολικῶν γλώσσαις τὸ ,
ἔχει ὀρκωτικὴν δύναμιν καὶ βεβαιωτικὴν, ὅθεν καὶ τοιῶδε ὀνόματι
προσαγορεύεται, ἦτοι واو قسي. Καὶ δοκεῖ τοῦτο τὸ Γαυ ἢ , ἢ ἢ

Ve ἐστι τὸ ἐν τῇ παναρχαιοτάτῃ Λατινίδι σωθὲν ἡμῖν Vejovis, ὅπερ ὡς ἱερώτερον καὶ τρομερώτερον εἶχον· καὶ εικάζω ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλληνίδι τὸ βέβαιον οὐκ ἐκ τοῦ βᾶω ὡς νομίζουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ βε τοῦ καταφατικοῦ ἢ ὀρκωτικοῦ, ἢ ἰ καὶ τὸ δεύτερον β οἶον F δί-
 γαμμα συνάπτον τὴν κατάληξιν. Τὴν δὲ τοιαύτην σημασίαν ἤτοι « Σὺ ὁ αὐτὸς εἶ· » καὶ « Αὐταυτὸς » τῆς λέξεως ΠΙΠΙ δοκοῦσι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἢ ἐξ ἱερέων ἢ ἐκ τῶν περιηγητῶν Πυθαγόρου, καὶ Δημοκρίτου κτλ. παραλαβόντες ἐξεφράζοντο, ὡς καὶ ὁ Σωκράτης παρὰ Πλάτωνι (Συμποσ. περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐσχάτου τετάρτου ἐκδ. Βασιλ.) « Αὐτὸ καθ' αὐτὸ μεθ' αὐτοῦ μονοειδὲς αἰεὶ ὂν », οὔπερ ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ὄλιος γεγονώς, λέγει διὰ τὸν δυνάμει ἀναγωγικῆ ἐθισθέντα ἅπαξ καθορᾶν τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ὁρατῶν ποιημάτων, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος (Ῥωμ. α. 20), « ἐξαίφνης κατ-όψεται τι θαυμαστὸν τὴν φύσιν καλόν. »

§. 26. Καὶ πάντως τὸ ΠΙΠΙ ἀσπικῶς μὲν καὶ γραμματικῶς, ἢ μία μόνη ἀπλῆ λέξις, μεταβλητὸν ἔχον σημασίαν ἐν τῇ Ἑβραϊδὶ, περιέχον δὲ τὰ στοιχεῖα, δι' ὧν γίνονται ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ ὁ παρωχητικῶς ἄλλοις τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος ΠΙΠΙ, ὁ ἀνθετικῶς τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ΠΙΠΙ, καὶ ὁ μέλλων τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ΠΙΠΙ

ἔσται, εἴη ἂν κατ' ἰδέαν τεχνικῶς συλληπτικὸν ὄνομα τοῦ « ἦν ἐστὶ καὶ ἔσται » ὅθεν καὶ παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος, σημαίνει τὸ πανύμνητον ὄνομα ΠΙΠΙ· διὸ ὡς ὄνομα τεχνικόν, ἴσως καὶ ἀνεκφώνητον, οὕτως εἰπεῖν, οἶα τὰ ἐν τῇ Λογικῇ σχηματολογία τῶν συλλογισμῶν ὀνόματα. Καὶ τοῦτο βουλόμενοι οἱ Ο. σημαίνει, τὸ ἐν τῇ Γραφῇ κατὰ τὸ νῦν Ἰουδαϊκὸν καίμενον **יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ**

ἔπερ ἐρ- **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ**
 μνηστέται κατὰ λέξιν « Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωσῆν Ἔσομαι ἔσομαι· καὶ εἶπεν οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· Ἔσομαι ἀπέσταλέ με πρὸς ὑμᾶς » τόνδε τὸν τρόπον μετέφρασαν . . . Ἐγὼ Εἰμὶ ὁ ΩΝ· οὕτως

ἔρεις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὁ ὢΝ ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς». Οὕτω καὶ ὁ Ἰερώνυμος, ἢ διότι κατ' ἐνεστώτα ἐξέλαβον τὸν κοινὸν καὶ εἰς τὸν μέλλοντα τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν τύπον, ἢ δὴ καὶ πιεσῶ· ἢ διότι τὸ ἐνεστὸς, ἐμπεριέχον ἀκαριαίως τό, τε παρελθὸν καὶ τὸ ἐνεστὸς, καὶ τὸ μέλλον, διὸ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀκατάληπτον, οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔχοι εἰπεῖν τί τὸ ἐνεστὸς, καὶ τοι αὐτὸ ὑπάρχον φύσει, καὶ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ θεωρουμένοι ὑποστατικῶς διαφόρῳ τῇ προέσει τοῦ τε παρωχηκός καὶ μέλλοντος, ἀνήκει μάλιστα εἰς τὸν Θεόν, ὡς καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν φιλοσοφικῇ θεωρίᾳ ἐσημείωσατο (§. 4. 5). Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς Μωσῆν τὸ ὄνομα ΠΙΠΙ ΕΥΕΙ εἰς αὐτὸν μόνον ἀποκεκαλύφθαι (§. 49), ἄρα τὸ ὄνομα τοῦτο περιέχει τὴν σημασίαν τοῦ ρηθέντος ἐδαφίου, καὶ ἰδίως τῆς τρισάκις λεγομένης λέξεως ΠΙΠΝ ΕΥΕΙΑ· ἐν ἣ ὁράται τρεῖς ἐπαναλαμβανόμενον τὸ ΠΙ, ἐφ' ὃ καὶ μείζοσι τοῖς γράμμασι σεσημείωται, ὡς ἂν ἔλεγεν· ἐγὼ εἰμι ὁ τρισυπόστατος ΠΙ, ἢ καὶ ἀρμόζοντες αὐτὸ εἰς τὸ Ἑλληνικόν, « Εἰμί θς Εἰμί· οὕτως ἔρεις τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ Εἰμί ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς » ἐν ᾧ ὁρῶμεν τὸ ΕΙ τρεῖς ἐπαναλαμβανόμενον διὰ τὸ τρισυπόστατον καὶ τρισάκιον τοῦ ΕΙ· Ἐκ τούτου καὶ τὸ ἀρχαιότατον ἔθος τῶν Ἑβραίων τοῦ σημεῖον τὸ πανομήνητον ὄνομα διὰ τριῶν ΠΙ, ὅσον ΠΙ, ὅσον ΠΙ, ὅσον ΠΙ, μετα δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος διὰ τὸ τοῦ γαλιττανούς ἐπιχει-

ρηματίζειν ἐκ τούτου ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ ἀνακλιῇ θεότητι ὁμοουσίου τριάδος τῶν προσώπων, γράφουσι μόνον διὰ δύοιν ΠΙ, οὕτω ΠΙ, ἄνευ οὐδενὸς ἀποχρῶντος λόγου. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχωσι ταῦτα, ἢ ὀνομασία ὁ ὢΝ οὐχ ἦττον θεοπρεπὲς ὄνομα, ὡς ἐμφαίνον τὴν αἰετὸν ἐνεστώσαν θείαν ὑπαρξίν· διὸ καὶ ἡ συναγωγὴ ταύτην τὴν ἐννοίαν προσάπτει. Τοιαύτην ιδέαν τῆς θεότητος ἔσχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι « Τὸ δ' ἐν Σάει τῆς Ἀθηνᾶς (ἣν καὶ Ἰσιν ὀνομάζουσιν) ἔδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην « ἐγὼ εἰμι πᾶν τὸ γεγονός, καὶ ὄν, καὶ ἐσόμενον· καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶςπω θνητὸς ἀπεκάλυψε » (Πλούταρχ. Ισ. καὶ Ὅσ. σελ. 354. 15. ἐκδ. Reisk). Οὕτω καὶ ὁ Ὀρφικὸς εἶχος.

« Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστὶ, Ζεὺς ἔσσεται· ὦ μεγάλε Ζεῦ! ».

§. 27. Ἀπόδειξις δ' ὅτι τὸ ΠΙΠΙ ἐκ δύοιν συλλαβῶν τῆς τε ΠΙ

(προφ. ΙαΧ) και τῆς ΠΙ (προφ. ΥαΧ) σύγκριται, ἐστὶ καὶ τὸ παρ' Ἑλλῆσιν ἐξ ἀμνημονεύτων αἰώνων χωρὶς θειαζόμενον Ἰακχε καὶ Υάκχε ἢ Βάκχε· ἅπερ συνημμένα ἀποδιδούσιν ἀκριβῶς τὸ ΙαΧοΥαΧ ὃ δὴ καὶ ἐν τῷ Ἰόβακχος παρ' αὐτοῖς θειαζέτο· τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ ΙΩ ἢ Ιο (ἀνάλογον ΙαΩ ὄντος τοῦ Ο, ἢ Ω ἀντὶ τοῦ Π ἢ Ἰσως καὶ τοῦ Ι) ὡς ὀρώμεν ἐν τε τοῖς Ἑβραϊκοῖς ὀνόμασιν ΙωΝαθάν [ΠΝ]Ι και ἐν τῷ Λατινικῷ ju-piter) καὶ τοῦ Βάκχος. Ὡς δὲ ὁ ΠΙ ΕΙ ἢ ΙΕ ἢ ΙΑ ὑμνεῖται θεός· οὕτω πάσαι καὶ ὁ ΠΙ ΥΑ· ὅν οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰης ὡς ξενικὸν θεὸν ἐσέβοντο, καὶ πάλιν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Σουίδα ἐν Λέξ. εἰς Βάκχον ἀνέφερον· ὑμνεῖται δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τῷ ΠΙΛΝ ΕΑ-ΥΑΧ (§. 36). Διαφέρει δ' οὗτος ὁ Ἰης ὁ ἐκ τοῦ ΥαΧ ἢ ΠΙ γινόμενος ἀπὸ τοῦ, Ἰης τοῦ ἐκ τοῦ ΠΙ ἢ ΙαΧ ἢ ΙΑ, ὅν καὶ Ἰητον καθ' ἕτερον μεταπλασμὸν ὁ Πλούταρχος ὀνομάζει. Ὡσπερ δὲ ἐκ τοῦ Υ τοῦ ΥΑ Ἰης, καὶ ἐκ τοῦ Ι τοῦ ΙΑ Ἰης ἢ Ἰητος, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἑκατέρωθεν Α ἐγένετο ἌΤτης· καὶ οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τῷ Δημοσθένει (περὶ Στυφίου §. 25) θειασμὸς Ἰης Ἄττης (α) Ἄττης Ἰης. Ἐν τῷ πάλαι μὲν ἀσχηρῶς διορθωτέον τὸ ἕτερον Ἰης διὰ τοῦ Ι· ἢ γὰρ τῆς Ἰης ἐκ τῶν ἐν τῷ Πλινθίῳ (§. 34) συζητιῶν εἶνα ὑπελάμβανον καὶ δεξιόθεν κατ' ἀντίστροφον ἀναγνώσιν ἐπίσκεισθαι τὸ ΥΑ οὕτω ΥΑΕ ὡσπερ καὶ τὸ ΕΑ ἐν τῷ πενταγράμμῳ (§. 23). Ἐπιπροσέτιον, ὅτι τὸ Ι, Ι καὶ Ι Υ ὡς σημαντικὰ τοῦ ὀνόματός [ΠΙ] ἢ ἑκὸν σημαντικὰ τῆς θεότητος, εὐρίσκονται καὶ ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ εἰς τὰ κύρια ὀνόματα οἷον [ΠΝ]Ι οἰονεὶ Θεόμνηστος καὶ [ΠΝ]Ι Θεόδοτος καὶ [ΠΠ]Ι Θεοχάρης κτλ. τοῦτο ἴσως καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ΙΥ ἢ Ιοῦ· καὶ τὸ κοινὸν ΙΟΥΧ ἢ ΙΟΥΧΑ ἐπὶ κκαοῦ· οἷον καὶ τὰ Πέντε ἢ ἡ παλάμη (§. 23)· ὅθεν καὶ αἱ παλαμναῖαι ἀραι· ἀλλὰ τοῦ παλαμναῖος τὴν ἀρχὴν εὐρίσκω ἐν τῷ [ΠΝ]Ι· ὡς ἂν ἐλέγομεν ὁ πάντοιος καὶ ὁ δεῖνας, οἰονεὶ γινόμεναι διὰ τοῦ πενταγράμμου. Ἀλλὰ καὶ

(α) Τὴν Ἄττης γραφὴν προκρίνει ὁ Μαιυσάσιος τῆς Ἄττις καὶ Ἄττις, δε Φρυγί μάλιστα οεπτός. «Ἄττις παρὰ Φρυγί μάλιστα τιμᾶται, ὡς πρόπολος τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν· τὰ δὲ περὶ αὐτὸν δεδήλωκε Νεάνθης· «μυστικὸς δὲ ὁ λόγος». Ἀρποκρατ. ἐν Λέξ. Αὕτη ἡ τήρησις τοῦ Ἀρποκρατίωνος ἔτι μυστικὸς ὁ λόγος σημαίνει μὴ εἶναι ἄπλοῦν ὄνομα ἀλλὰ σύμβολον πρὸς τι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐν τῇ Λατινίδι ju-piter οἶον ὁ ΙΥ-πκτῆρ. Πολλοὶ ὅμως οὐ τὸ
י ἀλλὰ τὸ **י** ὑπολαμβάνουσι συγκοπὴν τοῦ πανυμνήτου ὀνόμα-
τος (ὄρ. Jo. Christ. Clodii Lexicon Hebraic. Selectum ἐν λέξει
י **י**), ὅπερ οὐκ ὀρθῶς ἔχειν ὑπολαμβάνω· πολλαχοῦ γὰρ
τῆς Γραφῆς συνάπτονται, οἶον παρὰ Ἡσαΐα κς'. 4. **י** **י**

י **י** **י** **י** (πρόφ. KiBeIaX IeXoYax ΣοΥΡ ΟοΥΛεMIM)

«ὅτι ἐν Iax IeXoYax Πέτρα (ισχύ) αἰώνων.» Ἐκ ταύτης τῆς συν-
τάξεως γνωρίζεται τὸ **י** μὴ εἶναι ἀποκοπὴν τοῦ **י**, ὡς οἴεται
καὶ ὁ Μερκέρος Mercerus (παρὰ Matthiae Martinio Lex. philol. ἐν
λεξ. jehova), ἄτοπον γὰρ τὴν ἀποκοπὴν καὶ τὸ οὐ ἢ ἀποκοπὴ τί-
θεσθαι ἐκ παραλλήλου.

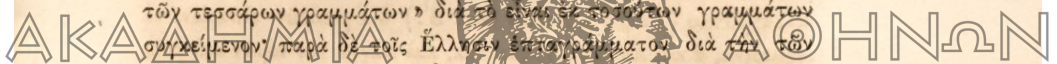
§. 28. Τοῦτο τοίνυν τὸ **י** ἐστὶ τὸ πανύμνητον ὄνομα, τὸ σε-
πτὸν τετραγράμματον τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις παράγιον μυστήριον·
παρὰ μὲν Ἰουδαίοις **י** **י** **י** **י** «ὄνομα τέκνον

τῶν τεσσάρων γραμμάτων» διὰ τὸ εἶναι ἐκ τεσσάρων γραμμάτων
συγκείμενον· παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι **י** **י** **י** **י** «ἑπταγράμματον» διὰ τὰ τῶν
φωνηέντων παρέμπτωσιν, ἐφ' ὃ παποιήσασθαι καὶ τὸ

Ἐπτὰ με φωνάεντα Θεὸν μέγαν ἀφθιτον αἰνεῖ

Γράμματα τὸν πάντων ἀφθιτων κάτερα.

Ὁ δὲ καὶ οὐ μικρὸν πρόσκομμα ἐγένετο εἰς τοὺς γραμματικούς
ζητοῦντας ἐν αὐτῷ τὰ ἑπτὰ Ἕλληνικὰ φωνήεντα, καὶ συμβιβάζον-
τας ταῦτα, δυνάμει γε, τοῖς I-E (H) O (Ω) Y-A· τοῦ ποιήματος λέ-
γοντος ἑπτὰ γράμματα φωνάεντα (πινδαρικῶς) ἦτοι ἠχοῦντα· οὐ
γὰρ πάντα τὰ γράμματα, ἦτοι ἢ τοιάδε θέσις τῶν γραμμῶν, εἰσι
καὶ φωνήεντα (κατὰ γραμματικούς)· ὅθεν οὕτω θεωρούμενον τὸ
τετραγράμματον ἑπταγράμματον γίνεται καὶ τῷ Ἑβραϊκῷ συνα-
ριθμουμένων καὶ τῶν φωνηέντων (τ :)· κοινῇ δ' ὅμως τὰ ἑπτὰ
φωνήεντα δοξάζονται σημαντικὰ τοῦ θείου ὀνόματος «ἐπεὶ καὶ τῶν
ἑπτὰ φωνηέντων τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σύνθεσιν ὡς μιᾶς τινος ἀποβήτου
προσηγορίας περιέχειν, φασίν, ἐκφώνησιν, ἣν διὰ τεσσάρων στοι-
χείων παῖδες Ἑβραίων σημειούμενοι, ἐπὶ τῆς ἀνωτάτω τοῦ θεοῦ

δυνάμει κατατάττουσιν, ἄλεκτόν τι τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόβροχτον τοῦτ' εἶναι παῖς πατρὸς εὐληφέστες (Εὐσέβ. Προπ. Εὐαγ. ιά. ς'). Εἰσὶν ὅμως οἱ τὰ ἑπτὰ γράμματα εἰς τὸν Σέραπιν ἀνάγοντες (Ἡσύχ. ἐν λέξ.). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ Ἑρμηνείας (ἀποδιδ. εἰς Δημήτριον τὸν Φαληρέα) « Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων οἱ ἱερεῖς ». Ταῦτα τὰ ἑπτὰ γράμματα γράφοντες οἱ Αἰγύπτιοι ἐπὶ δυσὶ δακτύλοις ἐστήμαινον τὸ ἄπειρον, τὴν Μοῦσαν καὶ τὴν Μοῖραν (Ἦραπ. Ἱερογλ. Β. κζ'). Περὶ τοιαύτης ἑπτάδος ἡ ἑβδομάδος Ἑρμιππος ὁ Βηρύτιος ἔγραψεν ὀλόκληρον βιβλίον.

§. 29. Ἄπειρα δὲ τὰ ἐπὶ τοῦτο τὸ ὄνομα μυθεύματα τῶν ἀνατολικῶν, ἰδίᾳ μὲντοι τῶν Ἰουδαίων. Προσαγορεύουσι μὲν γὰρ τοῦτο

כַּבֿוֹשׁ מֵגָלָה וְשֵׁם הַיְיָ דִּישְׁמֵרֵם ὄνομα καὶ שֵׁם הַיְיָ דִּישְׁמֵרֵם ὄνομα διεσταλ-

μέρον ἢ, ὡς ἄλλοι, διασεσαρμένον. » Τῆς δὲ τοιαύτης προσηγορίας αἰτία δοκεῖ οὐ μόνον τὸ, ἀλλ' ὡς ἔξοχον καὶ καθιερωμένον ἐπὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ πιστεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ, μετὰ τὴν μετσοικεσίαν Βαβυλῶνος τοὺς Ἑβραίους, καίτοι παραδεχθέντας, ὡς ἀλλαγῆσαν (Γεῦμα Κριτικῶν Μσε. Β. = διὰ μαχοῶν εἶπαμεν τὰ σημερινά, ἢ καὶ Ἀσσυρία γράμματα, καὶ πάντα τὸν ἄρον καὶ τοὺς προφῆτας εἰς αὐτὰ μεταγραφάντας, ἠκολουθηκέναι διηνεκῶς γράφειν τὸ ὄνομα τοῦτο τοῖς ἀρχαίοις γράμμασι: τοῖς Σαμαρειτικοῖς λεγομένοις· καὶ τοῦτο πιστόμεθα ἀπότινος πολυτίμου τεμαχίου ἐκ τῶν τοῦ Ἰριγένους παρὰ Μοντεραλκωνίῳ (Παλαιογρ. Ἑλλην.) λέγοντος « ἐν τοῖς ἀκριβέσι τῶν ἀντιγράφων ἑβραϊκοῖς ἀρχαίοις γράμμασι γέγραπται τὸ ΠΙΠΙ, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς νῦν· φασὶ γὰρ τὸν Ἑσδραν ἐτέροις χρήσασθαι μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ». Πιστοῦται δὲ τοῦτο μάλιστα καὶ ὅτι κατὰ τοὺς λόγους τοῦ θεοῦ πατρὸς Ἱερωνύμου (Hieron. Prolog. in Samuel) Nomen Domini tetragrammaton in quibusdam Græcis Voluminibus usque hodie antiquis expressum literis invenimus. « Τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου τὸ Τετραγράμματον ἐν τισιν ἑλληνικοῖς τεύχεσι μέχρι τῆς σήμερον τοῖς ἀρχαίοις κεχαραγμένον γράμμασιν εὐρίσκομεν ». Ἐνταῦθα ἀρχαῖα νοεῖν χρῆ οὐ πάντως τὰ ἑλληνικά, ἀλλὰ τὰ ἑβραϊκὰ ἀρχαῖα γράμματα. Καὶ πιθανῶς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἢ τοιαύτη τοῦ θείου ὀνόματος γραφή ἦν ἀφόμοιον οὐκ ἐκ τῶν Κρι-
 δήκων τῶν Ο'. ἀλλ' ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκείνης καὶ ἴσως πρὶν τοῦ
 Πλάτωνος γενομένης μεταφράσεως, (περὶ ἧς ἐν τῷ ἡμετέρῳ πο-
 νήματι Γεῦμ. Κριτικ. καὶ Ἱστορ. τοῦ θείου Γράμμ. μέρ. Β'.)·
 εἰμὴ εἶποις τοὺς μὲν Ἑβδομήκοντα γράψαντας τὸ τετραγράμματον,
 οἱ δὲ μεταγράψαντες ἀποθέμενοι τὴν βάρβαρον γραφὴν, ἔγραψαν
 ἑλληνικοῖς χαρακτῆρσι τὸ, Κύριος, μετάφρασιν οὖσαν τοῦ Ἄδωναϊ,
 ὅπερ ἀντικαθιστάσι καὶ μέχρι τῆς σήμερον οἱ Ἰουδαῖοι (§. 40). Ὁ
 δὲ Ῥαββὶ Νεσεμίας Βὲν Ἀκκανᾶ ἐν τῇ **תורת משה** λέγει ὀ-
 νομασθῆναι **שם המפורש** (ἐξ ἐτέρας σημασίας) ὄνομα ἀνε-
 πτυγμένον, ὡς μυριαχῶς ἀναπτυσσόμενον, οὐ μὲν τοι καὶ τὴν θεϊαν
 οὐσίαν ἐρμηνεύον (ὅρα τὰ ἀκόλουθα.). Σημείου δὲ ὅτι οὐ μόνον
 τούτοις τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐτέροις τιμίαις ἐπονομάζεται, ἄ-
 φατον αὐτὸ καὶ ἀνεκφραστον νῦν τε καὶ πάλαι νομιζόμενον ἐκ τοῦ

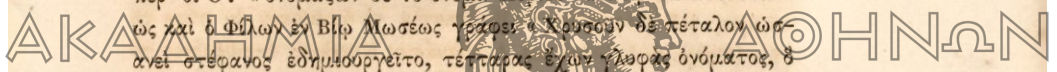
ἐν τῷ Λευϊτικῷ (κδ'. 16) ῥητοῦ **וַיִּקְרַב מֹשֶׁה וַיִּשְׁמַע וַיִּבְרַח** ὅ-

περ οἱ Ο'. « ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα Κυρίου θανάτω θανατούσθω »
 ὡς καὶ ὁ Φίλων ἐν Βιβλ. Μωσέως γράσει· « Κουσοὺν δεσπέταλον ὡς
 ἀνεστέφανος ἐδημιουργεῖτο, τέτραρας ἔχων γλώφας ὀνόματος, ὁ
 μόνος τοῖς ὄτα καὶ γλῶσσαν σοφία καταβαρύνει· θέμις ἀκούειν
 καὶ λέγειν ἐν Ἄγιοις, ἄλλω δὲ οὐδενὶ τῷ παράπαν οὐδαμοῦ. » Ἀλλὰ

καὶ ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ Εὐχολογίῳ **בְּמִקְרָאֵינוּ אֱמַרְתָּ שֵׁם כְּתוּב**

וּבְמִקְרָאֵינוּ « Ἐν τῷ ἱερῷ προφέρουσι τὸ ὄνομα κατὰ

γράμμα· ἐν δὲ ταῖς πόλεσι διὰ τῶν προσηγοριῶν αὐτοῦ· » ἐξ οὗ τυ-
 χὸν καὶ ἄφατον ὀνομάσθη, καὶ οὐχ ὡς τινες ὑπέλαβον διὰ τὸ μὴ
 δύνασθαι γραφῆναι, ἢ προφερθῆναι ἀκριβῶς παρὰ τῶν Ἑλλήνων.
 Δοκεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν ἄφατον γεγενῆσθαι διὰ τὸ μέγα σεβας. « Μωσέως
 καὶ τῶν παρ' Ἑβραίοις προφητῶν ἀπάντων ἀρρήτων εἶναι τὸ θεῖον
 διδασκόντων, καὶ τῆς ἀρρήτου προσηγορίας τὸ σύμβολον διὰ τῆς
 παρ' αὐτοῖς ἀνεκφωνήτου σημειώσεως ὑποφαινόντων » (Εὐσεβ.
 Προπαρ. Εὐαγ. ΙΑ. 42) ἢ, ὡς εἰκάζω, μὴ οἱ περίοικοι τῶν Ἑβραίων
 εἰδωλολάτραι παραλαβόντες τὸ ὄνομα, γλυπτὸν θεὸν ποιήσωσιν, οἷαι

οἷ, τε Σαμαρείται καὶ οἱ Φοίνικες, ὧν θεός τις εἰδωλοποιηθεὶς κατὰ μίμησιν ΙΕΥΩ ἐπωνομάσθη, μνημονευόμενος παρ' Εὐσεβίῳ (αὐτ. Α. 9) « Εὐληφῶς τὰ ὑπομνήματα παρὰ Ἰερομβάλου τοῦ Ἰερέως Θεοῦ τοῦ ΙΕΥΩ »· καίτοι τοῦ Δανιὴλ Ἰετίου (Ἄποδ. Εὐαγ. Πρώτ. Δ'. κεφ. β'. §. 2.) οὐκ ἀπιθανολογοῦντος ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Κριτῶν 5'. 32. καὶ ζ'. 4. καὶ ἡ. 35. Ἰερόμβαλον εἶναι τὸν Γεδεὼνα, ὃν ὡς ἱερέα τοῦ Θεοῦ ΙΕΥΕ ὑπέλαβον οἱ ἔθνηκοί. Ἔδει τοίνυν τὸν αἰώνιον Θεὸν μὴ προσαγορεύεσθαι ὀνόματι κυρίῳ, ἰδίῳ μὲν αὐτοῦ, κοινῶ δὲ γενομένῳ καὶ τοῖς ψευδωνύμοις θεοῖς, μήποτε ἡ ὁμωνυμία ἀποπλανήσῃ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ. Ἐκ τούτου τὰ ιστορούμενα παρὰ Ἰουδαίοις, ὅτι ἀπόλετο ἡ προφορὰ τούτου τοῦ ὀνόματος (ὄρ. Grammatica Ebraea composta da Simon Calimani Gn. Rabbino veneto· edizione seconda. Pisa. pag. 172)· καὶ ὅτι, εἴτις γινώσκει αὐτήν, ἢ παρὰ Θεοῦ, ἢ ἄλλοθεν ποθεν λαθῶν, δύναται τελεῖν τεράσια, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀσήμαντοι μῦθοι καὶ ἄλλοι ταλμουδικοί. Τούτου τοῦ θεοῦ ὀνόματος τὸ θαυμαστόν καὶ μέγα (κατ' αὐτὴν δῆθεν τὴν σημασίαν) ἐκδιηγούμενος, λέγουσιν, ἐξέμεικε καὶ ὁ Προφητάναξ λέγων· « Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ » (Ψαλμ. ἡ. 4). Δὲ καὶ ὁ Ἀθανάσιος Βίρρχος ἐκτεθειμένος τὸ θεῖον τούτου ὄνομα ἐκ τῆς τῶν Κιθβαλιστῶν ἐρμηνείας, λέγει· « Τὸ δὲ τετραγράμματον καὶ ἀνεκφαγῆτον ὄνομα ΠΙΠΙ οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων εὑρηται, ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ αὐτὸ παραδοθὲν, ἅγιον ὄνομά ἐστι καὶ πάντιμον, τὸ μόνον ὄνομα, οἷ οὐδ' ὁ μόνος Θεὸς πατρώα τῆ θρησκεία εὐλογητέος· ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ὃ σέβονται μὲν τὰ οὐράνια, τιμῶσι δὲ τὰ καταχθόνια, καὶ ἀσπάζεται πᾶσα ἡ κτίσις. Ὁ δὲ καὶ παρὰ τῶν ἐκτενωῶς σεβομένων αὐτὸ ἄπαξ ἐναπομαχθὲν, καὶ ἱερατικῶ τῶ νοῦ, δὸς εἰπεῖν, συσσαρκωθὲν, θαυμασίαν τινὰ λέγεται ἐξουσίαν τῆ βροτείας δυνάμει παρέχεσθαι . . . ἀπάντων τῶν θεῶν ὀνομάτων ἐπιτομήτις οὖσα καὶ ἀνακεφαλαίωσις ». Καὶ ὁ Μωσῆς Βοτρίλος ἐν τῷ Ἰεζιράχ φησιν « ὥσπερ ἐκ κορμοῦ δένδρου φύονται κλώνοι καὶ κλάδοι καὶ ἕρπηκες, οὕτω κἀνταῦθα πάντα τὰ λοιπὰ (θεῖα) ὀνόματα ἐξ αὐτοῦ πηγάζουσι. »

§. 30. Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἐρμηνείας περιπολούμεθα, εὐλογον κρίνω πρὸς διατριβὴν τῶν φιλολόγων θεοφιλῶν ἀναγκωστῶν συν-

τόμως ὑποθῆναι, καὶ ὅσα καβαλιστικὰ θεωρήματα ἀναφέρονται εἰς τοῦτο τὸ πανσέβαστον ὄνομα, οὐσιώδη μὲν ὠφέλειαν μηδεμίαν ἔχοντα, ἀναγκαῖα δ' ὅμως, ὅπως γνωσθῆ, ἐπὶ τίνι λόγῳ λέγεται ἐπιτομὴ καὶ ἀνακεφαλαίωσις ἢ κορυμὸς ἀπάντων τῶν θείων ὀνομάτων κτλ. ἔτι δὲ ἀνακαλυφθῆ καὶ ἡ τῶν καβαλιστικῶν θεοσόφων ἐπ' αὐτὸ λεπτολόγος τερθρία. Ποιῶ δὲ τοῦθ' ἡδέως, διότι οὐθ' οἱ ἡμέτεροι φιλόλογοι ἀπαντῶσι ταύτας τὰς ιδέας ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν φερομένοις βιβλίοις. Τὰ δὲ θεωρήματα ταῦτα δυσθήρατα μὲν πῶς εἰσιν, ὡς ἐφεδράζοντα εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν ἀλφάβητον, καὶ τὰς λεκτικὰς τε καὶ ἀριθμητικὰς ιδιότητας αὐτοῦ· ὄντος μὲν τοι ταυτοσήμου πῶς τῷ ἑλληνικῷ, ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης δύναται νοῆσαι τὸ τυπικὸν τῶν θεωρημάτων.

§ 31. Ὁρισθείσης τοίνυν τῆς Καβάλας (παραδοχῆς) «θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων μυστηριωδῶς διὰ τὸν τύπον τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, καὶ ἀλληγορικῶ τῷ νοήματι παραδοθείσης εἰς τὸν μνηθέντα, ἔξω». (A. Kircheri Cabal. Hebraeor. c. I.), πλὴν τοῦ τετραγράμματος ὀνόματος οἱ καβαλισταὶ διδάσκαλοι ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ θεωρημάτων μνημονεύουσι καὶ

Δυοκαιδεκαγράμματος καὶ
Δυοκαιεικοσαγράμματος καὶ
Δυοκαιτεσσαρακονταγράμματος καὶ
Δυοκαιεβδομηκονταγράμματος.

Ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα οὐκ εἰσὶν ὀνόματα, ἀλλ' ἄθροισμά τι ὀνομάτων ἢ λέξεων ἐμπεριεχουσῶν πλέγδην καὶ συμβολικῶς τὸ πανύμνητον ὄνομα ἢ ἀπλοῦν ἢ συνημμένον. Ἴδου δὲ τὸ πλινθίον τοῦ λεγομένου παρ' Ἑβραίοις **תַּיְתִּי אֵשׁ עֲשֵׂי בֵן שֵׁשׁ** ὀνόματος τέκνου δώδεκα γραμμάτων. Ὅπερ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ αἱ δυναταὶ συζυγίαι τῶν γραμμάτων τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος **הויה**, ὧν ἐκάστη εὐρίσκεται πλέγδην ἔντινι ἐδαφίῳ τῆς Γραφῆς.

Ἡ α. παραδείγματος χάριν ἐν τῷ ψ'. ψαλ. ἐδ. 11.

וַיִּשְׁמַר יְהוָה אֶת־הַמִּצְוָה
וְאֶת־הַדְּבָרִים
וְאֶת־הַחֻקִּים
וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים
וְאֶת־הַמִּצְוָה
וְאֶת־הַדְּבָרִים
וְאֶת־הַחֻקִּים
וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים

καὶ ὅπως δῶμεν ψηλαφη-
τήν ιδέαν ἐκ τοῦ ἡμετέρου
ἀλφαβήτου

« Εὐφραίνεσθωσαν οἱ οὐ-
ρανοὶ καὶ ἀγαλλέσθω ἡ γῆ ».
ἐν ᾧ ἕκαστος ὁρᾷ τὴν πρῶ-
την συζυγίαν σεσημειωμέ-
νην μείζονσι τοῖς ἀρχικοῖς
γράμμασιν ἐκάστης λέξεως.

ΠΑΙΝΘΙΟΝ ΔΥΟΚΑΙΔΕΚΑΓΡΑΜΜΑΤΟΝ.		
יהוה IEBE γ.	יהוי IEBI β.	יהוי IEBI α.
יהוי EIEI δ.	יהוי EIEI ε.	יהוי EIEI δ.
יהוי IEBE θ.	יהוי IEBI η.	יהוי IEBI ζ.
יהוי EIEI α.	יהוי EIEI α.	יהוי EIEI ι.

ὅπερ ἡμεῖς οὐκ ἐπιτιμῶμεν ἐν τῷ πᾶσι Ο μεταφράσει ἐμιμήθημεν.

Ἡ β'. συζυγία εὐρίσκεται ἐν τῷ ἱερεμ. θ. 23

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

(Ἄλλ' ἢ ἐν τούτῳ) καυχᾶσθαι ὁ καυχόμενος συνεῖν καὶ γινώσκειν
ὅτι κτλ.

Ἡ γ'. συζυγία ἐν τῷ τῆς Εὐδόκου κς'. 20. Ἡ δ'. ἐν ἰώβ λγ'. 27.
Ἡ ε. ἐν τῷ Δευτερονομ. θ'. Ἡ ς'. ἐν Ἡσαίου μέ. Ἡ ζ'. ἐν Δευτερον.
κ'. Ἡ η. αὐτ. β'. Ἡ θ'. Γεν. ιγ'. Ἡ ι. Ψαλμ. λγ'. 4. Ἡ ια. ἐν Ἡ-
σαίου ιβ'. Ἡ ιβ'. ἐν ἱερεμ. η'.

Τῶδε τῷ τρόπῳ συνυφαίνονται καὶ τὰ λοιπὰ σύνθετα ὀνόματα
λέγω τὸ ΚΒ' γράμματον, ὃ δὴ καὶ ὑμνεῖται ἐν τῷ τῶν Ἀριθμῶν
ς'. 24 ἐδαφίῳ

יְבָרַךְ יְהוָה וְיִשְׁמְרֵךְ יְאֵר יְהוָה

Εὐλογῆσαι σε Κύριος καὶ φυλάξαι σε, ἐπιφάναι Κύριος κτλ.
περιέχοντι εικοσιδύο γράμματα, δι' οὗ ἐπικαλούμενος ὁ Θεὸς δίδω-
σιν ἀφθονίαν, καὶ τὸ,

ΜΒ' γράμματον, τὸ κατ' ἰσοψηφίαν ἐμπεριεχόμενον ἐν τῷ πανυ-

μνήτῳ ὀνόματι γραφομένων ὀνομαστί τῶν αὐτοῦ γραμμάτων ὄιον

הויהויה και ὀνομάζεται **ויהויה** (ἅγιον), σύμβολον ὃν τεσσαράκοντα δύο προσόντων τοῦ Θεοῦ, ὀνοματιζομένων καθ' ἕκαστον ἐδάφιον τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ.

§. 32. Ἄλλ' ἡμεῖς ὡς καθολικῆς ἐπινοίας τε καὶ ματαιοσχολίας ἀριστούργημα ἀναφέρομεν ἐρμηνεύοντες τὸ, **OB** γράμματον ὄνομα.

Ὁ ἀριθμὸς **OB**. τηρεῖται φυλασσόμενος ἐν πολλοῖς τῶν τῆς Γραφῆς καὶ δὴ λέγεται Ταλμουδικῶς, ὅτι **OB**. ἄγγελοι: ὁκτὼ ἐξ ἑκάστου τοῦ **Θ**. ταγμάτων συνειργάζοντο τῷ Μωσῆϊ ἐν τῇ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διαιρέσει, ἔχοντες ἕκαστος ὄνομα ἴδιον συντεθειμένον ἐκ μιᾶς λέξεως ἀσημάντου μὲν καθ' ἑαυτὴν, σημαίνουσας δὲ ὡς ἐκ τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἐλήφθη, εὐεργετικὴν τινα ιδιότητα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς συλλαβῆς **הו** ἢ **הא**: ἦγουν **IA** ἢ **HA** τῶν σημαίνουσῶν τὸν Θεόν· οὕτω γὰρ λήγουσι καὶ τὰ ὀνόματά τῶν ἐν τῇ Γραφῇ γνωστών ἀγγέλων **MIXαHA**, **ΓαBP:HA** καὶ ἄλλα. Τούτων δ' οὕτω προσημειωθέντων, τετῆρηται, ὅτι ἐν τῷ τῆς Ἐξόδου κεφ. ἕκαστον τῶν

19, 20, 21, ἐδαφίων ἔχει ἐβδόμηκοντα δύο γράμματα Ἐβραϊκά· καὶ τὰ μὲν δύο τὰ ἄλλα ἐπ' εὐλογίᾳ, τὰ δὲ μέσον ἐπ' ἀπειλῇ, ὅπερ σημαίνει, ὅτι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἀπερδάνει τὴν δικαίαν αὐτοῦ ἀγανάκτησιν. Εἴτις οὖν τὰ τῶν ἐπ' εὐλογίᾳ ἐδαφίων γράμματα τάξει τῇ φυσικῇ ἐν ἕκαστον κατέτως καταγράφει, τὸ δ' ἐπ' ἀπειλῇ μέσον ἀντιζῶως, ὥστε τὸ τελικὸν αὐτοῦ γράμμα συμπίπτειν τῷ ἀρχικῷ ἐκατέρῳ, γεννηθήσονται τρεῖς **OB** γράμματοι κάθετοι σειραὶ, ὧν ἕκαστη προστιθεμένου τοῦ ὀνόματος **HA** ἢ **IA**, σχηματισθήσεται τὸ ὄνομα ἑκάστου τῶν προειρημένων ἀγγέλων· αἱ δὲ ῥηθεῖσαι τριγράμματοι σειραὶ τετῆρηντι, εὐρισκόμεναι ἅπασαι πλέγδην ἐν ἐδαφίοις ψαλμικοῖς, ἔχουσι διαῤῥήδην καὶ τὸ πανύμνητον ὄνομα. Ἴδου τὰ τρία τῆς Ἐξόδου ἐδάφια.

וַיֵּעַ מִלְאֵי הָאֱלֹהִים הַלְהִי לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ 19

מֵאֲהַרְיָהֻם וַיֵּעַ עֲמוּד הָעֲנַן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאֲהַרְיָהֻם

ὅπερ μετέφρασαν οἱ **O**. «Ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ὁ προπο-
4

ρευόμενος τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὀπισθεν ἐξῆρε δὲ καὶ ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν καὶ ἔστη ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτῶν.

20 וַיָּבֹא בֵּין מִדְּנָהּ מִצְרַיִם וּבֵין מִדְּנָהּ יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעֵנָן

וַהֲחֹשֶׁךְ וַיֹּאֲרֶה אֶת-הַלַּיְלָה וְלֹא קָרַב אֶל אֶל זֶה כָּל-הַלַּיְלָה

« Καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκότος· καὶ διῆλθεν ἡ νύξ (ἐνταῦθα τὸ Ἰουδαϊκὸν ἀτόπως φέρει « ἐφώτισε τὴν νύκτα »)· καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὄλην τὴν νύκτα ».

21 וַיַּט מֹשֶׁה יָדָיו עַל-הַיָּם וַיִּזְלַף יְהוָה אֶת-הַיָּם בְּרוּחַ

קָדִים עַז. ח. כָּל-הַלַּיְלָה וַיִּשְׂם אֶת-דָּיִם לְחִרְכָּה וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם

Καὶ οἱ Ο'. « Ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα (αὐτοῦ) ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ (ἀπηνιότη τῶν Ἰουδαϊκῶν) βιαίῳ ὄλην τὴν νύκτα καὶ ἀποίησε τὴν θάλασσαν ἕρημν καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ. »

§. 33. Ἴδου δὲ καὶ ἡ ἐκθεσις αὐτῶν κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἐρμηνείαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ.	Ὄνοματα τῶν οὐρανίων ταγμάτων.	Ὄνοματα τῶν ἐγγύσιων ταγμάτων ἐλαττωτικῶς	Ὄνοματα τῶν ἐγγύσιων ταγμάτων ἐλαττωτικῶς	Ἰδού τις θεία.	Ἀριθμὸς ψαλμῶν καὶ ἐδαφίων.
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	1 ΥεΕΥ - ΙΑ Ὑψῶν.	γ'. 4
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	2 ΙεΙΙ - ΗΑ Βοηθῶν.	κά. 20
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	3 ΣΙΘα - ΗΑ Ἐλπίζ.	ψ'. 2
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	4 ΟΛαΜ - ΙΑ Ἀπόρρητος.	ς'. 5
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	5 ΜαΕαΣι-ΙΑ Σωτήρ.	λγ'. 5
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	6 ΛεΛαΗι-ΗΑ Αἰνετός.	θ'. 12
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	7 ΛΚΑ - ΙΑ Μακρόθυμος.	ρβ'. 8
אֵל	אֵל	אֵל	אֵל	8 ΚαΕΤ - ΗΑ Λατρευτός.	ψδ'. 6

Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἐκ τοῦ πρώτου χοροῦ (τῶν Σεραφείμ) συμπραξάντων εἰς τὴν ξήρανσιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀγγέλων. Ἀκολουθοῦσι τῇ αὐτῇ διαθέσει τῶν γραμμάτων τὰ λοιπὰ τῶν ὁκτώ τμημάτων εἰς ἀπαρτισμὸν τῶν OB ὀνομάτων· ἕκαστον δὲ τμημα λαμβάνει ὄνομα ἐνός τινος τάγματος Ἀγγελικοῦ. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῷ ἀκολουθῶν τρόπῳ πορίζονται ἐκ τῶν ψαλμῶν.

Τὸ πρῶτον ἦτοι τὸ יהויה τὸ ἐκ τῶν τριῶν γραμμάτων יהו καὶ τοῦ הי ἐκ τοῦ

וַאֲתָהּ יְהוָה כִּינֵן בְּעַרְי כְּנֻדֵי וּמְרִים רֵאשִׁי

« σὺ δὲ, ΚΥΡΙΑ, ἀσπίς (οἱ Ο΄. « ἀντιλήπτωρ μου εἶ ») ὑπὲρ ἐμοῦ, δόξα μου καὶ ἴψῶν τὴν κεφαλὴν μου »

ὅπου ὁρῶνται τὰ τρία γράμματα τῆς πρώτης σειρᾶς ἐν τῷ σημειωθέντι ἐδαφίῳ, διδάσκοντι τὸν Θεὸν « ὑψῶντα τοὺς ταπεινοὺς », ἢ τοὺς ἔχοντας κρεμαμένην τὴν κεφαλὴν ἐν ὑψέει καὶ ταπεινότητος. رافع λέγουσι καὶ οἱ Μοχαμεδάνοι. Ποθεν δὲ ὄηλον ὅτι ἐπικα-

λεστέος ὁ Θεὸς ὑπὸ τριούτου ὀνομα, ἐκ τοῦ δευτέρου ἐγκειμένου τῷ ἐδαφίῳ πικνωμῆτου ὀνόματος, ΚΥΡΙΑ, ὡς ἂν ἔλεγον « ὁ Κύριος οἷος ὑμνεῖται ἐν τῷ ἐδαφίῳ τῷ παρεχόμενῳ τὰ τρία χαρακτηριστικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος ἐνός ἀγγέλου τοῦ Θεοῦ יהי יא· ἀνήκοντος εἰς τὸν χορὸν τῶν Σεραφείμ. »

Οὕτω καὶ τὸ δεῦτερον ἢ τὸ יליאל τὸ ἐκ τῶν γραμμάτων ילי καὶ τοῦ אל ἐκ τοῦ

וַאֲתָהּ יְהוָה אֶל-תְּרַקֵּק אֵילֹתַי

Καὶ σὺ, ΚΥΡΙΑ, μὴ μακρυνθῆς ἡ ἰσχὺς μου (κατὰ τὸ Ἑβραϊκόν.) ὑπὲρ οἱ Ο΄. « σὺ δὲ, ΚΥΡΙΑ, μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ εἰς τὴν ἀντίληψίν μου πρόσχες. »

ὅπου ὁρῶνται τὰ γράμματα τῆς δευτέρας ὀνομασίας σημαίνουσας βοήθειαν, καὶ ἀκολουθῶς ὁ βοηθὸς ἢ ὁ ἐνισχύων· ὅτι δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον ὄνομα θεῖον ἐστὶν ὄνομα, μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ πικνωμῆτου ὀνόματος, ΚΥΡΙΑ. Καὶ οὕτω περὶ τῶν ἐρεξῆς, ὡς ἡρμηνεύσαμεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περὶ Κομβοσχοινίου Μελέτῃ.

§. 34. Τοῦτο δὲ τὸ OB' γράμματον ὄνομα λέγεται παρὰ τοῖς

καβαλισταῖς **קוּי** *Tō 'Eroun*, ὡς συλληπτικὸν πάντων τῶν
 θείων ὀνομάτων καὶ δὴ συμβολικῶς τρόπῳ τῷ ἀκολουθεῖ ἐκτυποῦν-
 ται διὰ τοῦ ὀνόματος **קוּי** [Σχ. 15.]: ἦτοι τὸ **קוּי** μεθ' ἐ-
 βδομήκοντα δύο κορωνίδων, ὧν ἐκάστη σύμβολόν ἐστιν ἐνός τινος
 θείου ὀνόματος δηλουμένου ἐκ τῶν τριῶν γραμμάτων.

§. 35. Ταῦτα τοίνυν τὰ καβαλιστικά ἢ παραδοχικά θεωρήματα,
 καὶ τοὶ παντάπασιν ἀσήμαντα ἐν τῇ αὐτῶν φύσει, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ
 καὶ δεισιδαιμονίας μὲν καὶ προλήψεων ὕλη εἰς τοὺς ἀφελεστέρους
 διὰ τὸ παραδόξον, δέλεαρ δὲ τῶν ἱεροκαπήλων κατὰ τῶν ἱεροπλή-
 κτων διὰ τὸ ἱεροφαντικὸν αὐτῶν γενόμενά τε καὶ γινόμενά, ἔχουσιν
 ὅμως πολλὴν καὶ ἀκαταλόγιστον τὴν ὠφέλειαν εἰς τὴν τῆς Γραφῆς
 φιλολογικὴν κρίσιν. Ἐν γὰρ τῇ παρούσῃ καταστάσει τοῦ Ἰουδαϊκοῦ
 κειμένου, βοηθεία τῆς Μασώρας καὶ συνεργία τῆς Καβάλας, ἀμήχα-
 νον παρεisdῶσαι ἀμάρτημα εἰς γράμμα, ἢ εἰς λέξιν, ἢ εἰς κεφάλαιον
 κτλ. οὔτε προσθέσει οὔτε ἀφαιρέσει, οὔτε ἐν γνώσει οὔτε ἐν ἀγνοίᾳ.
 Ἄν δέ ποτε τοῦτο συμβῇ, εὐθὺς μαθηματικῆ, μικροῦ δεῖν, τῇ με-
 θόδῳ εὐρίσκειται τί τὸ ἀκατάστατον καὶ πῶς. Διότι ἐν Ἰου-
 δαϊκῶν γραμμάτων ἔχει ἰδίαν ἐπιστημονικὴν θεωρίαν πολλὰ περιεργόν,
 βάσιν ἔχουσαν ἐν ἐσχάτῳ λόγῳ τὸ πανμνητον ὄνομα **קוּי**, ὅθεν
 ἱστορικῶς, λογιστικῶς καὶ ἀλγεβρικῶς πᾶσα ἡ Γραφή τεθεμελιώ-
 ται, καὶ δικαιωνίζεται ἀναμαρτήτως τε καὶ ἀκλονήτως εἰς μόνον τὸ
 ὄνομα τοῦ **קוּי** **עַי**· παρ' οὗ καὶ ἀπεκαλύφθη.

§. 36. Ταῦτα τὰ δύο θεῖα ὀνόματα **קוּי**, καὶ **קוּי** καὶ θεοπρε-
 πέστερα καὶ ἀκριβέστερα εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἔκφρασιν. Εἰς ταῦτα
 μέντοι προστίθενται καὶ ἕτερα πάμπολλα ὀνόματα, ὧν ἐπισημότερα
 λογίζονται τὸ **ל** τὸ **ל** τὸ **ל** τὸ **ל** τὸ **ל** τὸ **ל**
 τὸ **ל** τὸ **ל** τὸ **ל** τὸ **ל**. Τὰ πρῶτα τέσσαρα ὀνόματα
 ἦτοι τὸ **ל**, **ל** ἢ **ל** ἢ **ל** ἢ **ל**, καὶ τὸ **ל** **ל** ἢ **ל** ἢ **ל** καὶ
 τὸ **ל** **ל** ἢ **ל** (ἄπερ κατὰ συρικὴν προφορὰν καὶ Ἡλι
 λέγεται, ὡς ἐφώνησε καὶ ὁ Κύριος ἐπὶ σκυροῦ (Ματ. κζ'. 46),

καὶ τὸ **קְהֵלֵם** ALLEIM ἢ Ἐλωὶμ γνωρίζουσιν ἀρχὴν αὐτὸ τὸ AA ἢ

EA ἢ HA κοινῶς μὲν ἐρμηνευόμενον διὰ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲν δὲ πλέον ση-
μαῖνον, ἢ μόνον ἄρθρον γνωστικὸν ἢ ἐμφαντικὸν μεγάλου ἢ ἰσχυ-
ροῦ, ὡς ἂν ἐλέγομεν Ὁ, σημαίνοντες ὡς οἶόν τε ἀπλῶς καὶ ἀκατο-
νομάστως τὸ ἄφατον τῆς θεότητος καὶ τὸ μέγα καὶ ἰσχυρὸν αὐτῆς.
(Ὅτι δὲ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γλώσσῃ τῶν πατριαρχῶν, ἔτι ἐν τῇ Με-
σοποταμίᾳ καταμενόντων, κοινὸν ὄν τὸ ἀραβικὸν ἄρθρον **ل** ἢ **ل** ἔλ-
ῃ ἢ λ, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἰταλικῇ αὐτῇ διεσώθη, καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις
χρόνοις, καὶ τοὶ σπάνιον, ὅμως γοῦν ἐσώθη ὡς λέξις καὶ ἔκφρασις
νομικῆ, δείκνυται ἐκ τοῦ **קְהֵלֵם** ALLEK (ἐλόκ) τοῦ 6' ψαλμοῦ
ἐδ. 7. σημαίνον τὸ, τὸ KRIMA ἢ τὸ πρόσταγμα, ὡς μετέφρασαν οἱ
Ο'.) Διὸ καὶ πολλαχοῦ τῆς Γραφῆς εἰς τὸ AA παρατίθεται ἐπιθετόν
τι συνώνυμον, ὡς ἐπεξηγηματικὸν ἐπὶ προσδιορισμῷ τῆς σημασίας
αὐτοῦ οἷον τὸ **יְהוָה** ΣΔΙ (§. 52.) καὶ τὸ **יְהוָה** ΓΒΥΡ (αὐτ.).

Τὸ δὲ **קְהֵלֵם** ALLEIE δοκεῖ σύνθετον εἶναι τοῦ AA ἢ EA καὶ YE
(ἢ YaX) οἷον Ὁ YAX. Ἐτι καὶ τὸ **יְהוָה** ALLEIE οἷον ἐκ τοῦ **ל**
AA καὶ **קְהֵלֵם** E καὶ **י**, οἷον Ὁ Ε ΜΟΙ (τοῦ) σημαίνοντος τὴν κατα-
τικὴν πρωτοπροσωποῦσαν συμπληρῆ ἀντινομίαν τοῦ δὲ E τὴν
προσωπικότητα τοῦ Θεοῦ (§. 6.). Ἐὰν δὲ ἐλάβωμεν ἀραβικω-
τέρως τὴν δύναμιν τοῦ **ק** καὶ ἀκολούθως **ל** τότε σημαίνει τὸ, ὃ
Zōr καὶ πάντως οὕτως ὀνομάζει τὸν Θεὸν καὶ Ναβουχοδονόσωρ ἐν
Δανιήλ δ' 34 **יְהוָה**. Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν σημασίαν τοῦ **יְהוָה** καὶ ἐτυ-
μολογίαν τῆς λέξεως **יְהוָה** ἐρρέθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατὰ
τῶν πειραζόντων Σαδδουκαίων ὑπὲρ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως ἐπι-
χείρημα, μηδαμῶς ἄχρι τῆς σήμερον καθ' ἕλην τὴν δύναμιν αὐτοῦ
νοηθέν. « Οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ (Θεὸς) ζώντων »

ὡς ἂν ἔλεγεν Ἑβραϊστὶ **יְהוָה** (ל) **לו** **יְהוָה** **אֱלֹהִים** **אֱלֹהִים**

καὶ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς Λω EA-o-X-IM EA-MoTIM, Λου EA-
XX-IM, διπλασιάσας οὕτως ἐν τῇ Ἑβραϊδί, καὶ ἐπιτείνας τὴν φω-
νὴν **ק** τοῦ E (X) εἰς **ק**. H. (XX) καὶ τὴν τοῦ **י** I εἰς **י** II ἢ λατι-
νικὸν j πλησίον τοῦ γ. Ἐκ τούτου τοῦ **יְהוָה** ἐγένετο καὶ τὸ

τῶν ἀνατολικῶν **אל** ὅπερ, διὰ τὸ τίθεσθαι ταύτην τὴν μορφήν ἐν γένει ἐπὶ προσευχῆς καὶ δεήσεως, ἡγούνται τύπον, σημαίνοντα τὸ ἄλλως λεγόμενον παρ' αὐτοῖς **אל** « ὁ ὑπερδεδοξασμένος » ἢ ὁ ὑπερύμνητος· ἀλλ' εἴη ἂν καὶ « ὁ Θεὸς αὐτῶν » ἥτοι τῶν πατέρων· καθόλου γάρ, ἵνα μὴ προφέρηται τὸ ὄνομα τὸ θεῖον εἰς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ψευδωνύμων θεῶν συχνάκις ἀπαντᾶται « ὁ Θεὸς τῶν πατέρων » ἡμῶν· κατὰ τοῦτο καὶ τὸ **אל** « ὁ Θεός μου » εἴη ἂν τὸ αὐτὸ τῷ **יהוה**. Ἡ τοιαύτη δὲ γνώμη περὶ τοῦ Ἐλωὴμ, ὡς σημαίνει « ὁ Θεὸς αὐτῶν », οὐδόλως παραβλάπτει τὴν μνημονευθεῖσαν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν ὡς τοῦ, αὐτῶν, σημαίνοντος ὅπως ποτε ὑπαρκτὰ καὶ μὴ καθάπαξ ἀπολεσθέντα ὄντα· διὸ καὶ ἡ ἐρμηνεία, Θεὸς ζώντων φυσικωτέρα καὶ καταλληλοτέρα φαίνεται. Ἐπι οὐ λανθάνει με καὶ πῶς οἱ ἐβραϊζαντες χριστιανοὶ ἐπεχείρησαν ἐκ τούτου, συμπίπτοντος τῷ πλῆθει τῶν τύπων, Ἐλωὴμ, τὴν τῆς τῶν τοιῶν προσώπων ἐν μιᾷ θεοτικῇ ὑπαρξείᾳ ἀπόδειξιν. Εἴ τις δὲ εἰδὼς τοὺς Ἄραβας ὀνομάσαντας τὸν Θεὸν μόνον **אל** ἌΕ, ὅπερ ἀναλυόμενον δίδωσιν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν τὸ « πρὸς θεόν » προστιθέμενον δὲ ὁνομάσκει καὶ ὑποκείμενα κτλ. καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου **אל** ὁ πρὸς θεόν, ὃ προστιθέμενον τῷ **אל**: ὁ ἐστὶ ὁ πρὸς θεόν μου (οὕτως ἀκατονομάζως λέγεται ἂν τὸ θεῖον), κατὰ τοῦτο δικαίως εἰκάζει τὸ **אל** εἶναι κατὰ κυριολεξίαν ὁ πρὸς θεόν αὐτῶν ἥτοι τῶν πατέρων, τοῦ τεσδιδ σημαίνοντος τὴν συνίτησιν τῶν δύο ;, εἰ καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν Μοχαμεδανῶν τὸ τεσδιδ ἐπὶ τὸ ἀνάγουσι, καὶ ἐπ' αὐτὸ πάμπολλα λέγουσιν, ὅπως ἐπιστηρίζουσι καὶ τὴν προειρημένην σημασίαν τοῦ, ὑπερδεδοξασμένος.

§. 37. Τὸ ἰσχυρὸς ἢ ἰκανὸς **יהוש** (εὐφήμως λεγόμενον ἐπὶ τοῦ Θεοῦ) παρτοδύναμος, παρτοκράτωρ· καὶ ἐστὶν ἐκ τοῦ **יהוש** τοῦ σημαίνοντος ἰσχυρῶν ἐν δυνάμει φοβερᾷ καὶ ἐξολοθρευτικῇ· οὐδ' ἢ τοῦ ῥαββὶ Σαλομῶντος ἐτυμολογία ἢ ἐκ τοῦ **ש**, τοῦ ἀδιασπάστου ἀντ-ωνυμικοῦ μορίου, σημαίνοντος τὸ, ὅς, ἢ, ὅ· καὶ τοῦ **יה** ἀρκοῦν-

ψις τοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πέτρου (Πράξ. β'. 34.). ἔχει δ', ὡς δοκεῖ, ρίζαν κοινὴν τῷ ἀραβικῷ **Ⲛⲓ** σημαίνουσαν τὴν ἰσχὺν, τὴν κυριότητα καὶ τὸ Ἰσχυρὸς καὶ Κύριος· ἡ δὲ ρίζα αὕτη γραφθεῖη ἂν γράμμασιν ἑβραϊκοῖς **ⲚⲓⲚ**. ἐξ οὗ ἐσηματίσθη τακτικῶς διὰ τοῦ **ⲚⲓⲚ** Κύριός μου, καὶ τοι τῆς μασωραϊκῆς προσφῶδιαι τὴν ἀρχαίαν προφορὰν εἰς διῦκλόν τύπον μετενεγκούσης. Μακρὸν δ' ἂν εἶη τὸ ἀναφέρειν, ὅποσα οἱ τῶν Ἑβραίων γραμματικοὶ ἀκριβολογούνται περὶ τῶν φωνηέντων αὐτῆς τῆς λέξεως, ἵνα δείξωσιν, ὅτι καλῶς ποιούσιν ἀντικαθιστώντες ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τῇ φωνῇ **ⲚⲓⲚ** τὴν τοῦ **ⲚⲓⲚ**. Καὶ ὅρα ταῦτα διὰ μακρῶν ἐν τῇ Ἑβραϊ-

κῇ γραμματικῇ τοῦ προμνημονευθέντος (§. 29.) ραββίνου Καλιμάνη σελ. 172. λέγοντος **ⲚⲓⲚ** Signore. Nome ineffabile di Dio etc. ἤτοι «**ⲚⲓⲚ** Κύριος· ὄνομα ἁγίου τοῦ Θεοῦ, εἰς οὗ τὰ τέσσαρα γράμματα εὐρίσκονταί· πάντες δὲ λόγοι τοῦ ὑπαρκτικοῦ EIMI ῥήματος, οὕτω **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ** καὶ **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ**· δι' οὗ δεί-

κνυσι τὸ θεῖον γράμμα αὐτὸν εἶναι τὸ **ⲚⲓⲚ** τὸ αἰώνιον (ὁ **ⲚⲓⲚ**, καὶ ὁ **ⲚⲓⲚ**, καὶ ὁ **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ**). Ἰωάν. Ἀποκλ. κεφ. α'.). Τὸ θεῖον τοῦτο ὄνομα οὐκ ἀναγινώσκειται, ὡς γράφεται, διὰ τὸ ἀγνοεῖσθαι παρ' ἡμῖν τὰ δύο ἀληθῆ φωνήεντα, ἐξ ὧν δὲ ἐκφωνεῖν αὐτὸ μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Ἑξίλασμου εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων· ἐν γὰρ τῷ Λευϊτικῷ κδ'. 6 ἀπαγορεύεται ῥητῶς ἡ ἐκφώνησις αὐτοῦ. «Καὶ ὁ ἐκφράζων τὸ ὄνομα Κυρίου θανάτῳ θανατούσθω». Μετὰ ταῦτα ὁ Ραββίνος ἐπὶ τέσσαρσι λόγοις ἐπιχειρεῖ ἀποδείξει, ὅτι ἀληθῶς καὶ οὐ κατὰ πρόληψιν ἀναγινώσκειται ὁρθῶς ἀντ' αὐτοῦ τὸ **ⲚⲓⲚ** **ⲚⲓⲚ**· οὐ μόνον γὰρ εἰς τὴν παράδοσιν,

ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τῆς Μασώρης τονισμόν τούτου τοῦ πανσέπτου ὀνόματος ὑπάρχουσι λόγοι ἰσχυροὶ, ὅτι οὕτω δεῖ ἀναγινώσκειν. Ἄλλ' ἡμεῖς προσανατιθέμεθα τὴν ἔρηναν τῆς ἰσχύος αὐτῶν τῶν λόγων εἰς τοὺς τὰ τοιαῦτα σοφοὺς.

§. 40. Ταῦτα τοίνυν τὰ θεῖα ὀνόματα κατὰ παράδοσιν ἐκ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἀπὸ γραφῆς εἰς γραφὴν μετα-

πεσόντα, μεταβληθέντα, μεταποιηθέντα, παρασχηματισθέντα, γνω-
στά ἐγένοντο ἀπανταχοῦ, καὶ δὴ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας· καὶ τὸ μὲν
ΙΑ ἐν τῷ ΙΑος καὶ ΙΑιον· ὅθεν ὁ Ὀμηρος εἶπεν ἐκ παραλλήλου «Ἴλιον
Ιρήν»· τὸ δὲ ΕΑ ἐν τῷ ΕΑιδὸς τῷ σημαίνοντι κατὰ τὸν Ἡσύχιον
τὸν Δία (ἐν Θήβαις)· τὸ δὲ ἈΔΩΝΑΙ ἐν τῷ Αἴδης καὶ ΑΔΩΝΙΣ
καὶ ΑΙΔΩΝΕΥΣ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ΑΠΟΛΛΩΝ οὐ μακρὰν τοῦ **יולעבא**
AB-OΛΙΓΝ καὶ ἑλληνιζόμενον **ΑΠ-ΟΛΛΩΝ** (τὸ σημαίνει ὁ Πατὴρ
ὁ Ἰψιστος) καὶ ἡ διὰ τῶν δύο Λ γραφὴ δείκνυσι· πάλαι ποτὲ τὴν
προφορὰν ὡς ἀληθῶς γεγενῆσθαι πλησίον τοῦ **ΑΠ-ΟΛΥΩΝ**· ὡς καὶ ὁ
Πλούταρχος ἐν τῷ Περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς Εἰ ὀνομάζει τὸν Ἀπόλλωνα,
ἀνεγνώσκως που ἴσως κατὰ τὴν ἀρχαίαν προφορὰν. Καὶ τί παράδο-
ξον τὸ διαφθαρῆναι τὰ ὀνόματα καὶ παραλλαγῆναι, βλέπουσι καθ'
ἐκάστην τοσαῦτα ὀνόματα ἐκκλησιαστικῶν χρημάτων ἑλληνικὰ, οὐ-
τω βαρβάρως μεταβαλλόμενα, ὥστε ἀμήχανον διαγινώσκεισθαι εἰς
ἡμᾶς ἐκ τῆς προφορᾶς καὶ τῆς γραφῆς· ἀλλ' ἵνα ἐκ τῶν προτέρων
γινώσκωμεν τὴν σημασίαν· ἔστω δὲ παραδείγμα ἡ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**·
ὡς περὶ γὰρ τὸν χριστιανισμόν, εἴτερον τὴν οὐρανίαν διδασκαλίαν
τοῦ **ΚΥΡΙΟΥ** ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ παρ' Ἑλλήνων ἐκείνων
χρησάντων πάντα τὰ ἔθνη· οὕτω καὶ τὸ ἕτερον ὄνομα τοῦ Ναοῦ **ΕΚ-**
ΚΛΗΣΙΑ· ἀλλ' οἱ μὲν Λατῖνοι γράφουσιν **Ecclesia** Ἐκκλέσια· οἱ
Ἴταλοι **Chiesa** ΚΗιέσα· οἱ Γάλλοι **Eglise** Ἐλίζ· οἱ Ἰσπανοὶ
Yglesia Ἰγλέσια· οἱ Ἄραβες **كنيسة** ΚεΝΥΣε· οἱ Ἀρμένιοι **Եկեղեցի**
Ἐγγεγετσῆ. Εἰδ' εἰσι καὶ ἕτερα χριστιανικὰ γένη ἐτέραν φω-
νὴν ἀποδιδούντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν· οἷον τὰ Σλαυικὰ **Церква**
τσέρκβα καὶ τὰ Γερμανικὰ **Kirche** Κίρχε· ὅθεν καὶ τὸ ἀγγλικὸν
τσόρτσ **Church**· εἰ πιστέον τῷ κυρίῳ Κ. Οἰκονόμῳ τῷ ἐξ Οἰ-
κονόμων (Δοκίμιον περὶ τῆς πλησιεστάτης συγγεν. τῆς Σλαυονο-
Ρωσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν· λέξ. **Церква**) καὶ ταῦτα
Ἑλληνικὴν γνωρίζει τὴν ἀρχὴν «**Κυριακόν**»· Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς
Ἑλληνικαῖς λέξεσι, ταῖς μίαν μὲν ἐχούσαις ἀρχὴν, μίαν δὲ σημαίνουσαις
ιδεάν, οὐδεμία προφορικὴ ὁμοιότης· τίλοιπὸν θαυμαστὸν, ἐάν καὶ κατὰ
τοὺς παναρχαιοτάτους καιροὺς ἐκείνους παρασχηματίσθησαν αἱ ἐκ
στόματος εἰς στόμα καὶ ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος· λέξεις. Πάμπολλα τού-

του παραδείγματα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πονήματι *Περὶ τῆς μιᾶς καὶ μόνης ἀρχῆς τῆς ιδέας τοῦ Θεοῦ* ὅπου ἐδείξαμεν τὸ ὄνομα ΠΥΘΩΝ καὶ ΤΥΦΩν καὶ ΝΕΦΘις (ἀδελφὴ Ὀσίριδος καὶ γυνὴ ΤΥΦῶνος κατὰ τὸν Πλούταρχ. ἐν τῷ Περὶ Ἰσ. καὶ Ὀσ. συντάγματι), καὶ δὴ καὶ ἡ ΠΥΤΝα (Ἰνδικὴ θεὰ, ἀδελφὴ τοῦ Κάνε ἀντικρισνεῖα καὶ καταχθόνιος ἰσχὺς ἐν τῇ σαρκώσει τοῦ Κρισνοῦ), καὶ παρ' Ἑλλήσι δὲ ΠΟΤΝία, λέγεται ἰδίως ἡ ΠερΨε-ΦόΝη (οἰονεὶ ἰερὸν-πρόσωπον), θεὰ καταχθονία, καὶ ἡ ΑΡΑ, καὶ πληθυντικῶς αἱ ΕΡΥΝΝΥΣ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πο-ΣειΑ-ὼν, θεὸς θαλάσσιος ἀδελφὸς τοῦ Αἴδου κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἐν τῇ τοῦ Ἰανοῦ θεολογίᾳ ΝεΡΤΗuNus ἢ ΝεΡΗΤunus οἶον Τυφῶν ὀνομάζεται, παραλλαγείσης οὐ μόνον τῆς φωνῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑποκειμένου. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τὸν Αἴδην ΠΛΟΥΤΩΝα ὠνόμασαν, οἰονεὶ ἐκ τοῦ ΠΥΤΩΝος προσθέσει τῶν Α, σημείου τῶν Λαμπρῶν θεῶν ἢ τῶν λεγομένων καταχθονίων, διὰ καὶ δάδας κατεχόντων. Πάντα δὲ ταῦτα ἔχουσι ἀρχαίως τὰ ΠΟΥ ἢ ΠΥΤ τὸ σημαίνον εἶδωλον ἢ μορφήν ^{بوت} ἀνάστατον τοῦ Ἑβραϊκοῦ ΤΠ, ὡς ἂν ἔλεγε τύπος, ἀνάστατον ἐκ τούτου, τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ἰσχυροῦ ΠαΤα ἢ ΠαΛΤα ὁ Αἴδης, οἰονεὶ ΠΑΟΥΤΩΝ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ΣέρΑΠις, ὅς ἐστιν ὁ αὐτὸς τῷ Αἴδῃ ἢ τῷ ΠΛΟΥΤΩΝι, ταυτίζεται τῷ FESΠεΡος καὶ VESΠeR (τοῦ VE ὄντος προσθεμένου, ὡς ἐν τῷ VEJOVIS κτλ.), καὶ κατ' ἄλλην μορφήν ΕΩΣΦοΡος. Τούτῳ τῷ ὀνόματι πλησιάζει καὶ τὸ ΠερΨε-ΦοΝη (τοῦ ΦοΝη ὄντος τοῦ Ἑβραϊκοῦ **נפ** σημαίνοντος πρόσωπον, ὃ δὴ καὶ ἐν τῷ Παν καὶ Φανῆς ὁ Διόνυσος). Ἀλλὰ καὶ ὁ ΠερΨεδς, ὁ ἔχων σύμβολον τοῦ ὀνόματος καὶ προσώπου αὐτοῦ τὸν Ἴππον **פריפ**. ΠΡΨ. καὶ ὁ Ἰνδικὸς [Σχ. 46.] ΠαΡ-ΜεΣ-ΥαΡ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἔχουσι, διὰ τὸ γράφεσθαι καὶ αὐτὸν ἐν γένει ἔφιππον (ὅν μέντοι εἴποις ὀρθότερον Πα-ΡαΜε-ΣοΥαΡ, ἤγουν ὁ-ΡαΜ-ἔφιππος, ἢ ὁ Ἴππος τοῦ ΡαΜ), ὡς ἐστιν ἐν τῇ τοῦ Ἰανοῦ θεολογίᾳ MeP Kurios ἢ ὁ Μαρ-Τ-is, τοῦ T. σημαίνοντος Θεότητα, ὡς καὶ ἀναγεγραμματοσιμένως ἔχομεν τὸν ΜίΘΡαν, θεὸν αἱματοχαρῆ καὶ τὴν Α-ΡΤεΜιν διὰ τοῦ ἄρθρου **η** θεὰν τοξοφόρον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ΔηΜηΤΡαν, ὅπου τὸ Δ ὅτι οὐ μέρος τοῦ ὀνόματος, δείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ΓηΜηΤηΡ ὅπου καὶ σεσημειώκαμεν τὸ μὲν Δ.

Τετρακτύος θεωρία, εφαρμοζομένης εις δύο σειράς αριθμητικὰς, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (Περὶ Ἰσίδος κτλ.) ἀναφερόμενα· «Ἡ καλουμένη τετρακτύς: τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα, μέγιστος ἦν ὄρκος, ὡς τεθρύλληται, καὶ Κόσμος ὠνόμασται, τεσσάρων μὲν ἀρτίων τῶν πρώτων, τεσσάρων δὲ τῶν περισσῶν εἰς τὸ αὐτὸ συνθεμιμένων ἀποτελούμενος» (ἦτοι 2. 4. 6. 8. καὶ 1. 3. 5. 7.) ἐξ ὧν οὕτως ἂν ἐξαγάγοις καὶ τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα $\frac{1}{2} | 3. \frac{3}{4} | 7. \frac{5}{8} | 11. \frac{7}{8} | 15 = 36$. Θεῶν δ' ὁ Σμυρναῖος (ἐν τῷ Τῶν κατὰ Μαθηματικὴν χρησίμων εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος ἀνάγνωσιν, περὶ Μουσικῆς κεφ. λή) ἐν τῇ τοῦ Παντὸς τοῦ Κόσμου συστάσει ἔνδεκα ἀπαριθμεῖ τὰς Τετρακτύας. Ἀλλὰ δοκεῖ τὴν Τετρακτὺν, ὡς χρησίμην οὔσαν ἐπ' ὄρκου, θεῖόν τι καὶ οὐ φυσικὸν ἢ μαθηματικὸν θεώρημα εἶναι ἐν τῇ πυθαγορικῇ σχολῇ· οὕτω γὰρ ἐπ' αὐτῇ παίζει καὶ ὁ Λουκιανὸς (Πρᾶσις Βίων) «Πυθ. Εἶτ' ἐπὶ τοιούτοις ἀριθμῆσιν. ΑΓ. Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμῆσιν. Πυθ. Πῶς ἀριθμῆσαι ΑΓ. Πῶς ἄνο. Τρία. Τέτταρα. Πυθ. Ὁρᾶς, ἀ σὺ δοκέεις τέτταρα, τὰ τὰ ἄνω εἰσὶ καὶ τρι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ · ΔΕΛΦΙΝΩΝ

των ἑντέλει (ἦτοι ἰσοπλευρὸν καὶ ἰσογώνιον) καὶ ἡ μέτερον ὄρκιον. ΑΓ. Οὐ μὰ τὸν μέγιστον τῶν ὄρκων, τὰ Τέτταρα! οὔποτε θειοτέρους λόγους ἤκουσα, οὐδὲ μάλιστα ἱερῶς.» Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Μερσάμιος (Chron. Can. Saecul. XI. Αἰδης §. IV.) ἀνώτερόν τι ἐν τῇ Τετρακτύϊ θεωρῶν, ἰδοὺ τί λέγει «Tetractys hic etc. ἦτοι Τετρακτύς ἐνταῦθα οὐκ ἔστιν ἡ Τετράς, ἀλλὰ μυστικὸν τοῦ Δημιουργοῦ ὄνομα (εἴτε Δημιουργὸν αὐτὸν, εἴτε ἄλλως Νοῦν, εἴτε Θεὸν ὀνομάσταις)· ἐξ οὗ κίνησιν ἀίδιον ἔσχεν ἡ ἀθάνατος ψυχὴ» ὄρα καὶ Γατάκερον Περὶ Τετραγραμμάτου. (*) Καὶ δὴ καὶ ὁ Στανλέυς (Hist. Phil. VIII. Discipl. Pythagor. p. II. c. JX.) Imo ipsum Deum quaternario representabat Pythagoras «μᾶλλον δὲ τὸν Θεὸν αὐτὸν τῇ Τετρακτύϊ ἐσήμαινεν ὁ Πυθαγόρας.» Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπειρομαθὴς μέγας Σελδένος Περὶ Συρίων Θεῶν. Β. α. (Seldenus De Diis Syriis Syntagma II. c. I.) εἰκάζει τὸν

(*) Τὸν Γατάκερον αὐτὸν οἶδα μόνον ἐκ τινῶν ἀποσπασμάτων, οὐδὲ τῷ συγγραμμάτι ἐνέτυχον.

Πυθαγόραν λαβεῖν τὴν Τετρακτὸν ἐκ τοῦ Τετραγραμμάτου. Καὶ ἡ ἰδέα αὕτη ἀνδάνει μάλιστα τῷ σοφῷ Ἰετίῳ πιθανολογουμένῳ ἐκ τῆς εἰς Βαβυλῶνα περιηγήσεως αὐτοῦ, βιοῦντος ἔτι τοῦ Δανιὴλ ἢ καὶ Ἰεζεκίηλ τῶν προφητῶν (ὅρα δὲ καὶ Βενδελίνον ἐν Διατριβῇ περὶ Πυθαγορείου Τετρακτύος Wendelini Dissertatio de Pythagor. Tetractyos). Καὶ τὸ εἶναι δὲ ὄρκον τὴν τετρακτὸν ἐμφαίνει ὄνομα θεῖον θεοῦ προσώπου· ὃ δὲ οὐ μόνον ἐν τῇ ἡδὴ φιλοσοφούσῃ Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ συνοικισμῷ τῆς Ἑλλάδος ἦν γνωστὸν διὰ τῆς θαυμαστῆς τετρακτύος.

§. 43. Παρὰ γὰρ Λακεδαιμονίοις ἀρχῆθεν ἐν τιμῇ καὶ σεβασμῷ ἦν τὸ τετράωτον λεγόμενον ζόανον τοῦ Ἀπόλλωνος· ἤγουν τὸ φέρον ἢ ἔχον τέσσαρα ὄτα, κατὰ τὴν κοινὴν ἰδέαν· ὅπερ δοκεῖ, μάλιστα ἂν ὑποθῶμεν αὐτοὺς, ὡς καὶ ἱστορικῶς ἐν τῷ τῶν Μακκαβαίων βιβλίῳ γέγραπται, τῶν αὐτῶν προγόνων εἶναι μετὰ τοῦ Λαοῦ τῶν Ἑβραίων « εὐρέθη ἐν γραφῇ περὶ τῶν ἑπαρτιατῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων ὅτι εἰσὶν ἀδελφοί, καὶ ἔτι εἶπεν ἐκ τοῦ γένους Ἀβραάμ » (Α. Μακκαβ. β'. 21) ἔτι καὶ τὸ ὄνομα *LaKeDalMorec* (De Dominis Apolog. Sententia Patrum de Septuaginta virali versione Dissert. V. §. X.) πιθανολογεῖ ἐκ τοῦ **ΔΝΙΩΤΩ** ὅπερ αὐτὸς μὲν ἐρμηνεύει διὰ τοῦ « Οἱ Ἀσιατικοί », ἠρεῖ δὲ πιστότερον διὰ τοῦ « Οἱ Ἀρχαῖοι »· δοκεῖ λέγω, τὸ κατ' ἀρχῆς συμβολικώτερον γενόμενον ἢ καὶ λεχθέν· Ἑβραϊστὶ γὰρ **ΠΙΣ** ὡτ σημαίνει γράμμα, διὸ τὸ τετράωτον εἶη ἂν λέξις (hybride) σημαίνουσα αὐτὸ τὸ τετραγράμματον. Οὐδ' ἐξέφυγεν Ἀθανάσιον τὸν Κίρχερον ἡ τήρησις αὕτη (ὅρ. Οἰδιπ. Kab. Hebræor. Class. jv. c. vij.), καὶ τοι συγκεχυμένως μὲν ἀναφέροντα τὰ ὄτα εἰς Δία, παραδραμόντα δὲ καὶ τὸ ἐπισημότατον **ΠΙΣ** ὡτ, ὡς σημαῖνον γράμμα.

§. 44. Οὐ μόνον δὲ ἐν τῷ ῥηθέντι τετραώτῳ ἦν γνωστὸν συμβολικῶς τὸ θεῖον τετραγράμματον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἢ ὡς λέγει ὁ Κίρχερος, τοῦ Διός· ἀλλ' ἔτι καὶ ὡς θειασμὸν εἶχον αὐτὸ ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Διονύσου. Τί γὰρ ἄλλο τὸ ΕΥΟΙ ἢ κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἰωνικὴν γραφὴν, ἥτις καὶ ὀρθοτέρα ΕΥΑΙ (Ἄριστοφ. Ἐκκλ. 1180) ὁ Βακχικὸς θειασμὸς, εἰμὴ ἀντίστροφον τὸ ΙΟΥΕ, λέ-

ξίς πλησιεστάτη τῷ ΙΕΥΕ ἢ ΠΙΠΙ ΙεΧοΥαΧ καὶ τῶν Λατίνων JOVES (κατὰ τὴν ἀρχαίαν κατάληξιν, ἀντὶ τοῦ Is) μόνην διαφορὰν ἔχουσα τὸ Ο ἀντὶ τοῦ Ε, ὃ δὴ καὶ ἐν τῷ ΙΟΒακχος ἐτηρήθη, καὶ ἐν τῷ ΙΩ κτλ. Ὅτι δὲ τὸ ΕΥΟΙ οὐκ ἐκ δυοῖν ἐλληνικῶν λέξεων ὡς τινες υπέλαβον ἀτόπως, ἀλλ' ὑφ' ἐν ἀναγινωσκόμενον ὄνομα κύριόν ἐστι, καὶ ὁ Λουκιανὸς (Προσλαλιά ἢ Διόνυσος) σημειοῖ . . . «καὶ σείειν ἠνωμένας τὰς κόμας, ὅποτε προσίοι, καὶ βοᾷν ΕΥΟΙ· τοῦτο δ' εἰκάζειν καλεῖσθαι αὐτῶν τὸν Δεσπότην». Εἶπομι δ' ἂν καὶ τὸ ΕΥΤΕ αὐτὸ οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ΕΥΤΕ, προφερομένου τοῦ Ι δασυτέρως· καὶ οἱ Ἄραβες βεβαιωτικῶς ἐπιφωνοῦσι |و| καὶ γράμμασιν Ἑβραϊκοῖς נין τοῦ נ πολλάκις τόπον κατέχοντος τοῦ Π ὡς ἐν τῷ Συρικῷ ἰδιώματι καὶ ἐν τῷ Σαμαρειτικῷ· καθὰ καὶ ὁ Κλέρικος ἐν τῇ Κριτικῇ αὐτοῦ Τέχνῃ ἐσημειώσατο, καὶ καθὰ οἶδαμεν γεγονὸς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἈλληλοῦΙΑ.

ΠΑΡΕΚΒΟΛΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἄλλ' ἐγὼ ἀναχθεὶς εἰς τὸ πέλαγος τῶν πυθαγορείων ὑπολογισμῶν, ἢ καὶ φθάς εἰς τὴν ἀπότομον τῆς ἱερᾶς Τετρακτύος, τολμήσω τόλμημα ἐξαισίον, οἶονεὶ τὸ λευκάδιον πλοῦμα τῶν ἐραστῶν τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας· ἢ, ἂν ἐθέλης, τὰς παμύροιας τοῦ Πλατωνικοῦ Εὐρίπου, ὅπου ἀπελπισία ἐπνίγησαν τοσοῦτοι ἔξοχοι ἄνδρες. Ἔστι δὲ τοῦθ' ἢ τοῦ πλατωνικοῦ γρίφου ἐρμηνεία, πηγάζουσα κατ' ἐμὴν κρίσιν εὐχερέστατα ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων περὶ τῶν ἱερῶν ἀριθμῶν. Σὺ δ' «ἄθρει περισκοπῶν, μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούει.» (Πλάτ. παρὰ Κλημεν. Στρομ. Ε.)

α. «Ἔστι δὲ θεῖω μὲν γεννητῷ περίοδος, ἣν ἀριθμὸς περιλαμβάνει τέλειος, ἀνθρωπέω δὲ, ἐν ᾧ πρώτῳ αὐξήσεις δυνάμεναί τε καὶ δυναστεύμεναί τρεῖς ἀποστάσεις, τέτταρας δὲ ὄρους λαβοῦσαι ὁμοιοῦντων τε καὶ ἀνομοιοῦντων καὶ αὐξόντων καὶ φθινόντων, πάντα προσήγορα καὶ ῥητὰ πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν· ὣν ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγίς, δύο ἀρμονίας παρέχεται τριῶ (ΙΝ) αὐξη-

θείς· τὴν μὲν, ἴσην, ἰσάκεις, Ρ' τοσαυτάκις, τὴν δὲ, ἰσομήκη μὲν τῇ προμήκει δὲ· Ρ' μὲν ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν (πεμπάδος) δεομένων ἐνὸς ἐκάστων, ἀρρήτων δὲ, δυοῖν. Ρ' δὲ κύβων, τριάδος· ξύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικὸς, κύριος ἀμεινόνων καὶ χειρόνων γενέσεων. » (Πλάτ. Πολιτ. Ε.)

β'. Ἀρκτέον δὲ ἐπ' εὐκαταληψία τῶν ἀναγνωστῶν ἀπὸ τῆς ἐκφάνσεως τοῦ ζητουμένου ποσοῦ, τοῦ ἐμφαινόντος, τὴν περίοδον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, θεωρουμένης ὡς λαχούσης αὐξήσεις (ἀναγομένας ἀκολούθως εἰς μαθηματικοὺς ὑπολογισμοὺς), δυναμένας, ἤτοι ποσότητος καθ' ἐαυτὰς πολλαπλασίωσιν δηλούσας, ἢ δυναστευόμενας, ἤτοι ποσότητος παθαινομένας ὑφ' ἐτέρων ἀριθμῶν· εἰσι δὲ αἱ λέξεις τεχνικαὶ δυνάμεται καὶ δυναστεύμεται, εἰλημμένοι ἐκ τοῦ γλωσσήματος τῶν ἀστρολόγων, ἢ γενεθλιολόγων, οἵτινες μέχρι τῆς σήμερον ἐν τοῖς ἡμετέροις Βροντολογίοις λέγουσι τὸν Ἄρη· φερ' εἰπεῖν, *Δυναστὴν, Κύριον, ἢ Κυριότητα τοῦ χρόνου, καὶ Κρονοκρατορίαν* κτλ. ὡς καὶ οἱ ἀνατολικοὶ λέγουσι, *ΣΑΧΙΒ*, οἰοεὶ Κύριος.

γ'. Ἐστω οὖν ὁ ἐμφαινὸν τὴν τῆς ἀνθρωπείου ζωῆς περίοδον ἄγνωστος ἀριθμὸς Χ· ἐν αὐτῷ θεωροῦνται τρεῖς ἀποστάσεις (ἤτοι τρεῖς ἀριθμοὶ) ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τοῦ σημαίνοντος τῶν θεῶν, τὸν μὴτε δυνάμενον δηλαδὴ αὐξῆσαι ἐαυτὸν, μῆτε δυναστεύμενον· διὸ καὶ ἄτμητον καὶ ἄτρεπτον κατὰ τὸν χρόνον καὶ διάστημα καὶ ποσὸν καὶ ποιὸν, ὡς εἶδαμεν (§ 3.) καὶ τὸν Πλούταρχον εἰρηκότα « Εἰς ὧν ENI τῶ νῦν τὸ ἀεὶ πεπλήρωκε » καὶ τοῦ δύο, τοῦ σημαίνοντος τὴν ἴλην καὶ τὸ Εἶδος (§. 23). Τῶν τριῶν δὲ τούτων (ὧν, τοῦ κειμένου) ὁ ἐπίτριτος πυθμῆρ, ἤτοι ὁ πρῶτος τῶν ἐπιτρίτων ἀριθμῶν, τούτέστι τὸ 4. ἐταιριζόμενος τὴν πεμπάδα, τούτέστι τὸ, 5. ἀποτελεῖ (ὁ πυθμῆρ δηλαδὴ καὶ οὐχ οἱ ἕτεροι· οὐ γὰρ ἔχουσιν ἐκεῖνοι τὰς μεγάλας ἀρετὰς τῶν τεττάρων) δύο ἀρμονίας, ἤτοι διατάξεις ποσοτήτων, ἢ σειρὰς ἐξισωτικὰς, οὐ μὴν δὲ καὶ μόνος, ἀλλ' ἐνδυναμούμενος ὑπὸ τῶν τριῶν, 3. καὶ οὕτως ἀποδίδωσι τὸν ἀριθμὸν Χ.

δ'. Ἡδέως ἄγομαι, καὶ κλίνω ἵνα ἐκλάβω τὴν λέξιν ἐπίτριτος οὐχ ὡς κοινῇ ἐν τῇ μαθηματικῇ καὶ μουσικῇ λέγεται, ἀλλὰ τὴν τρίτην αὐξίν ἢ δύναμιν τοῦ πυθμένου· ἤτοι τοῦ τέσσαρα· οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἡ μαθηματικὴ ἀπαγγελία τοῦ τε ζητουμένου καὶ

ἐξαγομένου ἐκ τοῦ διαγράμματος ποσοῦ, ὡς ὀφόμεθα· καὶ γὰρ
 ἐπίτριτος πυθμὴν $4^3 = 64$
 πεμπάδι συζυγίς 5
 τρισὶν (ἢ τρεῖς) αὐξηθεῖς . . . 3

72. Εἰπὼν δὲ « ἀποσάσεις », καὶ ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγίς » οὐ μάρτην ἀμέσως ἐπέφερε, « δύο ἁρμονίας παρέχεται » ἢ γὰρ τοιαύτη ἔκφρασις ἀναφέρεται εἰς τὴν διὰ τεσσάρων καὶ διὰ πέντε ἁρμονίαν, τὸ δὲ τρία προσείληφεν ὡς τὴν προσλαμβανομένην· ἀπήγγειλε δὲ ταῦθ' οὕτω, καὶ οὐχ ἀπλῶς 72, ὅπως εὐκόλως νοηθῆ ἢ τοῦ ἐπομένου διαγράμματος διατύπωσις, παρέχοντος τὴν αὐξίν καὶ φθίσιν. Πείθομαι δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄ. διότι πυθμὴν παρὰ τοῖς ἀμφὶ τὸν Πυθαγόραν, λέγεται ἢ τετρακτὺς, ἢ τὰ τέτταρα, ἐκλαμβανομένη ὡς ἀρχή, ἥτις ἄλλως καὶ βυθὸς παρὰ τῷ Συνεσίῳ (Ἰμ. Β') ὀνομάζεται, ὥστε τὸ ἐπίτριτος ἐνταῦθα πάντῃ περιττὸν, εἰ μὴ γε ἐσθίμηνεν ἕτερόν τι. β'. Τὶ παράδοξον, εἰ πως ὁ τὰ τετράγωνα διαμέτρως καλέσας, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ὀρθογώνιον (οὗ τὸ ἴσον ὀρθογώνιον ἀποβαινούσης ἅμα τε διαμέτρου ἐν περιγραφῇ ἡμισυλλῆς, καὶ διαγωνίου, ἐν συμπληρώσει τετραπλευροῦ, τετραγώνου ἴσον εἶναι τοῖς ὄμοις τετραγώνοις τῶν παρακειμένων πλεονάζει ἢ Πυθαγόρας πρῶτος εὐρῶν, ἐκατόμβην, ὡς φασιν, ἔθυσεν, καὶ οὕτως ὁ μόνον τοῦτο τὸ θεώρημα συνάπτων τῷ τετραγωνισμῷ τοῦ ὀρθογωνίου, τριγώνου, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάστρωσιν τοῦ διαγράμματος προαναγγέλλων, τί παράδοξον, λέγω, εἴπως ἐκάλει καὶ ἐκ τοῦ ἐπισήμου τρία ἐπίτριτον τὴν τρίτην αὐξίν ἢ δύναμιν· ἀναφερόμενος μάλιστα εἰς τὸ τριχῆ διαστατὸν, εἶτε, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, στερεόν; Εἶτα δέ μοι ὄρα καὶ ἡλικίην μαθηματικὴν χάριν ἔχει ὁ λόγος τῷ Πλάτωνι, συνοφίζοντι κατὰ γε τὰς ἀστρολογικὰς περιττότητας καὶ δοξασίας μικροῦ δεῖν πάσας τὰς πρωτογόνους μαθηματικὰς καὶ μουσικὰς θεωρίας εἰς ἐφαρμογὴν πρὸς τὸ ὁμοειδὲς ἢ πολύπλοκον τῶν κατὰ τὴν ἀνθρώπινον περίοδον μεταβολῶν τε καὶ ἀλλοιώσεων.

ε. Τῶν διαληφθεισῶν τοίνυν ἁρμονιῶν τὴν μὲν Πρώτην παρέχεται ὁ τοιόςδε πυθμὴν, τοιάνδε παραλαβῶν βοήθειαν, ἴσην, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν ποσότητος ἴσας (τὰ γὰρ τετράγωνα καὶ οἱ κύβοι

γραμματικῶς θεωρούμενα ἰσά εἰσι καὶ οὐχ ἑτερομήκη), καὶ ἰσάκις, ἦτοι τρεῖς διὰ τὸ εἶναι τρεῖς μὲν ἀποστάσεις, τρεῖς δὲ καὶ τὰς μορφὰς αὐτῆς (τῆς ἴσης)· ἔτι δὲ καὶ Ῥητῆρ ἢ Ῥητῶς διὰ τὸ εἶναι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, καὶ τοσαυτάκις διὰ τὸ ἐπαναλαμβάνεσθαι τρεῖς. Τὴν δὲ δευτέραν ἰσομήκη μὲν, διὰ τὸ ἔχειν καὶ αὐτὴν τρία κῶλα, ἀλλ' οὐ πληροῦσαν τὸ ὅλον ποσὸν X. Ῥητῶς ἢ ἀβήτως τοσαυτάκις ἐπαναλαμβανομένου τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλὰ προσλαμβάνουσιν προμήκη ἀριθμὸν, ἦτοι γινόμενον ἐξ ἀνίσων παραγόντων, οὕτω :

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ.

	A	P	M	O	N	I	A	I	S	H	
Α	Ρ	Μ	Ο	Ν	Ι	Α	Ι	Σ	Η		
Υ	Ο										
Δ	Υ										
Ι	Δ										
Α	Ι										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι										
Ρ	Α										
Μ	Α										
Ο	Ι										
Ν	Α										
Ι	Α										
Α	Ι					</					

Σημειώσεις. Αὕτη δὲ ἡ ἐσχάτη ποσότης ἀναγομένη εἰς γραμμὰς τῆ Εὐκλείδιω μεθόδῳ πρόδηλον παρέχεται τὸ συζευκτέον τῷ τετραγώνῳ πρόμηκες. Ἀλλὰ καὶ καθέτως λογιζόμενοι οἱ ὄροι τέσσαρας μικτὰς παρέχονται ἐξιώσεις δηλούσας τὸ Χ. Ἴναι μὲν δύο πρῶτοι κάθετοι τῆς ἴσης, προσλαβοῦσαι ἐκάστη μίαν προμήκη, ἡ μὲν μείζων τὴν ἐλάσσονα, ἡ δ' ἐλάσσων τὴν μείζονα, δύο ἡ δὲ τρίτη κάθετος, ἐτέρας δύο, μίαν μὲν ἐκ τῶν μέσων ἀπροσδεᾶ, ἐτέραν δὲ ἐκ τῶν ἄκρων προσλαβοῦσαν τὴν μείζονα ἐπιμήκη τρισὶν αὐξήθεισαν. Ὅρα δὲ πῶς καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν θετικῶν ποσοτήτων τῆς ἴσης ἀρμονίας παρέχεται τὸ ἥμισυ τῆς περιόδου, τῶν δ' ἀποθετικῶν, τὸ διπλάσιον τῶν περιττῶν μετὰ τοῦ κεφαλαίου τῶν ἀρτίων δίδωσι τὸ ἕτερον ἥμισυ· ἐτι δὲ σημείου, ὅτι ὁ ζητούμενος ἀριθμὸς Χ. ἔχει καὶ δύο ἄλλας ιδιότητας, τὴν μὲν ὡς συνιστάμενος ἐκ τοῦ Κύβου τοῦ πυθμένος καὶ τοῦ κύβου τῆς τετραγωνικῆς ρίζης τοῦ πυθμένος αὐτοῦ, θεωρουμένου ὡς τετραγώνον οἶον,

$$(V-4)^3 + 4^3 = X = 3 + 5 + 4^2$$

ταῦτα δὲ ἐκ τοῦ πολλαπλασίου αὐτῶν σὺν τῷ κεφαλαίῳ $3 \times 4 \times 5 + 3 + 4 + 8 = X$. Ταῦτα δ' ἀριθμολογούμενα, ὅπως καταφανὲς γένηται, καὶ ὁ τοῦ ὄρου πρῶτος ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀριθμὸς, πολλὰς ιδιότητας περιλαμβάνει, ἥτοι πολυχῶς δηλούμενος, καὶ ἀκολουθῶς, καθὼς σημειῖται ὁ Πλάτων, « ἐν ᾧ πρῶτῳ αὐξήσεις » κτλ. ὄφειλε πολλὴν ὄψιν χρηθεῖν εἰς τὰς Πυθαγορικὰς περὶ ἀριθμῶν σκέψεις, καὶ ὕψον, εἰς οὓς αἱ ἀστρολογικαὶ καὶ ἀποτελεσματικαὶ μελέται πορισμὸς ἐγίγοντο. Καὶ εἴη ἂν τοῦτο τὸ διάγραμμα τυμβόχωστον μὲν γενόμενον ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας, ἡμῖν δὲ σήμερον ἀνασκαφὴν, τὸ μόνον ἴσως λείψανον τῆς παναρχαίας ἐκείνης ἀριθμητικῆς ἰδέας ἐφηρμοσμένης εἰς τὰ πυθαγορικὰ περὶ φύσεως θεωρήματα.

ς'. Αἱ τοίνυν τέσσαρες αὐταὶ ἐξιώσεις ἀποδιδούσι τὸ $X = 72$. ἄρα ὁ 72 ἀριθμὸς ἐστὶν ὁ ζητούμενος, ἐν ᾧ, ὡς προέφημεν, ὁ ἐπί-τρίτος πυθμὴν $4^3 = 64$ πεμπάδι συζυγεῖς 5, παρέχεται τὰς δύο ῥηθείσας ἀρμονίας, τρισὶν 3 αὐξήθεις: ἥτοι $64 + 5 + 3 = 72$. ᾧ τινι ἔνευσιν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀναγγελλόμενα αἰτήματα, ὡς εὐρισκόμενα ἐν τῷ ἀριθμῷ, ὃν λέγει ἐκφαντικὸν τῆς ἀνθρωπείου περιόδου· ὁ τοσοῦτον ἱερός, ὡς οἶδαμεν, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὁ ὢν δι-

πλάσιος τοῦ 36, οὐ τὰς ἀρετὰς ἀνωτέρω ἀφηγήθημεν, ὁ παραγόμενος $4 \times 2 \times 36 = 72$, καὶ περιλαμβάνων ἀκριβῶς ἕξ δωδεκαετηρίας ἀστρολογικῆς· ἐν ᾧ πρώτῳ τῶν ἐν τῇ ἀπείρῳ σειρᾷ τῶν ἀριθμῶν ἅπασαι αἱ καθολικαὶ ἀπαιτούμεναι συζυγίαι τε καὶ συνθήκαι ἔνεισι· καὶ ἐν ᾧ μόνῳ, αἱ μερικαὶ, ὅτι τὸ τέσσαρά ἐστὶν ὁ πυθμὴν, ὁ μόνος τῶν ἀριθμῶν ὁ μεταδιδούς τῷ ἡγουμένῳ τὴν ἀπόλυτον ιδιότητα τοῦ συναπαρτίζειν τετράγωνον ἰσοῦμενα τῷ τοῦ ἐπομένου $3^2 + 4^2 = 5^2$. Τὸ δὲ τοιοῦτον τρίγωνον, ἀποτελούμενον δηλονότι ἐκ πλευρῶν, ὧν ἡ ἔκφρασις $\sqrt{3^2}$ καὶ $\sqrt{4^2}$ καὶ $\sqrt{5^2}$ χορηγητικὸν ὄν καὶ μέσου ἀναλόγου πρὸς ἑκατέραν τῶν ἀμφὶ τὴν ὀρθὴν πλευρῶν, εἴη ἂν τὸ πρῶτον ὀριστικὸν τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἴδους κατὰ γε τὸ ἴσον καὶ τὸ ἀνάλογον ἢ κατὰ τὸ ῥητὸν καὶ προσήγορον, ἤτοι τῆς μορφῆς ἢ καὶ τοῦ καθ' ἕκαστον ὄντος ὑπὸ μορφῆν, καὶ ἀκολούθως παντὸς πεπερασμένου ἰστανοῦ ἢ καὶ ὕλικου, ὅταν ἡ τετρακτὺς ὑποληφθῇ συγκεκριμένη. Περὶ τοῦ τοιοῦτου τριγώνου πλατωνίζων καὶ ὁ Πλάτων τῆς ἀπὸ τῶν Ἐκκλεοίπ. Χρηστηρίων, περὶ τὰς ἀρχ. τοῦ τελευταίου τούτου· « Πρώτη δὲ (ἡ πεντάς) ἴσον ὄντα ἐστὶν τῶν παρ' αὐτοῖς ὄντων τὸ κάλλιστον τῶν ὀρθογωνίων τριγῶνων συνίστησι ». Διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ τὰ προῤῥηθέντα (§. δ.) ὁ Σχλειερμάχερος οὐκ ἀκριβῶς λέγει, ὅτι τὸ τρίγωνον αὐτὸ οὐδόλως ἄπτεται τῆς ὑποθέσεως, *Ce triangle n'a rien à faire ici* (Παρά Κουσίῳ Βιβ. Ἡ. Πολ. Πλάτ. σημ.). Αἱ τοίνυν ἐν τῷ ἐκτεθέντι διαγράμματι ὁρώμεναι σχετικαὶ αὐξήσεις καὶ μειώσεις ἐμπεριειλημμένα τῷ ἀριθμῷ, τῷ ἐμφαίνοντι γεωμετρικῶς τὴν περίοδον τῆς ἀνθρωπείου ζωῆς, ἐφαρμοζόμεναι, εἰ δὴ καὶ ἐφαρμόζονται, ὡς ὑποτοπάζει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (Πολ. Ε. β. §. 1) « λέγων ἴσως οὐ κακῶς » περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, κατὰ τοὺς γενεθλιακοὺς λόγους, εἰς τὰ φαινόμενα τῶν τε ιδιωμάτων καὶ παθημάτων τῆς περιόδου ἐκάστου θνητοῦ, πολλὰς καὶ ποικίλας ἐμφαίνουσι τὰς διαφοράς, αἷς ἐπεσθαι ἀναγκάζεται καὶ πᾶν πολίτευμα, ὡς συνιστάμενόν τε καὶ διεξαγόμενον ὑπ' ἀνθρώπων· καὶ καθ' ἃς βελτιοῦσθαί τε καὶ ἀχρειοῦσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι τὰ πράγματα ἀνάγκη πᾶσα. Ὅπερ καὶ τὸ σκοπούμενον τοῦ λόγου παρὰ τῷ Φιλοσόφῳ.

ζ'. Τὴν λύσιν ταύτην τοῦ πυθαγορικοῦ τούτου προβλήματος,

μέχρι νῦν γε ἀλύτου, καὶ ἄλυτον διατελέσειν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα
κριθέντος, καὶ εἰς τὴν τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου κατηγορίαν
μονοῦ παρὰ πάντων ἀναχθέντος, ὁ Πύθιος οὐκ ἄνευ μεγάλης θυ-
σίας ἐχορήγησεν ἡμῖν· καὶ εἰκότως. Εἰ γὰρ ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ
ὕψιους Πυθαγόρας ἑκατὸν ἔθυσσε θύματα εὐγνωμοσύνη τοῦ εὐρέ-
ματος, καὶ τοὶ ἅπαστος κρεῶν, πῶς ἡμεῖς μηδαμῖνοι, ἄλλως
τε καὶ κρεωφάγοι, δὸς εἰπεῖν, δεινοὶ ὄντες, οὐκ ἐμέλλομεν θύ-
ειν, εἰς σημεῖον μείζονος τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ ἀντιλήψεως, καὶ
τρὶς ἑκατόν. Διὸ ταύτην τὴν μεγαλοθυσίαν κατ' ὀφειλὴν πε-
ποιήκαμεν. Ἄλλ' ἔρεῖ τις τῶν ἄγαν γλίσχρων πλατωνικῶν—Σὺ,
φίλε μεγιστοθύτα, ἔθυσας τὰ μηδαμῶς σοὶ ἀνήκοντα, ἐξελάσας καὶ
σφετερισθεὶς αὐτὰ ἐκ τῶν πόνων νομῶν τῆς Ἀκαδημίας, διὸ καὶ
ἀνήκοντα εἰς τὴν Πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος, ἐλλείπουσι γὰρ ἐκ τῶν
αὐτῆς τρὶς ἑκατόν ἀκριβέστατα, καὶ ταῦθ' ἅμα σὺ εἰσήλθες τὸ
χωρίον, περιῆλθες καὶ ἐξῆλθες.—Ἐγὼ δ' ὅπως διαμαρτύρομαι ὡς
συκοφαντούμενος αἰσχροκερδείας (εὐνομομαχίας) ἐπὶ Ῥητοῖς γὰρ
ἀντικατηλαξάμην ταῦτα παρ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος, ὃς ὀρκωθεὶς
μοι τὸν Πυθῆνα (οὗτος γὰρ μέγιστος ἄριστος τοῦ περὶ τὸν Πλάτωνα)
ἔλεγε μὴ εἰδέναι, τίς τῶν δολίων Πλατωνικῶν σφετερισθεὶς τὰ Ῥη-
τὰ τῆς Ἀκαδημίας, ἀφίερωσε δῆθεν αὐτὰ, ὡς μὴ ὀφείλειεν, εἰς αὐτὴν,
τοσοῦτον ὀχληρὰ ἤδη γενόμενα, ὥστε σήμερον δίκην ἀπρόσιτον τὸ
χωρίον κατέστησαν, ἀτίθασσα φαινόμενα εἰς πάντα τοὺς Ἀκαδημαί-
κούς· διὸ ἡδὲς ἂν ἐπὶ Ῥητοῖς ἀντικαταλλάξαιτο· τούτων γὰρ χρή-
ζειν ἔλεγε χαυτόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτόν· καὶ με ἐβεβαίον, ὅτι ἅ-
παντες οἱ Ἀκαδημαῖκοι τὴν αὐτὴν ἔχουσι γνώμην· διὸ καὶ ἔσομαι
διὰ παντὸς ἀνεπηρέαστος καὶ ἀκαταζήτητος περὶ τῆς ληψοδοσίας
ταύτης. Διαμαρτυρούμενος οὖν ἀναφέρωμαι εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
Πλάτωνος κατασταθέντας φιλοδικαίους κριτὰς, ὡς μὴ ἀδικήσας τὸν
Πλάτωνα καὶ τὴν Ἀκαδημίαν, κατὰ τὴν εἰς χεῖράς μου ἐπίσημον
ἐνδειξιν. Καὶ γὰρ πρὶν ἢ ἐξῆλθον τῶν ὁρίων τῆς Ἀκαδημίας, ἐθεώ-
ρησα μετ' αὐτοῦ κατὰ τὰς Ῥητὰς ἡμῖν συνθήκας, καθαρὸν καὶ ἀκρι-
βῆ λογισμὸν, ὃν καὶ ταπεινῶς παρουσιάζω τὴν σήμερον ἐνταυθὶ
ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ἐν ᾧ ὅρξ' ἕκαστος, καθεζόμενος κριτῆς
καὶ λογιστῆς δίκαιος, « εἰ μὴ ἀγνοήσαντες οἱ φύλακες » κτλ. κατὰ

διὰ τοῦ Α μόνον ἔφαινον, ὅθεν ἔμεινε τοὺς ἀνίσους λόγους σημειοῦ-
σθαι τῷ πλαγίῳ, Α ἢ >, ὅ δὴ μετηνέχθη καὶ εἰς τὴν συγγενῆ
μουσικὴν τῶν ἀρχαίων. Τυχὸν δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἔθει τῷ ἑωυτοῦ
μὴ ἐνδιδόντος τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰπεῖν ἰσάκις, Ῥητάκις, τσσαυτάκις,
ἐσημειώσατο μόνον τὸ Ρ. ἐν τῇ καθ' ὑποβολὴν τοίνυν ἀμαθοῦς τι-
νος μεταγραφῇ τῶν Πλάτωνος ἀρχαίων κωδίκων ὑπὸ ἀμαθεστέρου
γραφῆως, ἢ παραδρομῇ, ἢ ἀποτρίψει τῶν διακριτικῶν ' καὶ ', τὸ
Ρ. ὡς Ρ'. ἀπήγγελεται Ἐκατόν, καὶ δὴ καὶ ἐγράφη ὅλοις καὶ
στρογγύλοις τοῖς γράμμασιν ἑκατόν. Ὅθεν τὸ αἰωνίως ἡμῖν ἄλυτον
πρόβλημα, καὶ εἰς ὕπερ δι' αἰῶνων τηνάλλως καταγιγόμενοι πάση
τῇ σπουδῇ οἱ σοφοί, καταγελῶνται ὡς ἀνόητοι μᾶλλον οἱ τῇ ἰδίᾳ
σοφίᾳ παιθόμενοι, ἀνόητα γεγραφότα τὸν Πλάτωνα εἰπόντες (α),
ἢ ἀπέτυχον οἱ μετριοφρόνως τε καὶ ἀληθῶς τὴν ἰδίαν ἤτταν ὁμο-
λογήσαντες, ὧν ἓνα θαυμάζω καὶ τὸν Γάλλον Κουσίον. Πάμπολλοι
γάρ καὶ τῶν οὐ μετρίων, καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν συγγραμ-
μάτων ἀμφοτέρων τῶν φιλοσόφων Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέ-
λους, καὶ δὴ καὶ ἐν ἰδιογραφίαις γινώσκουσι ἀπὸ ἀνοήτου, οὐδεὶς
δὲ ἔκομισατο καὶ ἐπικρατελίαν τῆς ἀληθείας. Φιλοσόφους γὰρ ὅτι
εἰς ἐν τῷ τῆλει τοῦ ἀγῶνος αὐτῶν ἐπολέτησαν ἐνταυνειδίησει, ὅτι
οὐκ ἦσαν ἄξιοι τοῦ στεφάνου. Ταύτων μνημονεύει, ἀλλ' ἐξόχων
ἀνδρῶν ἀριθμὸν ἐγκαταλέγει ὁ μνημονεύων ἀξίεπαῖνος Κουσίος,
καὶ αὐτὸς ὧν εἷς ἐξ αὐτῶν: Βαρῳκιόν (Varonium) τινα ἐκδόντα
διατριβὴν ἐν Βονωνίᾳ τῷ 1566, καὶ Σχνείδερον (Schneider) ἐκεί-
νον τὸν ἐκ Βρεσλαύης ἐκδόντα δύο διατριβάς De Numero Pla-
tonis (Περὶ τοῦ Πλατωνικοῦ ἀριθμοῦ) 1824 εἰς 4^{ον} καὶ 1834.
Φρίεσον (Fries) τὸν διδάσκαλον τῆς τε Φιλοσοφίας καὶ Μαθηματικῆς
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἰένης. Platon's Zahl, Eine Vermu-
thung (Εἰκασία περὶ τοῦ Πλατωνικοῦ ἀριθμοῦ.) ἐν Εἰδελβέργῃ

(α) Ἐνταῦθα μετὰ λύπης μνημονεύσω καὶ τῆς τοῦ ἡμετέρου κριτικοῦ Κοραῆ πε-
ριοπτικῆς ἐκφράσεως κατὰ τῆς τῶν ἀρχαίων σοφίας, οἷς ἐγκαυχώμενος διατέλει ὡς
ἀπόγονος. Ἐκδούς γὰρ τὰ πολιτικά τοῦ Ἀριστοτέλους, οὕτω σημειῖ. (Βιβ. Ε. Ι.
§. 1.) «Ἐπιθέτω ὁ βουλόμενος τὴν μακρὰν καὶ σοφὴν σημείωσιν τοῦ Σχνείδερου,
ἄκοντος κἀκείνου τὰς εἰς μηδὲν χρήσιμον πλατωνικὰς ταύτας θεωρίας ἀξιώσαν-
τος ἐρευνῆσαι· εὔγε οὖν τῆς κομψότητος τοῦ κριτικοῦ ἑλληνος, τοῦ μ. η. δ' ἐρευνῆσαι
ἀξιώσαντος τὰς θεωρίας ταύτας, ἅς περ οἱ ξένοι σοφοὶ οὕτω φιλοπόνως ἠρεύνουσι.»

1823 εις 4^{ον} και τέλος τὸν Σχλειερμάχερον (Schleiermacher) ὅς-
τις, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Κουσίνοῦ, εὐθὺς προσημαζόμενος κηρύσσει
διαπρυσίως ἄ. ὅτι ἀδύνατός ἐστιν εἰς ὄντιναοῦν ἢ τοῦ χωρίου τού-
του κατάληψις β'. ὅτι ἡ ἐλπίς τοῦ εἴτε οικεία τῇ μελέτῃ, εἴτε και
τῇ συνδρομῇ πολλῶν ἄλλων σπουδαίων ἀνδρῶν νοῆσαι εἰς τέλος
αὐτὸ, νῦν μὲν ἀναγεγνωμένη, νῦν δὲ αὖθις καὶ ἐξιτηλος ὄλλυμένη,
καὶ ὡς καπνὸς ἢ σκιά τῇ περιδράζει αἰστωμένη, ἐπέσχευ ὡς ἔχε-
νηϊς ἐπὶ δώδεκα ἐτῶν περιόδους τὴν τῆς ὑπ' αὐτοῦ τῶν Πλατωνι-
κῶν συγγραμμάτων μεταφράσεως ἔκδοσιν· καὶ τελευταίον, ὅτι ἡ
βοήθεια, ἣν προσεδόκει ἐκ τε τῶν σοφῶν συγγραμμάτων, καὶ ἐκ τῆς
ἀμέσου τῶν σοφῶν ἀντιλήψεως, μεματαίωται. Ἐπισφραγίζει δὲ τὴν
ἐκτεταμένην αὐτοῦ σημείωσιν (ἣς μόνον ἀπόσπασμα ἐκδοῦς ὁ προεπ-
αινθεὶς Κουσίνοσ εἰς τέσσαρας καὶ δέκα ὅλας σελίδας προήνεγκεν)
οὕτως. Ainsi que ce problème demeure encore réservé à la
bonne fortune de quelqu'autre, pour moi je ne puis le
considérer comme résolu par les travaux tentés jusqu'ici;
et je me trouverais heureux, si les soupçons que je viens d'
annoncer donnent lieu à quelque nouvelle tentative de la
part d'un connaisseur. «Ὅτι αὖθις τὸ πρόβλημα τοῦτο δια-
τελεῖ εἰσέτι ἀποτεθησαρισμένον ἐπὶ τῇ ἑτέρου τινὸς ἀγαθῇ τύχῃ·
ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν εἶποιμι λεληθεῖν, ἐκ γε τῶν μέχρι τοῦδε ἀγώ-
νων· καὶ εὐδαίμων λογισθήσομαι, ἢν τῶσ αἱ πρὸς ἐμοῦ ἐξαγγελθεῖ-
σαι ὑποψίαι προτρέψωσί τινα τῶν εἰδημόνων εἰς νέας ἐπιχειρήσεις
τε καὶ πείρας.» Ἴδου ὁ σοφὸς ἀνὴρ τίνι τρόπῳ ἐκφράζεται. Ἀλλὰ καὶ
ὁ σεμνὸς Κουσίνοσ οὐχ ἤττον. De ce passage (en parlant du
passage d'Aristote) bien ou mal entendu, il résulte certain-
nement 1.° Qu' Aristote prenait au sérieux cet endroit de
Platon. 2.° Qu'il croyait le comprendre, puisqu'il se résume
pour le critiquer, et convient même qu' il contienne quel-
que chose de vrai. Or si Aristote a trouvé cet endroit in-
telligible, c' est qu' il l' est incontestablement; ceci est un
point, qu' il n' est pas sans importance d' établir contre l' opi-
nion de ceux, qui pensent se tirer d' affaire, en affirmant qu' il
y a là quelque extravagance mystique, et que Platon ne se

comprenait pas lui-même. Je déclare humblement que cette manière d'interpréter les passages difficiles des grands penseurs de l'Antiquité est au dessus de ma portée, et je demeure très-convaincu, qu'une phrase écrite par Platon et commentée par Aristote est fort intelligible en elle-même, lors même qu'elle ne le serait plus pour nous. « Ἐκ ταύτης τῆς περικοπῆς (τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους δηλονότι Πολ. Β. ι. §. 1) εὖ τε καὶ μὴ, νοουμένης συμπεραίνομεν δύο τινά· τὸ μὲν ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐξελάμβανε σπουδαίως, τὸ δ' ὅτι ἐδόκει καθ' ἑαυτὸν νοεῖν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον τοῦ Πλάτωνος· καὶ κρίνειν γὰρ αὐτὸ ἀναβάλλεται, καὶ περιέχειν ἀληθές τι πιστεύων φαίνεται. Εἰ δ' Ἀριστοτέλης εὔρε τὸ χωρίον εὐληπτον, ἔστιν ἄρα καὶ τοιοῦτον ἀναντιρρόητως. Συμβάλλει δὲ πολὺ ἡ τήρησις αὐτῆ κατὰ τῶν οἰομένων ἰκανῶς ἀπολύεσθαι τοῦ ἔργου, διαβεβαιωμένων τὴν περικοπὴν εἶναι παραδοξολογίαν τινα μυστικῆν. καὶ οὐδ' ὁ Πλάτων αὐτὸς εἶχε συνιέναι. Ἐγὼ μέντοι διαμαρτυροῦμαι ταπεινῶς, τὸν τοιόνδε τρόπον τοῦ ἐρμηνεύειν τὰ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων βαθυνόντων ἀνδρῶν οὐκ ἔστιν ἀνάχωμα ὑπὲρ τῆν ἐπιγινώσκουσαν εἶναι καταλήψιν, πεποιθὸς ἀδιστακτως, ὅτι φράσις τις, γραφείσα μὲν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, σχολιασθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ μάλᾳ καταληπτὴ ἔστι καθ' ἑαυτὴν καὶ ἡμεῖς μηκέτι νοῶμεν αὐτήν. »

θ'. Ἀλλὰ τί ῥητέον καὶ περὶ τοῦ τρίτου εἶδους τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν κατεχόντων μὲν ἀνά χειρας ἀκριβῆ λογισμὸν τῶν τριῶν Ἐκατὸν τοῦ πλατωνικοῦ κειμένου, καυχωμένων δὲ νοεῖν ἀκριβῶς καὶ τὸν Πλάτωνα;

ι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Διαγράμματος, οὗ ἡ διατύπωσις, πῶς μὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, ἡλικίαν δ' ἔχειν δύναται ἰσχύειν, κατὰ γε τοὺς ἀποτελεσματικούς λόγους, οὔτε τοῦ παρόντος πονήματος, οὐθ' ἡμέτερον τὸ ἐρευνᾶν. Ὅτι δὲ ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐ πολλῶ πλεον τῶν δύο καὶ ἐβδομήκοντα ἐτῶν (ἦτοι ἔνδον τῆς ΙΑ' ἐπταετηρίδος) ἐμετράτο ἔχομεν τὸ προφητόφθεγκτον (ψ. ΠΘ) « Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἐβδομήκοντα ἔτη, » ὅπου σημειοὶ ὁ μακάριος Θεοδώρητος· « εἰσὶ μενοῦν, οἳ καὶ πλείονα τοῦ εἰρημένου διαβιοῦσι χρόνον, ἀλλ' ἐκείνο

ἐπ' ὀλίγον συμβαίνει, τὸ δὲ κοινὸν καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖστον κρατοῦν ἐνταῦθα διδάσκει» καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος ἐκ τῶν θύραθεν.

Τῇ δεκάτῃ (ἐβδομάδι) δ' ὅτε δὴ τελέσει θεὸς ἐπὶ ἑνιαυτούς,

Οὐκ ἂν ἄωρος ἐὼν μοῖραν ἔχοι θανάτου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ περίπυστος ποιητὴς Ἰταλὸς Δάντης ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπιγραφομένου αὐτοῦ Ὁ Αἴδης ποιήματος οὕτως ἔψηλε.

Nel mezzo del cammin di nostra vita.

ὅπου ὁ σχολιαστὴς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος Οὐελουτέλλος σημειοῖ. Sarà adunque il mezzo del cammin di nostra vita a XXXV anni, essendo tutto il commun corso come habbiamo veduto a LXX; « ἔσται οὖν τὸ ἡμισυ τῆς ἡμετέρας ζωῆς στάδιον εἰς 35 ἑνιαυτούς· τὸ γὰρ πρόπαν κοινὸν στάδιον καθὰ ἐωράκαμεν ἐβδομηκονταετὲς ἐστί. » Ἔτι δὲ καὶ ὁ Κλαύδιος Πτολεμαῖος (τετραβ. Σύνταξ. βιβ. γ'. Περὶ Χρόν. κεφ. ε' εἰς Ο'. ἀνάγει τοὺς ἀστρολογικὸς λογισμούς. Τὸ δὲ ἐπακτεῖν τὴν περὶ τούτου ἔραυνάν τε καὶ πίστωσιν παράγει ἡμᾶς εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἀνθρωπολογίας ἢ Φυσιολογίας. Εἰ δὲ τις ἀρεσκῆται τῶν παρὰ Πλάτωνι ἐπαγομένων « νυμφοῦ » κτλ. εἰποι τὸν ἀριθμὸν τοῦ πρόβληματος περιέχει μὴ τὸν ὅρον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τὸν τῆς γεννήσεως, οὐ λωβάται τὸ πρόβλημα, καὶ τὸν γὰρ ἄριστοτέλης (Πολ. Ζ. ιδ'.) εἰς ἐβδομηκοντα ὀρίζει. « Ἐπεὶ γὰρ οὐστὶς τέλος τῆς γεννήσεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν ἀνδράσι μὲν ὁ τῶν ἐβδομηκοντα ἐτῶν ἀριθμὸς. »

ιά. Τὰ δ' ἐν τῷ τέλει τῆς περικοπῆς οὕτως ἀναγινώσκω· « ἑξήμ-
πας δὲ οὗτος ἀριθμὸς (*) γεωμετρικὸς, κύριος ἀμεινόνων τε καὶ χει-
ρόνων γεννήσεων. » Τὸ δ' ἐγκείμενον τοιοῦτου λέγω, ὅτι εἰσεπήδησεν
ἐκ τοῦ περισελιδίου διαγράμματος, οὕτως ἐπιγραφομένου, εἰ δὴ
καὶ ἐπεγέγραπτο κατὰ γενικὴν πτώσιν, τοιοῦτου (ἀριθμοῦ δηλο-
νότι ἢ διαγράμματος). Ὅτι γὰρ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Πλάτωνος
παρέκειτο καὶ τὸ ἀνωτέρω διάγραμμα πρόδηλον, οἶμαι, γίγνε-
ται καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους « ὅταν ὁ τοῦ Διαγράμμα-
τος ἀριθμὸς τούτου γένηται στερεός· » ὅθεν φαίνεται ὅτι ἐν τοῖς
συγγράμμασι τοῦ φιλοσόφου προῦκειτο ὑπ' ὄψιν τὸ διάγραμμα, οὐ
ὁ τόπος ἦν ἂν ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς, ὅπου τέθειται ἡμῖν ὁ ἀστερίσκος,

εικάζουσιν ἐκ τοῦ Ἀριστοτελικοῦ « ὁ ἀριθμὸς τούτου τοῦ διαγράμματος ».

§. 45. Τὸ τοίνυν τετραγράμματον ἦν πολλαχῶς ἐγνωσμένον ὑπὸ διάφορα ὀνόματα ἐν τῇ Ἑλλάδι: ἀρχῆθεν, ἤτοι: καὶ θρησκευτικῶς καὶ φιλοσοφικῶς καὶ συμβολικῶς κτλ. ἀλλ' ἐν τῇ ἡδὴ ἀκμαζούσῃ εἰς φιλοσοφίαν καὶ παιδείαν Ἑλλάδι: ἐπίσημον μάλιστα ἐγένετο ὑπὸ τὸ ὄνομα τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ, ὄνομα παντάπασι μὲν ἄγνωστον εἰς τὰς σχολὰς, πολλὰ δὲ πράγματα παρασχὼν εἰς τοὺς ἀρχαίους τε καὶ νεωτέρους ἡμετέρους τε ἅμα καὶ ἀλλοδαποὺς σχολιαστάς, μηδ' αὐτοῦ τοῦ ἡμετέρου σοφοῦ κριτικοῦ Κοραῆ ἐξαιρουμένου. Τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως ταύτης ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ δοκεῖ πρῶτος εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ Φιλοσοφίᾳ ὁ Δημόκριτος, καθὰ σημειοὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης (Μεταφ. Ζ. Α. α'). « Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ ἐλθεῖν τοὺς προγενεστέρους ἐπὶ τὸν τρόπον τοῦτον, ὅτι τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ καὶ τὸ ὀρίσασθαι τὴν οὐσίαν, οὐκ ἦν ἀλλ' ἤψατο μὲν Δημόκριτος πρῶτος, ὡς ἀναγκαίου δὲ τῇ φυσικῇ θεωρίᾳ, ἀλλ' ἐκφερόμενος ἐκ ἀνάγκης τοῦ πράγματος ». Ἀλλ' ἀκούσωμεν τοῦ προειρημένου κριτικοῦ τῆς ἐπισημῆς πρῶτον, καί ται οἶσαν σχεδὸν ἀσήμαντον (Ἑλλην. ἑρμ. τ. 1. Ἀριστοτέλους Πηκὰ Νικολάγεια 4822. σελ. 223, 224, 260. Τὸν λόγον τοῦ ΤΟ τί ἦν εἶναι λέγοντα) Ἡμετέρα ἀποθώπις ἢ παραθήκη τοῦ τρίτου ἄρθρου· ἔστι γὰρ ἡ συνάρτησις· τὸν λόγον τὸν λέγοντα ΤΟ τί ἦν εἶναι: τούτέστι τὸν ὀρισμὸν τὸν δηλοῦντα τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος, ὡσπερ ἂν εἰ καὶ ἔλεγε τὸν λόγον τοῦ τί ἦν εἶναι. Καθ' αὐτὸ γὰρ τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ οἷον ἓν ἐστὶν ὄνομα ἀκλιτον σημαῖνον τὴν οὐσίαν, ἢ τὸ εἶδος τοῦ πράγματος, ὅπερ οἱ νεώτεροι σχολαστικοὶ διὰ τοῦ quiditas (ὡς ἂν εἴποιμεν ἐλληνιστὶ ΤΙΟΤΗΣ ἡμετ. σημ.) ἐρμηνεύειν φιλοῦσι· καὶ ἀπαιτεῖ πάντως ἄρθρον, ἡνίκα ὀριστικῶς λέγεται. Πολὺ δὲ τοῦτο παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς Μεταφυσικαῖς· οἷον « Ἔστι δὲ ὄρος, λόγος τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνων (Τοπ. Α. δ.)· καὶ πάλιν· « ἔστιν ὀρισμὸς τοῦ τί ἦν εἶναι λόγος, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἢ μόνον τῶν οὐσιῶν ἐστίν, ἢ μάλιστα καὶ ἀπλῶς καὶ πρῶτως . . . καὶ τὸ τί ἦν εἶναι λέγεται ἢ ἐκάστου οὐσία » καὶ προῶν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν « Ὅμοιως δὲ πάντα ἐστίν ἢ οὐδὲν τὰ τί ἦν εἶναι » (Μετ. ζ'. 5. καὶ 6.) τούτέστιν αἰ οὐσίαι καὶ τὰ εἶδη.

Καὶ ταῦτα μὲν δηλα' τὸ δὲ τῆς συντάξεως τοῦ πολυθρुλλήτου τοῦδε τί ἦν εἶναι ἀκατάλληλον, ἀκαταλληλοτέρα (ἔμοι γε δοκεῖν) ἐρμηνεία ἐξηγήσασθαι ἐπεβάλετο Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς (εἰς τὰ Τοπ. Α. σελ. 24) λέγων, «Τοῦτο δὲ τὸ τί ἦν εἶναι ὡς ὀνοματικὸν μὲν συλλαβῶν ἐξενήνοχε, σημαίνει δὲ ὁ τὸ τί ἐστὶ τὸ εἶναι σημαίνων τῷ ὀριστῷ, τούτέστι, λόγος ἐστὶ δηλωτικὸς τοῦ τίποτε ἐστὶ τὸ εἶναι ἐκείνῳ, οὗ ἐστὶν ὄρος· τῷ γὰρ ΗΝ οὐχ ὡς τοῦ παρελθόντος χρόνου δηλωτικῶ κέρηται νῦν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἐστὶ». Καὶ ταῦτα μὲν ὁ τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπομνηματιστής· ἐξ οὗ παραλαβόντες οἱ λεξικογράφοι ἀπὸ τοῦ Βουδαίου μέχρι τοῦ Σχινειδέρου ἐπεκύρωσαν τὴν ἐξήγησιν. Ἔστι μὲν οὖν πρόχειρον τὸ αἰτιάσασθαι τοὺς ἀντιγραφείας, ὡς κακῶς τὸν παρατατικὸν τοῦ ὑπαρκτικοῦ παρεμβάλοντας καὶ κακῶς τονίσαντας τὸ τί, δεόν γραφεῖν τὸ τί εἶναι βαρυτόνως, ἢ τό τι εἶναι ἐγκλιτικῶς· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἐν πλείστοις ὅσοις τοῦ φιλοσόφου τῶν ἐπισημασίων ἐγκατέσπαρται, μηδαμοῦ διαφωνούσης τῆς ἔρανος, λατρεῖται ἀπορεῖν μετὰ τοῦ Ἐμπειρικοῦ Σέξτου (Πρὸς Μαθημ. § 13) ἀπορῶσιν ἐνίας τῶν ἐπιστημονικῶν λέξεων οἱ γραμματικοὶ καθάπερ τὴν παρὰ Ἀριστοτέλει ἐντελέχειαν, ἢ τὸ ΤΙ ΗΝ ΕἶΝΑΙ». Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Κοραῆς· Ἡμεῖς οὖν ἀφέντες ἀνά μέρος τὴν ὑπομνηματιστὴν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς ἐρμηνείας αὐτοῦ, ἴδωμεν τὴν γωνίαν τοῦ ρηθέντος κριτικοῦ. Ὡς πρῶτον μὲν ἐξ ἐπιβολῆς αἰτιάται τοὺς μεταγραφεῖς, ὡς ἐπταισμένως γράψαντας, μὴ εὐρίσκων δηλονότι σημασίαν εἰς τὸ, *Τί ἦν εἶναι*, καὶ διορθούμενος εἰς τό τι εἶναι· εἶτα πάλιν αἰδούμενος τὸ διηνεκὲς τῆς τοιαύτης ἐκφράσεως ἐν τοῖς τοῦ Φιλοσόφου συγγράμμασι, καταγελά, μετὰ τοῦ Σκεπτικοῦ καὶ σκωπτικοῦ Σέξτου, τῶν γραμματικῶν ὡς μὴ εἰδόντων μήτε τί ἐστὶν ἐνδελέχεια, μήτε τί ἐστὶ τὸ *Τί ἦν εἶναι*. Ὁ ὑπὸ τοῦ Σέξτου τωθασμὸς κατὰ τῶν γραμματικῶν ἔχων βάσιν τὸ τὴν ἔκφρασιν ταύτην διαθερρυλλεῖσθαι ἐν ἀπάσαις ταῖς μεταφυσικαῖς σχολαῖς, ὡς τὴν σήμερον τὸ *Ἵποκειμενον* καὶ *Ἀντικείμενον*, τὸ Ἐγὼ καὶ τὸ Οὐκ Ἐγὼ κτλ. ὄφελος πάντως ἀναδειξαι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Κοραῆν οὐ μόνον τὸ περιττὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλογον τῆς διορθώσεως αὐτοῦ· τί γὰρ μὴ ἐπεχείρει διορθοῦν καὶ τὴν Ἐνδελέχειαν καὶ τὰ εἶδη ὡς μεταγραφῶν λάθη. Τὸ γὰρ περὶ τοῦ ΤΙ

ΗΝΕΙΝΑΙ ἀμφιβάλλειν ἴσον καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον περὶ τοῦ, Ἐνδελέχεια, καὶ Ἰδέα, καὶ Εἶδος, καὶ Ἰλη, καὶ εἴτι ἀδελφόν. Ἰδοῦ ἡ ἀληθῆς ἐρμηνεία, δι' ἧς καὶ τὸ ἀκατάλληλον, ὡς λέγει, τῆς συντάξεως ἄρθρον αἴρεται, καὶ ἡ κυρία αὐτοῦ σημασία γνωρίζεται.

§. 46. Τὸ ΗΝΕΙΝΑΙ μίμημά ἐστι (πιθανῶς ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν) τοῦ Ἑβραϊκοῦ $\eta\eta\eta$ σημαίνοντος διηκένειαν τῆς ὀντότητος καὶ ὑπάρξεως ἀπλῶς κατὰ τε τὸ παρωχηκός, τὸ ἐνεσθός καὶ μέλλον, ὅπερ

εὐκόλως ἂν καταλάβοις, ἐὰν ἡ λέξις γραφῆ οὕτω $\eta \eta \eta$ ἐξ ὧν γραμμάτων τὰ τρία τὰ ὑπερθεν ποιοῦσι $\eta\eta\eta$ ΗΝ, τὰ τρία κάτω $\eta\eta\eta$ ΕΣΤΙ, καὶ τὸ ὑπερθεν συλλαβιζόμενον δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν $\eta\eta\eta$

ΕΣΤΑΙ (§. 26.). Ἡ δὲ σημασία τοῦ ΗΝΕΙΝΑΙ ἀκατάλληλοτάτη ἐστὶ γὰρ ὡς ἂν ἐλέγομεν κοινῶς ἦσαν διὰ τὰ ἴσα ἢ ἐπὶ τὸ εἶναι, ὅ ἐστιν οὐκ ἐνεδέχεται ἄλλως γενέσθαι ἢ εἶναι· ἔχει δὲ ἀκατάλληλον καὶ ἑπτὰ φθόγγους ΗΝΕΙΝΑΙ, ὡς εἶναι καὶ ἑπταγράμματον (§. 28). Ἐπειδὴ μέντοι ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ περιεῖ κίριον ὄνομα, ὡς ἐφήμεν (§. 26), τετρακόν, ἐν δὲ τῷ Ἑλληνικῷ ἐστὶ σύνταξις δύο βεβημένων, προτίθεται τὸ ΤΙ, ὅπως συνάπτου ἀυτὰ εἰς ἓν ποιῆ, ὡς κατεμαρτυρούμεν ἐπὶ τὸ ΤΙ καὶ ἐμφαίνει τὸ σύμπαν ὄνομα κύριον ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ. Οὐδὲ πρέπον συναφθῆναι τὸ ἀνφορικὸν ἄρθρον, ὡς λέγει, ὅτι ΗΝ ΕΙΝΑΙ, ὅπως μὴ ὑπονοηθῆ ἢ ὑπαρξίς ἢ ἐν τοῖς ῥήμασι κατηγορουμένη ἐπὶ τὸ ὑποκείμενον ὁ, καὶ τοῦτο ἀόριστον ἐν ᾧ καιρῷ ὁ τοῦ Φιλοσόφου νοῦς βούλεται σημαίνειν τὴν ἐνεργεῖα ὑπαρξίν ἀπλῶς. Ἔστω οὐδὲ τὸ quiditas ἐκφράζει τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ· στέρεται γὰρ τῆς χρονικότητος, ὅπερ ἀναγκαῖον εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἔννοιαν· μάλιστα ὅτι παρὰ πολλῶν καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῦ φιλοσόφου τὸ αἰδίον τῆς Ἰλης, ἢ, ὡς ἄλλοι ἐπρέσβευσαν, καὶ τοῦ Εἶδους αὐτοῦ. Διὸ ἄλογος καὶ ἢ εἰς ΤΙ ἐγκλινομένον διόρθωσις αὐτοῦ, οὐ γὰρ ἀοριστεῖ, ἀλλ' ἐστὶ τὸ ΤΙ quid· δείκνυται δὲ καὶ ἐκ τοῦ πληθυντικῶς λέγεσθαι τὰ ΤΙΗΝ ΕΙΝΑΙ, ὅσπερ ἀναλόγως προείπαμεν, ὅτι οἱ παλαιοὶ εἶχον καὶ πολλὰς Τετρακτύς (§. 42). Οἱ τοίνυν ἀρχαῖοι οἱ περὶ Πυθαγόραν παραλαβόντες παρὰ τῶν Ἑβραίων τὸ $\eta\eta\eta$ ΕΣΤΙ ΕΙΝΑΙ, κατὰ γε τὴν

ἐμὴν κρίσιν ὀρθότατα, μεταφράσαι αὐτὸ ἐλληνιστὶ διὰ τοῦ ΤΙΗΝ ΕΙΝΑΙ, ἀναλόγως πῶς εἰς τὸ τῶν ἀνατολικῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγόμενον ΓεΝΑΒ-ΟΥΑΓ:Β-ΑΛ-ΟΥΓΟΥΑ ἤτοι ἡ θειότης, ἧς ἡ ὑπαρξίς ἀναγκαία, ἢ κάλλιον τὸ ἀναγκαίως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ὑφιστάμενον. (*)

§. 47. Ἄλλ' ἐρείτις, εἴπως ἀληθῶς οἱ Πυθαγορικοὶ φιλόσοφοι εἰσήγαγον τὴν Τετρακτὸν, καὶ ἡ Τετρακτὸς αὐτῇ συνωνυμεί τῷ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ, διὰ τί ἡ λέξις αὕτη οὐχ εὑρηται ἐν τοῖς Πυθαγορι-

(*) Γραφικωτέραν ἔκφρασιν τοῦ Φιλοσόφου ἔλεγον ἂν μάλιστα καὶ τὴν (Ἠθικ. Νικομ. Θ. δ'. ἐκδοσ. Κοραῆ), « Ἐκαστος δ' ἑαυτῷ βούλεται τ' ἀγαθὰ γενόμενος δ' ἄλλος, οὐδεὶς αἰροῖτ' ἂν ταῦτ' ἔχειν ἐκείνῳ τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ νῦν ΟΘΕΟΣ τάγαθ' ἂν, ἀλλ' ὅν ἔτι πότε ἔστι· δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι ἢ μάλιστα » τὸ γὰρ ὅν ἔτι πότε ἔστι παράλληλος ἔκφρασις τῷ ἔσομαι ὅς ἔσομαι (§. 26.)· ἀλλὰ καὶ Δίων ὁ Κασσιος (Ἰστ. λζ'. 15) περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἀριστῶς ἐκφράζεται « Καὶ ἐτύγχανον ὑπέρτης τοῦ σφετέρου Θεοῦ (ὅς τις ποτε οὐτός ἐστιν) ἱεροσύνης . . . ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν (Ἰρκανός τε καὶ Ἀριστόβουλος) καὶ τὰς πόλεις στασιάζοντες . . . ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις ταύτην τὴν ἀνάγκωσιν εἶναι ἐπτασμένην, καὶ τοὶ καὶ ὑποὶ τῷ ἀναγκωστικῷ Θεοῦ ἐκδότου οὐ μόνον δοκιμασθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ τῇ συνθήκῃ τῆς ἐπιτοῆς ἐπισημαίνεις τὸ ἡμολογούμενον αὐτῆς ἀναγκωστικῆς καὶ ἀνάγκωστικῆς ἐπιτοῆς ἐπισημαίνεις. καὶ ἰδοὺ ἡ γραμμικὴ ἀ. ἡμολογούσα ἐστὶ ΟΘΕΟΣ ὑπάρχει πάντως ἀπολύτως τὴν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ παρουσίαν αὐτοῦ, ὡς πανταχῶς κατέχει ἐπὶ τὴν ὑψὴν τοῦ λόγου. β'. Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἑκδότου, ὅς τις ἀνάγκωστικῶς τὴν νῦν ἀνάγκωσιν σκοτεινὴν ὠνόμασε τὸ χωρίον (σελ. 319), καὶ μὴ ὡς ἐπιτοῆς κρείττον ὠμολόγησεν, ὡς ἐκ μηχανῆς θεὸν ὑπολαμβάνω. γ'. 1. Ἡ διάρθρωσις τοῦ πάντ' εἰς, ταῦτ'. 2. καὶ ἡ προσθήκη τοῦ, αἰεὶ « ἀλλ' αἰεὶ ὅν. 3. καὶ τὸ, οὐκ ἄλλο (ἢ οὐκ ἄλλοτον) ὅν » ἀντὶ τοῦ « ἀλλ' ὅν » πάντα ταῦτα ἴσως μὲν θεραπεύσουσι τὴν γραμματικὴν ἀσυμφωνίαν, ὡς λέγει, ἀλλὰ πάλιν ΟΘΕΟΣ οὐκ ἐγχωρεῖ. δ'. Μόνην διάρθρωσιν τοῦ κειμένου προβάλλω τὸ « ἔχει γὰρ καὶ νῦν ΟΥΘΕΙΣ (ἢ ὡς ἔγραφον οἱ ἀρχαῖοι μήπω ὄντος ἐν πολλῇ χρήσει τοῦ οὐ ΟΘΕΙΣ), ἔπερ κατὰ πολλοὺς λόγους ἀδελφεῖα ἢ ἀπροσεξία τῶν μεταγραφῶν εὐκόλως ἔσχε τὴν μορφήν ΟΘΕΟΣ. ε'. Ἡ τοιαύτη ἀνάγκωσις θαυμασίως εὐοδοῖ τὸ κείμενον, αἶρει τὸ ἀσάμαντον τῆς περιοχῆς, συμφωνεῖ πρὸς τε τὰ ἡγούμενα, « ΟΥΘΕΙΣ αἰροῖτ' ἂν ταῦτ' ἔχειν κτλ. » καὶ τὰ ἐπόμενα, καὶ συνάδει τοῖς τῶν ἐφεξῆς ε. ζ'. κεφαλαίων, καὶ ἰδίᾳ τῶν ζ'. καὶ η'. κτλ. ζ'. Ἰδοὺ ἡ παράφρασις κατὰ τὴν προβαλλομένην διάρθρωσιν « Ἐκαστος θέλει τάγαθὰ μόνον δι' ἑαυτὸν, καὶ οὐδεὶς προστίμησεν ἂν ἵνα ἀλλάξῃ, γενόμενος ἄλλος ἀπὸ τοῦ, ἔτι πότε ἔστιν ἦδη, οὐδ' ἐπὶ συνθήκῃ ἵνα τὸ γενόμενον ἐκεῖνο ἔχη συλλαβὸν πάντα τάγαθὰ καὶ ἦδη γὰρ ΟΥΔΕΙΣ ἔχει τάγαθόν, εἰμὴ καθ' ἑσθὸν αὐτός ἐστιν ἔτι πότε ἔστιν· ἀλλὰ τί ἄλλο ἐστιν (ἢ ὕλως διόλου, ἢ καὶ τὸ πλεῖστον), εἰμὴ τὸ ΝΟΗΤΙΚΟΝ; » Ὁ δὲ πᾶς νοῦς τῆς περιοχῆς τοιοῦτός τις ἐστίν. « Ἴνα δὲ γνῶς, ἔτι ἐπ' ἀληθείας ὁ ἄνθρωπος μόνον δι' ἑαυτὸν καὶ εἰς ἑαυτὸν θέλει τάγαθὰ, ἀπέσαι καὶ ὄδει, ἔτι οὐδεὶς προτιμᾷ ἵνα (ἂν ποιήσωμεν τοιαύτην τινὰ συνθήκην), ἀπολέσας τὴν παρούσαν προσωπικὴν αὐτοῦ συνείδησιν τε

κοίς, ἢ διὰ τί πρὶν τοῦ Ἀριστοτέλους οὐκ ἐμνήσθη αὐτῆς ὁ Πλάτων; ἔστιν ὁμοῦς ἀποκριθῆναι προχείρως, ὅτι ἢ διὰ τὴν συνωνυμίαν ἦν περιττόν, ἢ διὰ τὴν ἐρμηνείαν ἦν μυστικόν, καὶ πρῶτος ἐξέφερεν αὐτὸ, ὡς προσέφημεν (§. 45) ὁ Δημόκριτος, μεταχειρισθεὶς αὐτὸ εἰς τὴν φυσικὴν θεωρίαν, ἄνευ ὁμοῦς, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, τῆς προσηκούσης ὠφελείας, καὶ ἐκτάσεως τοῦ νοήματος. Εἶτα δὲ σκόπτει, ὅτι οὐδὲν σχεδὸν ἀπολείπεται ἡμῖν τῆς τῶν Πυθαγορικῶν φυσικῆς θεωρίας. Περὶ δὲ τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσεν ὁ Ἀριστοτέλης (Μεταφ.

καὶ συναίσθησιν, καὶ γενόμενος ἄλλος, (αὐτὸ τὸ ἄλλο τι) ἔχη πάντα τάγαθὰ· ἐπειδὴ οὐδεμία ἢ ἐκ τούτων ἀπόλαυσις αὐτοῦ. Ὁ γὰρ λέγων ἔχω τι ἀγαθόν, λέγει τοῦθ', ὡς ὢν αὐτὸς πρόσωπόν τι ὑποινδύησθε· αὕτη δὲ ἡ προσωπότης ἐφεδράζει πάντως, ἢ πᾶσα ἡμοῦ, ἢ μέγιστον μέρος ἐπὶ τὸ ΝΟΗΤΙΚΟΝ, εἰς ὃ ἀναφέρεται καὶ τὸ ἀγαθόν. Ἵστ' ἂν γενόμενος ἄλλος ἔχη πάντα τάγαθὰ δυοῖν θάτερον, ἢ ἔξει συνείδησιν, ὅτι αὐτὸς ὁ πρόσωπός ἐστιν ἤδη ἄλλος, ἐφ' ὃν τάγαθὰ, ὡς περ, πρὶν γενέσθαι ἄλλος, ἐστειροῦτο, ἢ οὐ. Βί μὲν τὸ πρῶτον, ῥητέον· ἐπειδὴ τὰς ἀπὸ τῶν ἀποδείξεων ἀδύνατον συμπέσειν ἄνευ συναλοιφῆς, ἄτοπος καὶ ἀδύνατος ἔσται ἡ ἀντίφρασις μεταφυσικῆν. Τότε γὰρ ἂν ἦν, ὡσεὶ ἔλεγεν, ἐγὼ ἔχω τὰς ἀγαθὰς ἀπολαύμενος ἀπὸ πάντων πλὴν ἐμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος ὅς τις ἐστὶν ἔχω τὰς ἀγαθὰς ἀπὸ πάντων πλὴν ἐαυτοῦ, εἰ μὴ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς μὴ διακρίσει τὰς ἀγαθὰς ἐν πρεσβυτέρᾳ συνείδησιν θεωρήσει ἕναυτὸν κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ κατὰ τὸν ἄλλον, καὶ ἀπολαύσει καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ μὴ ἐαυτοῦ, καὶ εἴη, ὡς ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ἀλλοῦ ἢ οὐ, καὶ ἐπὶ νῦν, ὅρων τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθὰ, ἢ ξένα, ὡς ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ἀδύνατον τὸ ἄλλον τινα γεννηθῆναι ἀντ' ἐμοῦ, οὕτως ἀπολαύσει κατὰ τὴν ἰσὴν πρὸς στιγμὴν γένεσθαι ἐγὼ ἄλλος, παρ' ὅτι εἰμὶ, ὡς λέγει σκεπτικῶς περὶ τῆς ἀτομικότητος καὶ προσωπότητος ὁ φιλόσοφος Φίχτης (Revue de Deux Mondes. Vol. V. Mars. pag. 575)· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει· εἰ δὲ τὸ οὐ· πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἄτοπον πίπτει· τί γὰρ μᾶλλον ὀρεχθήσεται ἵνα ἀλλάξῃ, ἐν ᾧ καὶ ἄνευ ἀλλαγῆς βλέπει τάγαθὰ εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ οὐδεμία εἰς αὐτὸν ἀπόλαυσις; Διὸ φύσει ὁ ἄνθρωπος προτιμᾷ ἐπὶ τὸ ἐαυτοῦ πρόσωπον καὶ μικρὰ ἀγαθὰ, ἢ μεγάλα ἐφ' ἑτέρου· ὅθεν πηγάζει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ προτίμησις τῶν ἡμετέρων κτλ. περὶ ὃ δύο κακίαι οἴησις καὶ μεμφιμοιρία, καὶ μία ἀρετὴ ἡ αὐτάρκεια.» Εὐκόλως δ' ἂν τις πείσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν τοῦ ΟΥΘΕΙΣ ἀνάγνωσιν, ἀναλύων τὴν περίοδον καὶ ἀντιστρόφως ἦτοι: α. «δύξει τὸ ΝΟΟΝ ἕκαστος εἶναι» ἐπόμενον ὄν τοῦ β'. «ἀλλ' ὢν ἔτι ποτ' ἐστίν.» ἢ δὲ θέσις τοῦ ἀλλ', ἀπαιτεῖ τὴν προηγουμένην ἄρσιν. γ'. ΟΥΘΕΙΣ ἔχει αὕτη δὲ ἡ καθολικὴ ἄρρησις, ἢ ἀρρητικὴ ἐστὶ μεζῶν, ἢ κατασκευάζουσα τὴν προηγηθεῖσαν καθολικὴν ἄρρησιν· ἦτοι ἀπόδειξις ἐστὶ τοῦ, διὰ τί δ'. οὐδεὶς εὐχαριστεῖται, οὐδ' ἐπὶ συνθήκῃ ἀπολαύσεως μεγάλων ἀγαθῶν, ἵνα ἀνταλλάξῃ ἑαυτόν. Ἐκ τούτου λοιπὸν συμβαίνει, ἵνα ἕκαστος ἐ. ἑαυτῷ βούληται τάγαθὰ ὅπερ ἦν ἡ πρότασις τοῦ Φιλοσόφου· εἰς ἣν ἐπισυνάπτει συνδιάγειν τὸ ἰ τοιοῦτος κτλ. Ἵστε δύναμαι ἡμοῦσαι εἰς Θεὸν, ὅτι ἐνταῦθα οὐδεμίαν χώραν ἔχει, ΟΘΕΟΣ, ὅστις ὀφείλει παραχωρῆσαι τὸν τόπον αὐτοῦ εἰς τὸ ΟΥΘΕΙΣ ἢ ΟΥΘΕΙΣ, ἵν' εὖ ἔχη τὸ πᾶν.

ἄ. 6), ὡς σεμνοτερίζοντος τὰ Πυθαγορικά ὀνόματα καὶ παραλλάσσοντος ταῦτα. «Οἱ μὲν γὰρ Πυθαγόρειοι μίμησιν τὰ ὄντα φασὶ εἶναι τῶν ἀριθμῶν, Πλάτων δὲ μέθεξιν, τοῦνομα μεταβαλὼν.» Καὶ ἴσως ἐσήμαινε τὸ *τηγεῖναι* δι' ἐτέρου ὀνόματος: Εἶδους δηλονότι κτλ. ὡς καὶ ὁ Κοραῆς κακῶς μὲν, ὑπετόπασε δ' ὅμως ἀνωτέρω τὸν Ἀριστοτέλη νοοῦντα τὰς οὐσίας καὶ τὰ εἶδη, καὶ τοὶ πολλαχοῦ σημαίνοντα τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ γενικώτερον καὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ εἶδους, καὶ ἀσυγχύτως πρὸς τὸ, εἶναι καὶ πρὸς τὸ, ὄν κατὰ τε τὸ νοητὸν καὶ αἰσθητὸν ἢ μὲν τοὶ ἔρευνα τούτων καὶ τῶν τοιούτων οὐ τῆς ἡμετέρας προθέσεως· εἰ δὲ προσηρμώσθη τὸ θεῖον ὄνομα ὑπὸ τὸ ΤΙΗΝΕΙΝΑΙ εἰς φυσικῆς ὑπάρξεως σημασίαν, οὐδὲν πρὸς ἔπος· καὶ γὰρ καὶ τὴν τετρακτὴν προσήρμωσαν εἰς τὴν φύσιν (§. 41), καὶ οἱ Καβαλισταί, καθ' ἐτέραν σημασίαν, πᾶσαν φυσικὴν γνῶσιν προσαρμόζουσιν εἰς τὸ קוּוּי (§. 35.).

§. 48. Δι' αὐτάς λοιπὸν τὰς ποικίλας ιδιότητας καὶ θεωρίας, γινομένας ἐν αὐτῇ τῇ λέξει קוּוּי, ἀνεκχώρητον διετέλεσε διὰ παντὸς καὶ ἀπόρητον· ἴσως μὲν τοὶ καὶ διὰ τὸ μὴ νομίζεσθαι ἓνα τῶν πολλῶν θεῶν, ὅ,τινες ἀποπλανηθέντες ἐποίησαν αὐτὸ μῦθον ἐπὶ τῷ ὀνόματι IEYE (§. 35.), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς, Εἰς Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος Εἰς ἕτερον. ς'. δ'). ἢν παραλόγως ἀπέδωκαν καὶ εἰς τι εἰδωλόν, ἢ ἄρ' ἀληθῶς ἔχει τὸ ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ ἐκδόσει κείμενον Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος (Ξς'. 17)...

הַמְתַּקְּוִים הַמְטַהֲרִים אֶל הַגְּנוּת אַהֲרָא אַדָּר בְּתוּךְ

אֲכִלּוּ בְּשַׂר הַחַיִּי «Οἱ ἀγιαζόμενοι καὶ καθαριζόμενοι ἐν τοῖς κήποις ὀπίσω τοῦ ΕΝΟΣ ἐν τῷ μέσῳ ἐσθίοντες κρέας ὕσιον.» Οὗτος δ' ὁ Εἰς κατὰ τὸν Σααλίγηρον ἦν εἰδωλόν τι ἐν μέσῳ τοῦ κήπου, καὶ τοὶ τοῦ ῥητοῦ ἄλλως τε καὶ ὀρθοτέρως ἔχοντος παρὰ τοῖς Ο'. «Οἱ ἀγιαζόμενοι καὶ καθαριζόμενοι εἰς τοὺς κήπους, καὶ ἐν τοῖς προθύροις ἐσθοντες κρέας ὕσιον.» Διὸ ἡμεῖς ἀλλαχοῦ ποῦ Γεῦμα Κριτικ. καὶ Ἱστορ. τοῦ Θεοῦ Γραμ. Μέρους Β'. §. 72.) ὑποπτον καὶ παρείσρακτον οὐκ ἀπιθάνως ἐκρίναμεν τὸ παρ' Ἰουδαίοις

σημερινόν κείμενον. Ἀποδοθὲν τοίνυν, ὡς ἔφημεν, ἅπαξ τὸ θεῖον ὄνομα εἰς ψευδεῖς θεοὺς, φρονήσεως ἔργον τὸ μὴ προφέρεισθαι φάσμα ἀπάτης εἰδωλολατρικῆς διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὅθεν καὶ ἀπόρρητον διετέλεσε.

§. 49. Ἐξ ἀπάντων οὖν τῶν διαληφθέντων θεῶν ὀνομάτων (§. 36) τὸ **יהוה** καὶ τὸ **יהויה** αἰνετώτερα καὶ ὑμνητότερα ὄρονται ἐν τῇ Γραφῇ, μάλιστα τὸ δεύτερον πρῶτως εἰς τὸν Μωϋσῆν ἀποκαλυφθέν. Οὗτω γὰρ γέγραπται ἐν τῇ Ἐξόδῳ (ς'. 3) **וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהוָה**

אֲלֵהֶם יְהוָה וְאֵלֵי יַעֲקֹב וְאֵלֵי יִצְחָק וְאֵלֵי אַבְרָהָם « Καὶ ὤφθην τῷ Ἀβραάμ τῷ Ἰσαάκ καὶ τῷ Ἰακώβ **יהוה**»

ΣεΔλῖ (ἐν Θεῷ Ἰσχυρῷ), τὸ δὲ ὄνομά μου **יהוה** οὐκ ἐγνώρισα αὐτοῖς. » Ὅπερ οἱ Ο'. « Ὦφθην πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ Θεὸς ὢν αὐτῶν (οἶονεῖ **יהוה** καὶ ἦν ἐρμηνεῖαν προδεδηλώ-

καμεν §. 36), καὶ τὸ ὄνομά μου **יהוה** οὐκ ἐγνώρισα αὐτοῖς. » Ὁ ἱερόνυμος λακτικώτερον **Qui apparuit Abraham Isaac et Jacob in Deo Omnipotente et nomen meum **יהוה** non indicavi eis.**

« Ὁ ὤφθεις τῷ Ἀβραάμ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ἐν Θεῷ παντοδύναμῳ, τὸ δὲ ὄνομά μου Ἄδωνάι οὐκ ἐδείξα αὐτοῖς » οὐδ' ὁ λαυθῆρος διαφόρως **und bin erschienen Abraham Isaac und Jacob; dass ich ihr Allmächtiger Gott seyn wollte; aber mein name Herr ist ihnen nicht geoffenbaret worden.** « Καὶ ὤφθην τῷ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, ὅτι αὐτοῖς Παντοδύναμος Θεὸς ἦν, τὸ δὲ ὄνομά μου Κύριος οὐκ ἀπεκαλύφθη αὐτοῖς »

Σὺν πᾶσι μὲν τοιούτοις καὶ ὁ ἱερόνυμος καὶ ὁ λαυθῆρος ἀκαίρως περιτιτύτητα Ἰουδαϊκὴν διώκοντες, ὁ μὲν διὰ τοῦ Ἄδωνάι, ὅπερ καὶ πρὸ τοῦ Μωσέως ἦν γνωστὸν, ὁ δὲ διὰ τοῦ Κύριος καὶ αὐτὸ προεγνωσμένον μετέφερον τὸ **יהוה**, ἢ **יהויה**, τὸ ἐμφαίνον τὴν διηνεκή ὀντότητα καὶ ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ (§. 26)· τὸ ΣεΔλῖ ὁμῶς ἠρμήνευσαν ὀρθῶς πως « Παντοδύναμος ». Εἰς γὰρ τὸν Ἀβραάμ μέχρι Μωσέως **יהוה** (ΣεΔλῖ) **יהויה** ἐγνώσθη, ἐν δὲ τῇ Νομοδοσίᾳ πρὸς τὸν Μωϋσῆν **יהוה** οἶονεῖ (ἀεὶ ὢν) **ΑΘΑΝΑΤΟΣ**, πρὶν δὲ τῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΕΝΕΤΙΑΝΩΝ

δύο τούτων επιφανειῶν ἐν τῇ Δημιουργίᾳ, ΕΛΟΙΜ, ἤτοι ἀπλῶς ΘΕΟΣ ἀναγγέλλεται τε καὶ ἐρμηνεύεται. Ἐκ τούτου καὶ οἱ Ἰουδαῖοι (Ταρφῶν παρὰ Κιρχέρφ (Cabal Hebraeor.) « Ἐν τρισὶ καιροῖς τρία καὶ διάφορα θεῖα ὀνόματα ἐγένοντο ἐν χρήσει· ἐν γὰρ τοῖς τῆς Φύσεως λεγομένοις χρόνοις ὠνομάζετο יהוה ΣΔΙ ΙΣΧΥΡΟΣ, ἐν δὲ τοῖς τοῦ γραπτοῦ νόμου χρόνοις ὠνομάζετο יהוה (IeXoΓαX) ΑΘΑΝΑΤΟΣ· ἐν δὲ τοῖς τοῦ δικαίου Μεσσία ἡμῶν ὀνομασθήσεται יהוה יהוה ΙΕΣΥΕ ΣΩΤΗΡ ἢ ΕΛΕΗΜΩΝ » : Ὡστε πρὶν τοῦ ΙΣΧΥΡΟΣ ὠνομάζετο ἀπλῶς ה' ε' ΕΑ ΘΕΟΣ ἢ ה' ה' ה' ה'.

Σημ. Οὐ μάτην δίκαιον καλεῖ ὁ Ταρφῶν τὸν Μεσσίαν· γέγραπται γὰρ καὶ ἐν Βίβλῳ προφητειῶν Ἰερεμίου (κεφ. κγ'. 6) « Καὶ τοῦτο ὄνομα αὐτοῦ, ὃ καλέσει αὐτὸν Κύριος, Ἰωσεδὲκ, » ἔκδ. Κομπλ. ὅπου τὸ ה' ἐστὶ συγκοπὴ τοῦ יהוה καὶ σεδὲκ δικαιοσύνη ὡς ἂν ἔλεγε δικαιοσύνη θεοῦ ἢ Θεοῦ δικαιοσύνη μόντοι τῷ Ἰουδαϊκῷ κειμένῳ τὸ μὲν καλέσει καὶ σεδὲκ, ἔκδ. τὸ δὲ יהוה יהוה.

Κύριος δικαίως ἡμῶν εἶναι καλεῖται ὄνομα, ὡσπερ καὶ τὸ Ἐμμανουήλ « μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός ».

§. 50. Ἀλλ' ἡ γνώρισις αὐτῆ τοῦ θεοῦ ὀνόματος יהוה γενομένη εἰς Μωσῆν ὑποληπτέα, ἐκ τῆς ἀποστολῆς τις ἐπ' αὐτὸ ἢ καὶ ἐπὶ τὸ τῆς συνημμένης αὐτῷ ἱερωσύνῃς ἱστορικῶν ἄλλως γὰρ, οὐ μόνον ἀναφέρεται τὸ יהוה εἰς τὴν τῆς Γενέσεως Ἱστορίαν τῶν πρὸ τοῦ Νόμου Πατριαρχῶν· ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ σημειοῦσιν οἱ Ραββίνοι τὸν τρόπον τῆς δι' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος εὐλογίας, ἣν ἔδωκε Νῶε τῷ υἱῷ αὐτοῦ Σήμ· ὃ δὴ καὶ ὁ Βοχάρτος ἐν τῷ πολυθρῦλλῳ αὐτοῦ συντάγματι Geographia Sacra « Ἰερά Γεωγραφία » ἐπιγραφομένῳ (L. III. c. 1.) ὧδέ πως ἀναφέρει· Nec temere esse judæi putant quod in illa (Benedictione Japheti) Noë Deum invocat solo nomine Eloim יהוה, id est Dei inter gentes recepto; non tetragrammato, יהוה quod junxerat nomine Eloim in Semi benedictione; sic scilicet innui putant Deum Jehovam nonnisi solis Semi posteris: id est judæis revelandum. « Οὐδὲ μὴν ἄπο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λόγου, οἴονται οἱ Ἰουδαῖοι, ἐν τῇ (τοῦ Ἰάφεθ) εὐλογία τὸν Νῶε ἐπικαλέσασθαι τὸν Θεὸν μόνῳ τῷ Ἐλωὶμ ὀνόματι τῷ ἐν τοῖς ἔθνεσι γνωστῷ **תּוֹלְדוֹתֵינוּ** «πλατύνοι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ» ἀλλ' οὐ τῷ τετραγραμμάτῳ, ὃ δὴ συνῆψε τῷ ὀνόματι Ἐλωὶ ἐν τῇ τοῦ Σῆμ εὐλογία **שׁוּבָה יְהוָה אֵלֵינוּ** «Εὐλογήσαι Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Σῆμ.» σημαίνειν γὰρ οὕτως εικάζουσι μόνοις τοῖς ἀπογόνους τοῦ Σῆμ, οἳ εἰσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀποκαλυφθησόμενον τὸν **יהוה**.» Ὅθεν εικάζομεν

καὶ πρὸ τοῦ Μωσέως γνωστὴν γεγονέναι τὴν ὀνομασίαν ταύτην παρὰ τοῖς Πατριάρχαις καὶ ἐκείνων τῶν χρόνων γνωστὴν τὴν Τετρακτὴν καὶ τὸ Τετράωτον, ὅπερ ἄλλως θεώρουν καὶ εἰς τὰς τέσσαρας κρατίστας δυνάμεις τοῦ Ἀπόλλωνος ἐρμηνευομένας ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος (ἐν Κρατύλῳ περὶ τὸ τέλος τοῦ πρώτου τετάρτου) ἔθει τῷ ἐωυτοῦ. — «Σωκράτης. Ἐγὼ πειράσομαι εἰσεῖναι, ὅγε μοι φαίνεται· οὐ γὰρ ἔστιν ὅ, τι ἂν μᾶλλον ἴσῃσιν ἄνθρωποι, ἐν ὅν, τέταρσι δυνάμεισι ταῖς τοῦ Θεοῦ, ὥστε πᾶσαν ἐραπείαν καὶ δηλοῦν τρόπων τινὰ Μουσικὴν καὶ Μαντικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ Τοξικὴν». Ὁ Πλάτων ἤ ἤκουσεν ἐν Αἴγυπτῳ ἢ καὶ ἀνεύρεται, ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἔχει τὸ **וְיָ** ἢ ὁ **יהוה** διὰ τεσσάρων ἰσχυρὰ χαρκτηρῶν ἐσημαίνετο· ἅπερ ἴσως εἶδε μὲν καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν τετυπωμένα ὡς προσόντα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐκκλώπισε ὁ ἐπιμελεστερον καὶ μούση τῇ Ἑλληνικῇ προσήρμωσεν εἰς τὰς πατρίους γνώσεις τῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ. Ἴδου ἡ πιθανολογία τῆς ἡμετέρας ἐρμηνείας· **α**. Ἐρμηνεία τοῦ **וְיָ**. Τὸ **וְיָ** ἐν τῇ Ἑβραϊδὶ ἀριθμητικῶς σημαίνει δέκα, τὸ δὲ δέκα παρ' Αἰγυπτίοις ἐγράφετο κατὰ τὸν Ὠραπόλλωνα (ἐν Ἱερογλ. B. ἀριθ. καὶ) οὕτω X, ὡς καὶ νῦν ἐν τῇ Λατινίδι· τὸ δὲ σημεῖον τοῦτο, οἰοῦναι τόξον ἐπὶ χορδῆς ἐμφαίνον αὐτοσχεδίως τὴν λύραν, σημαίνει καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἁρμονίαν ἢ *Μουσικὴν* («τὴν Μουσικὴν εἶπον οἱ παλαιοὶ συνέχειν τὸ πᾶν.» Ψελλὸς, ἐν Μουσ.) ἤτοι τὸν Συνέχοντα τὰ πάντα ἐν ἁρμονίᾳ Θεόν, καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ Ὠραπόλλωνι, εὐρηται (ἀριθ. ρή) «ἄνθρωπον συνοχέα καὶ ἐνωτικὸν βουλόμενοι σημεῖαναι λύραν ζωγραφοῦσι». Ἴδου διὰ τί ὁ Ἀπόλλων συμβολικῶς ἔχει πρώτην ιδιότητα τὴν Μουσικὴν. **β**'. Ἐρμηνεία τοῦ **יהוה**. Τὸ **יהוה** ἐν τῇ Ἑβραϊδὶ σημεῖον καὶ ἀρχικόν ἐστὶ στοιχεῖον τοῦ ὑπαρ-

κτικῶς ῥήματος ΠΠ. Ἐν δὲ τῇ ἱερογλυφικῇ γλώσσῃ τῆς ὑπάρ-
 ξεως ἢ τοῦ ζῆν διηνεκῶς δι' ὄψεως σημαινόμενου, ὡς καὶ τῇ Ἀραβίδι
 ὄφεις حيا και Πληθυντικῶς حيات (ὄθεν ἴσως καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔχει
 καὶ ἡ ιδέα τοῦ τὴν σάρκα ἐχιδνῆς ὠφέλιμον εἶναι καὶ ζωῆς χορη-
 γόν) εἴληπτται ἐκ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἐξ ἧς καὶ ἡ ζωὴ حي και ἐν ἐ-
 τέρα μορφῇ حيا· ἀλλ' ἐπειδὴ σύμβολον τῆς τε Ἰατρικῆς καὶ Μαν-
 τικῆς τὸ αὐτὸ ἦται ὁ ὄφεις· διὰ τοῦτο ὁ Πλάτων ἢ καὶ οἱ αὐτὸν
 διδάξαντες, ὁρῶντες δύο ὄφεις τοῦτέστι Π και Π, τὸ μὲν Ἰατρικῆς
 τὸ δὲ Μαντικῆς σύμβολον εἰκασάντε καὶ ἠρίθμησαν· καὶ οὕτως ἡ
 Μαντικὴ καὶ ἡ Ἰατρικὴ ἐγένοντο δύο τῶν τεσσάρων ἀρχικῶν ιδιο-
 τήτων τοῦ Απόλλωνος· οὕτω γὰρ ἀστειεύεται καὶ ὁ Ἀριστοφάνης
 (Πλούτ. ἀρχ. « ὅς ἰατρός ὢν καὶ μάντις σοφός ») ἅπερ καὶ πρότε-
 ρον συνεζευγμένα ἀνεφέραμεν γ. Ἐρμηνεία τοῦ γ. Τοῦτο καὶ
 κατὰ τὸ σχῆμα, μάλιστα ἐν τῇ Ἰατρικῇ καὶ δὴ καὶ λεκτικῶς ἐν τῇ
 Ἑβραίδι יי σημαίνει τὸ ἀρχαῖον ἢ καμπύλον (ויי Ἐξόδ. λή.

AKAΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

28 οἱ ὄφεις μεταφράζονται ἀρχαῖον ἢ καμπύλον· ὁ δὲ ἱερογλυφικὸς ἔπληκται
 διὰ τοῦτο ὄθεν καὶ ὁ Πλάτων καὶ οἱ αὐτὸν διδάξαντες ἐπιθετικῶς συνάπτει διη-
 νεκῶς τῷ τόξα, λέγων « ἀρχαῖον ἢ καμπύλον τὸν Απόλλωνα καὶ « καμ-
 πύλα τόξα ». Καὶ ἰδοὺ τῶν ἀρχικῶν Μουσικῆ ἢ Ἰατρικῆ ἢ Μαντικῆ
 καὶ ἡ Τοξικὴ ἐθρυλλήθησαν τέσσαρες δυνάμεις ἢ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ
 IE ΠΑΙΑΝ ἢ τοῦ יי ע יא ΑΠ ΟΛΛΩΝ. Καὶ ὁ Πλάτων ἐζή-
 τει ὄνομα περιέχον ταύτας τὰς τέσσαρας ιδιότητας « ἐν δὴ . . .
 πασῶν (τῶν τεσσάρων ιδιοτήτων) ἐφάπτεσθαι· δ σημαίνει ἐν
 ὄνομα συντεθειμένον. ΠΠΠ· ἔχει δ' ὀρθῶς τὸ ἐφάπτεσθαι, ἦγουν
 οὐ συμβολικῶς, ἀλλὰ γραμματικῶς. Ὅτι δὲ τὰ ταιαῦτα σύμβολα
 ἐν πολλοῖς ἐσήμαινον καὶ γράμματα, δῆλον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἰε-
 ροῦ πατρός Κλήμεντος (Στρωμ. Ε. ἡ.) « Ἦδη δὲ ἐν ταῖς λεγομέ-
 ναις παρ' αὐταῖς κωμασίαις τῶν Θεῶν χρυσᾶ ἀγάλματα, δύο μὲν
 Κύναις, ἓνα δὲ Ἰέρακα, καὶ Ἰβιν μίαν περιφέρουσι καὶ καλοῦσι τὰ
 τέσσαρα τῶν ἀγαλμάτων εἰδῶλα τέσσαρα γράμματα· ὄθεν εἰκά-
 ζεται, ὅτι τὰ εἰδῶλα οὐ μόνον συμβόλιον (ὡσπερ παρὰ τῇ Ἀθηνᾶ
 ἢ Γλαυξ ἡ ὄρωσα ἐν σκότει ἐσήμαινε τὴν Σοφίαν, ὄρωσαν ἐν τῷ
 σκότει τῆς ἀμαθείας), ἀλλὰ καὶ γραμμάτων ἐθεράπευον χρείαν,

ἴσως ἰδίως διὰ τὰς ἐκ ξένων γλωσσῶν φωνάς, ἄλλως ὅμως σημειω-
 τέον ὅτι ὁ Χαμπολλίων (Champollion) ἀπέδειξε τοὺς Αἰ-
 γυπτίους καὶ ἐν αὐτῇ αὐτῶν τῇ γλώσσῃ χρῆσθαι τὰ ἀντικείμενα
 κατὰ τὴν ἀρχικὴν φωνὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν: οἷον τὸν ἀστέρα
 (Σιδὸν ἢ Κιδὸν) ἐχρῶντο ὡς Σ ἢ Κ συρικτικὸν· τὸν Ἀέοντα (Ἰαβὺ)
 ἐχρῶντο ὡς Λ κτλ. Εἰς ταύτην δὲ τὴν ἱερογλυφικὴν ἀρχαίαν ἔκθε-
 σιν εἴτις προσθεῖη καὶ τὸν Ἀρποκράτη, ἢ ὡς ἔλεγον οἱ Ἕλληνες Σι-
 γαλίωνα, ὄντα γέρον, τὸν δ' ἄκτυλον φέροντα ἐπὶ στόματος, κυλλὸν, ἐπὶ
 φύλλῳ λωτοῦ, καὶ πολλαχῶς μὲν ὡς φυσιολογικὴν ἢ μετεωρολο-
 γικὴν (Πλούτ. Ἰσ. καὶ Ὀσιρ.) σημασίαν ἔχει βεβαιωμένως ἐρμη-
 νεύμενον, διὰ δὲ τὸ ἀεὶ ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ναῶν προσιστάναι
 θεὸν τινα εἶναι μαρτυρούμενον, καὶ ἀνέκαθεν ἀδελφὸν τοῦ Ἰήρου
 ἢ Ἀπόλλωνος πιστευόμενον (τὸ δὲ ἀδελφὸν ἐν τῇ ἱερογλυφικῇ ἢ τὸ
 ταῦτόν ἢ τὸ ὁμοῦ (§. 23) σημαίνει), συμπληρώσει τὸ ἄφατον
 καὶ ἀνέκφραστον θεῖον ὄνομα ΠΙΠΙ. Ἐνταῦθα τῶν τεττάρων γραμμά-
 των τοῦ θείου ὀνόματος, τέσσαρα ἀνέκαθεν τῶν Ἀπόλλωνος
 ἢ Ἰήρου ὑποτυπούμενων, ἄφατον εἶναι αὐτὸ καὶ ἀνέκφραστον διὰ τῆς
 ἀπέπτης ταύτης, καὶ ἀδελφῆς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὑποτυπώσεως, ὡς ἐπι-
 κνυται «τὸ πρῶτον νοητὸν διὰ τὴν μόνον θεραπεύεσθαι» (Ἰαμβ.
 Ἡ. γ.). Καὶ δοκεῖ τοῦτο σημαίνειν τὸ θεῖον ἱερὸν κλημέντος (Στρωμ.
 Β.) «εἰσὶ γὰρ τὰ τῶν Ἑβραίων μυστήρια οὐκ εὐλόγητα τοῖς μυστη-
 ρίοις τῶν Αἰγυπτίων»· μέγα γὰρ μυστήριον παρ' Ἑβραίοις τὸ παν-
 ὕμνητον καὶ ἀπόρρητον ὄνομα. «ἐν Αἰγύπτῳ δὲ τοὺς Θεοὺς ὕμνοῦσι
 διὰ τῶν ἐπτὰ φωνηέντων οἱ ἱερεῖς» (§. 28) Δημ. Φαλ. περὶ Ἑρμην.
 71. ἂν μὴ προσθῆς καὶ τὴν περιτομὴν, ἥτις ὅμως παρ' Ἑβραίοις οὐ
 λογίζεται μυστήριον. Καὶ εἶεν τὰ τρία ὀνόματα αὐτῇ ἢ ἀρχῇ τοῦ Τρισ-
 αγίου ἔμνου τοῦ ἀνά πάσαν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἀδομένου
 τε, καὶ μυρίων λόγων καὶ μεγάλων ταραχῶν προφάσεως γενομένου
 ἐπὶ αἰῶνας διὰ τὴν προσθήκην τοῦ «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς,» ὑπὸ
 τοῦ δυσσεβοῦς Πέτρου τοῦ Κναφέως τοῦ τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκόπου.
 Ὁ ὕμνος οὗτος (*), ὑπὸ παιδὸς ἀερίου ἀρθέντος κατὰ τὸν μέγαν

(*) Ἠκολούθησα ἐνταῦθα τὴν κοινὴν γνώμην· ἄλλως μὲν γὰρ ὁ ὕμνος οὗτος, ὡς
 ἐκ τῆς ἡμετέρας ταύτης ἐκθέσεως εἰκάζεται, δοκεῖ πρέσβυστος τῶν ὕμνων, οὐ μὴν
 δὲ καὶ ἐν συγχῇ χρῆσαι ἢ δ' ἐπὶ Πρόκλου τοῦ ἀγιωτάτου κατασχοῦσα ἀνάγκη ε-

ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ υμῷ συμβάντα σεισμὸν ἄσθεις, καὶ ὡς
ἱστορεῖται ὑπὸ Πρόκλου τοῦ τότε ἀγιωτάτου πατριάρχου ταύτης
τῆς Πόλεως ἀνδρὸς θεοσεβοῦς τε χρηματίσαντος καὶ τῶν Γραφῶν
εἰδήμονος, συντονώτερον συνταχθεὶς μεγαλύει Ἅγιον τὸν Ἐλωῦμ
Ⲕⲓⲛⲗⲏ (τὸν Θεὸν) τὸν ἐν τῇ Δημιουργίᾳ εἰς τε τὸν Ἀδάμ. καὶ τοὺς

μετ' αὐτὸν μέχρι τοῦ Ἀβραάμ πατέρας γνωσθέντα. Ἅγιον τὸν ΕΛ-
ΣεΔαΙ ἰⲓⲱⲗⲏ (τὸν Ἰσχυρὸν) τὸν ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ εἰς τε τὸν Ἀ-

βραάμ. καὶ εἰς τοὺς μετὰ τὸν Ἀβραάμ μέχρι τοῦ Μωσέως γνωσθέν-
τα. Ἅγιον τὸν ΙεΧοΥαΧ Πⲓⲛⲓ (τὸν Ἀθάνατον) τὸν ἐν τῷ Νόμῳ
εἰς τε τὸν Μωσῆν καὶ εἰς τοὺς μετὰ τὸν Μωσῆν γνωσθέντα, καὶ ἰκε-
τεύει τὸν ἔλεον αὐτοῦ, ὃν ἐπεδείξατο ἐν τῇ ἐσχάτῃ οἰκονομίᾳ αὐτοῦ.

Ὡς ἂν ἔλεγεν, Ὡ ἄγιε, ὁ Δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον. Ὡ ἄγιε, ὁ
ἐπαγγειλάμενος αὐτῷ διαθήκην. Ὡ ἄγιε, ὁ δοὺς αὐτῷ τὴν Διχθήκην
(νῦν ἐν τῇ ἐσχάτῃ οἰκονομίᾳ σου) Ἐλέησον (ἢ Σῶσον) ἡμᾶς. Ὅθεν
φανερὸν ὅτι ὁ ὕμνος οὗτος προσετίθη, οὐχ ὡς λέγουσι τινὲς εἰς μόνον

τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀρχαιοῦσί πως τὴν προσθήκην
τοῦ «Ὁ ἁγιοθεῖς δι' ἡμᾶς» ἀπλῶς εἰς τὴν θεῖαν οὐσίαν τῆν

θέσπισεν αὐτὸν συνεχέστατον, ὡς καὶ Ἁ. Β. Γ. Λ. Β. Γ. Δ. Λεβρόν εἰκάξει εὐλόγως λέγων
Trisagion, quod tunc quidem nec in Constantinopoli, nec in aliis Ecclesiis
pluribus canebatur, jam inde ab Ecclesia incunabulis Hierosolymæ cane-
retur, ac siminus canebatur tunc primum anno Scil. 446 pro impe-
ratorum ac Episcoporum sanctionibus liturgiis ceteris adderetur « Ὁ
Τρισάγιος ὕμνος, ὡς τέως οὔτε ἐν Κωνσταντινουπόλει οὔτε μὴν ἐν ἑτέροις πολ-
λαῖς Ἐκκλησίαις ᾄδόμενος, ἐξ ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἱεροσολύμοις ᾄδετο, ἢ γου-
σπανίως ᾄδόμενος, τμηκῶτα δὲ πρῶτον τῷ 446 αυτοκρατόρων καὶ ἐπισκόπων
δόγμασι ἀπάσαις προσετίθη ταῖς λειτουργίαις.» Οὕτω π. χ. ἐν τῇ Λατινικῇ Ἐκ-
κλησίᾳ μόνον ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τελομένης τῆς προηγουμένης τὴν μεγάλην Πα-
ρασκευὴν (κατ' αὐτὴν γὰρ καὶ μόνον τελοῦσι ταύτην) ἐν τῇ προσκυνήσει τοῦ σταυ-
ροῦ ᾄδεται ὁ ὕμνος οὗτος τρις Ἑλληνιστί τε καὶ Λατινιστί. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Ἑλληνι-
στὶ ᾄδασθαι δείκνυσιν τὴν μεγάλην τοῦ ὕμνου ἀρχαιότητα εἰσαχθέντος, κατὰ γε τὸ
εἰκὸς, ὁμοῦ μετὰ τοῦ «Κύριε Ἐλέησον». Καὶ τοι δὲ ἡ γνώμη τῆς νῦν παπικῆς
Ἐκκλησίας σύμφωνος τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὅτι δηλονότι ὁ ὕμνος οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὴν
μακαρίαν Τριάδα, διὰ τὸ ᾄδασθαι μὲν τοι ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ὡς
εἴθισται παρ' αὐτῇ, εἰκάξει ὁ Λεβρόν, ὅτι δυνατὸν νοηθῆναι καὶ εἰς μόνον τὸ πρόσω-
πον τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ. Ἄλλ' αὕτη ἡ ἰδέα, εἰμὴ τις ἀνέχεται αὐτὴν
διὰ φιλαδελφίαν πρὸς τοὺς ὀρθὰ μὲν νοούντας ἐπταισμένως δὲ λέγοντας, οὐκ ἔρρω-
ται, ὅχει δὲ καὶ Κναφείου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μετὰ τρεῖς οικονομίας, ἰδίῳ Ἐλέει σῶσασαν ἡμᾶς. Καὶ δοκεῖ ὁ Ἕμνος ποιηθεὶς ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ τοῦ προφητάναντος (ψαλμ. μά.) «Πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ἴσχυρὸν τὸν Ζῶντα»· καὶ τὸ τοῦ Ἡσαίου (κεφ. θ'. 7) Θεὸς Ἴσχυρὸς (καὶ τὰ συνώνυμα ἐξουσιαστής, ἄρχων Εἰρήνης) Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος (*). Ὅθεν εἰκάζεται καὶ τινες τῶν χριστιανῶν μηκέτι εὐστόχως ἐνίστασθαι εἰς τὴν καθολικὴν τῆς ἐκκλησίας γνώμην, ἀναφέροντας τὸν ὕμνον τοῦτον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ· οὐκ ἀνεκτὸν γὰρ προσ-
 ἰδιασθῆναι ἢ εἰς τὸν υἱὸν ἢ εἰς τὸ πνεῦμα παρὰ τὸν ἀρχαῖον κανόνα ἀνευ ἀτόπου καὶ μικροῦ κινδύνου, ἵνα ὑποφαίνῃ ἢ συγκεχυμένη ἢ παθητὴν τὴν Τριάδα. Τοῦτο ἀναλογιζόμενος ὁ ὀρθόδοξος τοῦ ῥηθέντος Πέτρου διάδοχος Καλενθίων, ὡς ἄκος ἡπιὸν τῆς ἀπαξ, ὡς μὴ ὄφειλε, παρεισφρητάσας ὑπόπτου προσθήκης ἀνδρὸς δυσσεβοῦς παρεμβάλων τὴν φράσιν «Χριστὲ Βασιλεῦ», ῥῆτος διακόψῃ τὴν μετὰ τῶν τριῶν ἀγίων συνέχειαν τοῦ «ὁ καταθεῖς ἡμᾶς», ἤλιπιζε καὶ τὸ κακὸν θεραπεῦσαι ἀταράχως, καὶ τὸν ὀρθόδοξον μόνον διασῶσαι·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

* Καὶ τοῦτο ψαλμοῦ μὴ ἀρισκομένους ἐν τῷ τῆς ἱερωσύνης, καθότι καὶ τῶν ἁγίων μετὰ τὸν αὐτὸν μὴ ἐν τῇ ἱερατικῇ μεταφράσει ὑποσημασθεῖς ἔρεται

إلى الله الحى «Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ζῶντα», ἐπειδὴ ἦτε νῦν συναγωγὴ ψάλλει **אֱלֹהִים לְאֱלֹהִים** «πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ἴσχυρὸν, τὸν Ζῶντα.»

καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν παραλαβοῦσα οὕτω ψάλλει· ἐτι δὲ συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὸ τοῦ Ἡσαίου. Καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἄμφω ταῦτα εἰκάζω παρωδημένα εἰς τὸν τῆς Δημιουργίας Ἐλωίμ, εἰς τὸν τῆς ἐπαγγελίας ΕΛ ἢ Σαδαι καὶ εἰς τὸν τοῦ Νόμου ΙεΧοΥαΧ. Καὶ ἐπειδὴ ὑποτεύω, ὅτι οἱ Ο'. καὶ τοι τὸ ἐν τῇ Ἐξόδῳ **אֱל**, οὗ τὴν σημασίαν ἡ

Ἰουδαϊκὴ ἔκδοσις περιορίζει τῇ ἐπεξηγήσει, **אֱלֹהֵי יְהוָה** διὰ τοῦ Ἴσχυρὸς ἢ ἱκανὸς, ἀπλῶς διὰ τοῦ Θεὸς ἐμπνεύσαντες, ἐνταῦθα τὸ **אֱל** ὄν ἐπὶ σημασίᾳ τοῦ **אֱלֹהֵי יְהוָה** διὰ τοῦ Ἴσχυρὸς

ἐξήνεγκαν· διὰ τοῦτο τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ἴσχυρὸν, τὸν Ζῶντα,» καὶ ὀρθῶς ἔχειν μοι δοκεῖ, καὶ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου συνώνυμον, καὶ δὴ καὶ τὰς τρεῖς τοῦ Θεοῦ μεγάλας οικονομίας καὶ εὐεργεσίας πρὸς τὸν ἄνθρωπον· τούτεστι τὴν Δημιουργίαν, τὴν Ἐπαγγελίαν καὶ τὴν Νομοδοσίαν αἰνιττόμενον. Καὶ τὸ τοῦ Ἡσαίου δὲ οὐχ ὁμοίως κεί-
 ται παρὰ πᾶσι. Τὸ γὰρ Ἰουδαϊκὸν φέρει μὲν πῶς ταῦτά, ἄπερ καὶ οἱ Ο'. ὅμως δὲ προθυστερώς ἦται **יִקְרָא שְׁמוֹ פְּלֵא יוֹעַץ אֱל גְּבוּר אֲבִי עַד**

τότε γὰρ ὁ ὕμνος καὶ εἰς τὴν Παναγίαν Τριάδα κοινῇ ἀναφερόμενος ὀρθοτομεῖται, καὶ εἰς τὸν υἱὸν ἰδίᾳ ἀνεκτός, καὶ δὴ καὶ ἐπικοινωνῶς οὐδὲν ἔχει τὸ ἄτοπον. Πλὴν ἀλλὰ πᾶς λόγος ἢ λέξις ἢ συλλαβὴ ἢ γράμμα παρὰ τὴν καθολικὴν προστιθέμενα τῆς Ἐκκλησίας παραδοχὴν, καὶ τοι εὐπροσωπισθῆναι δυνάμενα, ἐπίμομφα εἰς αἰεὶ ἐνδίκως καὶ ἐπιλήψιμα λογιστέα, ὡς ταραχὴν καὶ σχίσματα ἐν οὐ δέοντι καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐμποιεῦντα.

§. 51. Ἐπειδὴ τοίνυν τὸ, « Ἅγιος ὁ Θεὸς » αἶνός ἐστιν ἡ ὕμνος τῆς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου Οὐσίας, δικαιοσύνη καὶ πρεπωδεδεσάτη ἢ μεγάλη παρρησία μεθ' ἧς ψάλλεται ἐν ταῖς ἀρχαίαις λειτουργίαις ἀπάντων τῶν ἀνατολικῶν χριστιανῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ· πάντα γὰρ τὰ θεῖα ὀνόματα μνημονεύονται· οἷς προστιθεμένου τοῦ ὑπὸ τοῦ διακόνου ἐκφωνουμένου « Δύναμις » ἤτοι **תְּכַבֵּד** (Zabawōd)· καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπου « Κύριε, Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ εἰς τὴν γῆν ἀποστείλας τὴν ἀμπελον ταύτην κτλ. » καὶ τοῦ « Κύριε, σὺ εἶ ὁ Θεὸς » ὁ ὕμνος γίνεται ἰσοδύναμος τοῦ ἐπισημαίου περιέχοντος, ὡς ἀνωτέρω εἰρήνην καὶ εἰρήνην τρεῖς μεγάλας εἰρηνομαίης (§. 50). Ὅτε, εἰκάζεται πρὸς τὸν ἰσοδύναμον τὴν ἱερομαγίαν ἰσπανικὰ τὰ δυτικὰ ἔθνη παραλαμβάνοντα τὸν θεῖον τοῦτον ὕμνον. Οὐδ' ὁ

ישוע « Καὶ κληθῆσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ θαυμαστός σύμβουλος Θεὸς Ἰσχυρὸς, Πατὴρ Αἰῶνος (Αἰώνιος), ἀρχὼν εἰρήνης. » Οἱ Ο'. πάλιν, ὡς ἀναγινώσκει ἡ Ἐκκλησία, καὶ ὡς οἱ ἀποστολικοὶ πατέρες, ὅτε Ἰγνάτιος (Ἐπιστολ. πρὸς Ἀντιοχεῖς) καὶ Εἰρηναῖος κατὰ Αἰρέσεων (Α. 66)· ἔτι δὲ καὶ Εὐσέβιος (Εὐαγ. Ἀποδ. Ζ.) καὶ αἱ ἐκδόσεις Ἀλδίνη καὶ Κομπλουτέα « Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ με γ ἄ λ η ς β ο υ λ ἦ ς ἄ γ γ ε λ ο ς θαυμαστός σύμβουλος Θεὸς Ἰσχυρὸς ἐξ ο υ σ ι α σ τ ῆ ς, ἀρχὼν εἰρήνης πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ». Ἄλλ' οἱ Γ'. ἤτοι ὁ Ἀκύλας καὶ Θεοδοσίωσ καὶ Σύμμαχος, οὐκ ἔχουσι τὸ Θεὸς (ἴσως μετέφρασαν τὸ **יהוה** Ἰσχυρὸς, τὸ δὲ **ישוע**

ἐξέλαβον ὡς ἑρμηνείαν τοῦ **יהוה** καθὰ προαναφέραμεν αὐτὸ τοῦτο τὸ **יהוה** ἑρμηνευόμενον ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ ἀκριβῶς ΣεΔαΙ **יהוה**). Ὁ δὲ κωδὴξ τῆς Ρώμης τὰ ἀπὸ τοῦ

θαυμαστός ἕως τοῦ μέλλοντος παντάπασι στέρεται· ἐπειδὴ ὅμως ἀνέκαθεν καὶ ἡ συναγωγὴ καὶ ἡ ἐκκλησία ἀναγινώσκουσι συμφώνως, καὶ οἱ ἀποστολικοὶ πατέρες μαρτύρονται Θεὸς Ἰσχυρὸς . . . αἰώνιος· διὰ τοῦτο καὶ παράλληλον τὸ χωρίον τῷ Δαυϊτικῷ « πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ἰσχυρὸν τὸν Ζῶντα » καὶ συνώνυμον τοῦ ὕμνου « Ἅγιος ὁ Θεὸς κτλ. »

ἐπινίκιος ἀναπληροῖ τὴν χρεῖαν. Οὗτος μὲν γὰρ ἄδεται ὡς ἐκ τῶν ἀγγέλων, ἐκείνος δ' ὡς ἐξ ἀνθρώπων, ἐφ' ᾧ προστίθεται ῥητῶς καὶ τὸ « Ἐλέησον ἡμᾶς ».

§. 52. Ὅθεν ἐπὶ πᾶσι μοι μήποτε ἡ μυστικὴ ἐκφώνησις τοῦ Θεοῦ ὀνόματος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱλασμοῦ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἦν αὐτὸ τὸ « ἅγιος ὁ Θεός », πειθομένῳ οὐ μόνον ἐκ τοῦ νοήματος τοῦ ὕμνου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν τοῦ προφήτου Ἡσαίου (σ'. 3) ὅς τρις ἐκφωνήσας τὸ ἅγιος ἐπέφερε τὸ ΠΙΠΙ (Κύριος) ἤτοι ἰ ΠΙ ΠΙ Ψ Π Π Ψ Π Π ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος IEYE (IEXOTAX), ἐν ᾧ ἐδείξαμεν (§. 24) ἐνεῖναι τὸ « Θεός, Ἰσχυρὸς καὶ Ἀθάνατος, » συγκαλύπτων οὕτω καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ἀγγέλων στόματα τὴν θείαν ἐκφώνησιν ἣν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔνδον τῶν ἁγίων μόνος ἐξέφωνει ὁ Ἀρχιερεύς. Καὶ αὕτη ἂν εἴη ἡ αἰτία τοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἄδεσθαι παρρησία ἀρχῆθεν καὶ ἐν μόνῃ τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἴσως μόνῃ τῇ ἑσπερίᾳ Πέμπτην ἢ Παρασκευῆν, καθ' ἣν ὁ αὐτός, εἰσελθὼν ἐκπαῖξεν τὰ ἅγια καὶ ἀνάθεμα καὶ θῦμα ὑπὲρ τοῦ κόσμου τούτου, τὸ σικεῖν αἷματι ἐρύπανσε πᾶν συνέβησιν ἡμῶν ἀπὸ πονηρῶν ἐργῶν εἰς τὸ λατρεύειν ἐσθ' ἡμῶν. Ὅτι δὲ ἡ πᾶσι τῆς ἑσπερίας τοῦ ἁγίου χριστιανούς διεδέχθη τὴν ἡμέραν τοῦ ἱλασμοῦ τοῦ παλαιῦ νόμου, καὶ ὁ Γεώργιος Ὅπερ (G. Hooper) διὰ μακρῶν ἐπιμνηστικῶν δείξει ἐν τῷ (Discourse concerning Lent. Part. II. repart. II. chap. 3. §. 2.) λόγῳ αὐτοῦ Περὶ τῆς Τεσσαρακοστῆς, ὅπου λέγει that the day of our Saviour's passion was the great and last day of expiation « Ὅτι ἡ ἡμέρα τοῦ πάθους τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἦν ἡ μεγάλη καὶ ἡ ἐσχάτη ἡμέρα τοῦ ἱλασμοῦ. » Ὅθεν ἔμεινεν ἐν τῇ Λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ ῥηθείᾳ ἁγία ἡμέρα ἄδεσθαι τὸν Θεῖον τοῦτον ὕμνον ἑλληνιστί. Τὸ δὲ κατὰ τὴν ἐπὶ Πρόκλου τοῦ ἀγιωτάτου κατασχουσαν ἀνάγκην κανονισθὲν ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ἣτις ἐστὶν ἡ ἱλαστήριος ἀναμνηστικὴ τελετὴ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου, διὰ πολ-λοῦ ἤδετο καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ἑσπερίαν πρὸ τῶν ἀναγνωσμάτων ὑπὸ τίτλον (rubrica) Ajus ἅγιος, καθὰ σημειοῦται ἐν τοῖς ἀρχαίοις λειτουργικοῖς αὐτῶν, ὡς ἄδεται καὶ νῦν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀνατολικαῖς κοινωνίαις. Ἀλλὰ τέως καινοτομοῦντες τὰ πάντα παρ-έλιπον καὶ αὐτό.

§. 53. Ταύτην τὴν τοῦ Ἄγιος ὁ Θεός, τοῦ ἀπὸ γεννήσεως ἡμῶν μέχρι θανάτου ἐπαδομένου, καὶ πρώτου ὕμνου εἰς Θεὸν ἐν τῇ τρυφερᾷ ἡμῶν καὶ νηπιώδει ἡλικίᾳ διδασκομένου ἐκ στόματος τῶν μητέρων ἡμῶν, ιδέαν μου ἐπικυροῖ μάλιστα καὶ τὸ ἐν ἐκάστη ἡμέτέρᾳ προσευχῇ ἔθος τοῦ εὐθὺς μετὰ τὴν εὐλόγησιν τοῦ Θεοῦ ἄδου αἰμέσως τοῦτον τὸν ὕμνον, ἀείποτε τρεῖς, προτασσόμενον ἔτι καὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ « Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι »* καὶ εἴη ἂν τοῦ ἄλλου σεβασμίου ὕμνου « Κύριε ἐλέησον » ἢτοι « ΙεΧοΥαΧ ἐλέησον » συνώνυμος, ἢ καὶ τοῦτ' ἂν εἴη ἐκείνου ἐπιτομή τις. Καὶ τοῦτο δὲ τὸ « Κύριε ἐλέησον » ὡσπερ καὶ τὸ Ἀλληλούϊα (§. 23.), καὶ τὸ ΙΕ ἢ ΠΙ (§. αὐτ.) καὶ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ ΙεΧοΥαΧ (§. 24.), ἀνεκαθεν γνωστὸν ἦν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς εἰδωολόγους, καθὰ βλέπομεν ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ (εἰς Ἐπίκτητ. β'. 7.) « καὶ τὸν αὐτὸν ἐπικαλούμενοι δεόμεθα αὐτοῦ, Κύριε ἐλέησον ». Ἐξ ὧν ἀπαντᾷ δεόμεθα τὸ « Ἄγιος ὁ Θεός », πηγάζειν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπερὸν τῶν Ἰσραηλῶν ΠΙΠΙ ἢ κάλλιον, εἶναι αὐτὸ τὸ θεῖον ὄνομα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Ὅθεν καὶ φαμεν τὸν ὕμνον τοῦτον εἶναι θεῖον καὶ θεοπροπεστατον Πρωτότον καὶ ἐν τῇ παιδικῇ μου ἡλικίᾳ ἤκουον αὐτὸν παρὰ τῶν μητέρων ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεσφῶν τῆς Πατρίδος μου ἄσμασι χυδαῖκοις μὲν, ὡς δοκεῖ δ' ἀρχαιοτάτοις, ἴσως δὲ καὶ πεποιημένοι κοινῶς κατ' αὐτοὺς τοὺς τοῦ Προβλοῦ χρόνους.

Καλῶντι τ' ἄγιος ὁ Θεός, καλὸς κί ὅπου τὸ λέγει,
Ὅ,που τὸ λέγει σώζεται κί ὅ,που τάκούει ἀγιάζει,
Κί ὅ,που τὸ κλωφακρασθῆ παράδεισον θὰ λάθει.

κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἄλλ' ἐπὶ συγκεφαλιώσει λόγου ἐπανερχόμενοι, ὅθεν καὶ παρεξέβημεν (§. 49.) εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ΕΙ τοῦ ὄντος παιανικοῦ ἐπιφωνήματος ἢ θειασμοῦ ΙΕ (§. 22.) καὶ ἰσοδυναμοῦντος τῷ ΠΙ, ἢ ὡς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία ΙΑ καὶ σημαίνοντος τὸ τῶν ἀνατολικῶν **9^{ab}** ὅπερ ἐρμηνεύεται, ὃ οὔτος, ἢ καὶ ἀπλουστέρας, ὃ Ε, εὐρίσκομεν τῷ ὄντι εὐσεβεστάτην καὶ πρεπωδεστάτην εἰς ἱερὸν ναὸν τὴν ἐπιγραφὴν ΕΙ ἢ ἑλληνικῶς ΙΕ, ὡς τοῦ ἐνός καὶ ἀκατονομάστου Θεοῦ ἀξιοπρεπὲς προσαγόρευμα, τὸ ἀλλογλώσσως μὲν καθ' ἡμέραν ἐν

ταῖς θείαις ἐντεύξεσιν ἀδόμενον ἈλληλούϊΑ, (αἰνεῖτε τὸν Θεόν), ἑλληνιστί δὲ κατ' ἄγνοιαν καὶ εἰς εἰδωλόμορφον θεὸν «ἐλελε», ΙΕ » ἄσθέν.

§. 54. Ἄλλ' ἤδη προκύπτει καὶ τελευταία ἐρώτησις· Τίς ἄρά γε ὁ τὴν ἐσσεβῆ ταύτην ἐκγολάψας ἐπιγραφὴν «ἐν προεδρείᾳ» εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναόν; βραχὺν τούτου λόγον προβάλλομεν εἰς τοὺς συνετοὺς, τοὺς φιλονείκους ἠδέως παραιτούμενοι. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Π ἢ ΙΑ ἢ ΕΙ ἢ ΙΕ οὐ μόνον γνωστὸν ἦν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀλλ', ὡς ἀπεδείξαμεν, ἀπαραιτήτως ἐμυούντο αὐτὸ καὶ εἰς τὰ μυστήρια, ὡς ὄνομα τοῦ ὑπερτάτου ἀληθοῦς Θεοῦ, οὗ ἡ ἀμυδρὰ γνῶσις διεσώθη κατὰ παράδοσιν τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν Πατριαρχῶν εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, καὶ εἰς ἃν δοκεῖ ἀνέκαθεν ἀφιερῶθαι ὁ ἐν Δελφοῖς ναός, μάλιστα ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Φαλέκ **𐤆𐤋𐤁** ΠΑΓ υἱὸν τοῦ Ἑβερ τρισεγγόνου

τοῦ Νῶε, περίπου 200 ἔτη πρὸ τῆς κλήσεως τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ. Πιθανολογουμένης τῆς ἡμετέρας προτάσεως ἐξ ὑποθέσεως, ὅτι οἱ Πελασγοί, ἢ ὡς διέσωσαν τὸ ὄνομα ἐν Κυρήνῃ (Στράβ. βιβ. ε.) Φαλίσκοι, ἀρχαιότατοι ἐπὶ τοὺς κατακλυσμὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσπιδίας, εἰκοτόλογοῦνται μὲν ἀπὸ γένου τοῦ ΦαλεΚ, ἐλάτρευον δὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (B. 52) Θεὸν, οὐ μὲν εἰδωλὸν εἶχον, οὐδὲ τὴν κλήσιν ἐγίνωσκον· «Ἐθνοὶ δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσιν ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ εἶδα ἀκούσας· ἐπανυμνίην δὲ οὐδὲ ὄνομα ἐποιεῦντο οὐδὲν αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκέσάνκω» καὶ δοκεῖ μετὰ χρόνων παρέλευσιν ἀπατηθέντες ἐδέχθησαν ὀνόματα θεοτήτων, ὡς ὁ αὐτὸς αὐτόθι ἀναφέρει, «Τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μόνον. Ἐπεὶ οὖν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοί, εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα (τῶν θεῶν) τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἦκοντα, ἀνείλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι.» Ἄλλως τε περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους 2165 πρὸ Χριστοῦ συνεκροτήθη τὸ βασίλειον τῆς Σικυῶνος ἀντικυζούσης εἰς τοὺς Δελφοὺς κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Στράβωνος «ὑποπέπτωκε δὲ τῇ Κίρφει πόλις ἀρχαία Κίρρα ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ἰδρυμένη, ἀφ' ἧς ἀνάθασις εἰς Δελφοὺς ὀγδοήκοντά που σταδίων, ἴδρυται δ' ἀπάντικρυ Σικυῶνος». Ὁ δὲ μὴ πειθόμενος εἰς τοῦτο ἐχέτω καὶ ἐτέραν γνώμην πιθανωτάτην.

§. 55. Οἶδαμεν τοὺς περιόικους τῶν Ἑβραίων καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας σφετεριζομένους τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ (ἕρα Ἀπόσπασμ. Σαγχοιιάθου ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Court de Gebelin). Οὗτοι τοίνυν εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας αὐτῶν ἀποδημίας καθ' Ἑλλάδα ἔκτισαν καὶ καθιέρωσαν τὸν ναὸν εἰς τὸν Θεὸν **יהוה** EI. Εἰκοτολογεῖται δὲ ὅτι ἀνατολικοὶ ἢ Φοίνικες ἄνδρες καθιέρωσαν ἐξ ἀμνημονεύτων αἰώνων τὸν Ναὸν καὶ ὡς ἐκ τοῦ E τοῦ τέως μήπω μεταβάλλοντος ἐν τάξει φωνήεντος, ἀλλ' ἀκμὴν ὄντος ὑπουργικοῦ γράμματος, δουλεύοντος καὶ ὡς α. φωνῆεν, καὶ ὡς ε. φωνῆεν, καὶ ὡς ο. φωνῆεν, ὡς δὴ καὶ τὸ Ἑβραϊκὸν **יהוה**. Καὶ ἡ τοιοῦτον τὸ AI σὺν τῷ IE (§. 23) καὶ τῷ EΙραφιότης (§. 13), ἔτι καὶ τὸ IH εἶεν ἂν τὰ μόνα λείψανα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀρχαιογραφίᾳ, ἐξ ὧν ἔγωγε οἶδα. Ταῦτά πιθανολογοῦνται καὶ ὡς ἐκ τῆς πληθυντικῆς μορφῆς τοῦ ὀνόματος Δελφοί· ὅπερ εἰς τὴν ἀραβικὴν καὶ μεσοπαμικὴν γλῶσσαν, εικότως καὶ εἰς τὴν Φοινικικὴν, συγγενῆ τῆς ἑσθραϊτικῆς, ταύτην δέπως τῇ Ἑβραϊδί «τὴν Φοινικικὴν γλῶσσαν καὶ Πυνικὴν συγγενῆ ἐκ τοῦ πλησίον τῇ Ἑβραϊδί γενομένην» (Θεοφράστου ἱερ. Γεωγρ. Βιβλ. II. κεφ. 1.) σημαίνει Πλάτανον καὶ Πλάτῃν, καὶ τοιαύτη Πλάτῃνος φησίσκετο καὶ ἐδεικνύει τὸ πεδασμῶς, ὡς παντάπασι ἀρχαιοτάτων φύτευμα ἐν Δελφοῖς κατὰ τὸς χρόνους τοῦ Πλινίου περὶ τὰ μέσα τοῦ 4. αἰῶνος· λέγει παραλλήλως γὰρ ἐκ τοῦ Θεοφράστου (β. 45. Φυτ. Δ'. 13. 2.) (ἐν Βιβ. IZ'. κεφ. μ.δ'.) *Sunt autores et Delphicam platanum Agamemnonis manu satam*, «Εἰσὶν οἱ τὴν Δελφικὴν Πλάτανον ὑπὸ τῆς Ἀγαμέμνωνος χειρὸς φυτευθεῖσαν γράφουσιν». Ἴσως οὔτε παντάπασι κατὰ σύμπτωσιν τὰ ριζικὰ σύμφωνα τῆς λέξεως Πλάτῃνος ἀναγραμματιζόμενα παχυστόμως ἔθει ἀσιατικῶ ἀποδιδούσι τὸ ὄνομα Δελφοί ἢ Δελφοί.

Φθάσας τὸ τέλος τοῦ σχεδιάσματος, εὐλογον κρίνω διαλύσαι πιθανὰς τινὰς ἀντιλογίας, φουμένας ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως. Καὶ πρῶτον τὴν ἐκ μέρους ἐκκλησιαστικῶν τινῶν, ξένων εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ τῆς φιλολογίας θεωρήματα, σκανδαλιζομένων ἴσως διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ὀνομάτων ἑλληνικῶν Θεοτήτων ἐκ τῶν ὀνομάτων τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· καὶ ἴδε εἶπως σύντομον καὶ βεβαίαν ἀπολογία εὐδὸν προσιλόμην. Ὀμολόγηται γὰρ, ὡς δὴ καὶ δέ-

δεικται τὰ τῶν ἐθνικῶν θεῶν ὀνόματα καὶ κατὰ λέξιν καὶ κατὰ σημασίαν θαυμαστὸν ὅσον συνάδοντα τοῖς θείοις ὀνόμασιν (§. 40) ὅπερ οὐδεὶς ἄνευ κινδύνου παχυλῆς ἀμαθείας καὶ ἀνιδεότητος τῆς ὑποθέσεως δύναται ἀρνηθῆναι. Τοῦτο τοίνυν ἢ ἀπλοῦν τυχαίον ἐστὶν ἢ μίμησις· καὶ εἰ μὲν τὸ πρῶτον πάντως οὐκ ἄνευ θείας οικονομίας, ἴσως ἵνα μὴ μείνωσι τὰ ἔθνη ἐν παντελεῖ σκότει, καὶ προοικονομηθῆ πῶς τὸ Εὐαγγέλιον· κατὰ τοῦτο οὖν δικαιοσύνη καὶ ἔλλογωτάτη ἢ ἔφοδος τῆς παρουσίας ἐρμηνείας. Εἰ δὲ τὸ δεύτερον, ὅπερ καὶ ἀληθές, ζητέον τίς τινα ἐμιμήθη· καὶ εἰ μὲν τις εἴποι, ὡς οἱ ἀπ' αἰῶνος μονοθεῖκοι ἐμιμήθησαν τοὺς πολυθεοὺς δίκαιον ἀποδείξαι, ὅτι οὐχ οὕτω. Εἰ δὲ πάλιν οὗτοι ἐκείνους, ὃ δὴ καὶ πανάληθες· τί τὸ κωλύον ἀναγαγεῖν μὲν τὰ παράγωγα εἰς τὰ πρωτότυπα, καὶ τὴν πληθὸν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς θεοπρεπῆ ἐνότητα, ἀναδείξαι δὲ καὶ νέας ὁδοὺς Εὐαγγελικῆς Παρηλατικῆς τε καὶ Ἀποδείξεως τὴν Ἀρχιερωσύνην Μελησιθεῖα καὶ τὰ αὐτῆς μυστήρια τε καὶ ἱερωσύνην, καταργηθέντα μὲν κατὰ τὴν οὐρανίαν οικονομίαν ἐν τῇ περιτομῇ καὶ τῷ νόμῳ Μωσέως, τῷ καὶ αὐτῷ καταργηθέντι ἐν τῷ νόμῳ τῆς χάριτος, παραμορφωθέντα δ' ἐν τῷ σέβει τῆς θεοσεβίης ὁμιλούμενος πολυθείας, ἄλλως τε καὶ ἐρωτώμενα τι κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀποστολικούς χρόνους συνεχωρεῖτο παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς, καθὰ βλέπομεν ἐν τῷ ἱερῷ Κλήμεντι, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ Φίλωνι; ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἐνδόξους χρόνους τῆς Ἐκκλησίας τό δ' αὐτὸ συνεχωρήθη εἰς τὸν πολυμαθῆ καὶ ἐκπρεπῆ Εὐσέβιον· διὰ τί ἄρα γε ἀποκλεισθήσεται μοι παντάπασις ἢ θύρα τῆς ἀδείας ταύτης; διὰ τὸ ἀσθενές μου εἰς τοιαύτην πάλιν; ἀλλ' ἔστω τοῦτο ἀπλῆ πρόκλησις ἰσχυροτέρων εἰς τοιοῦτο σάδιον. Καὶ τέλος, ἐπειδὴ πιστεύομεν τε καὶ ὁμολογοῦμεν μόνον τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἀρχῆθεν λατρευθέντα, τὴν δὲ Πολυθεῖαν, ὡς καὶ ἐνι, παραμόρφωσιν τοῦ ὄντος, καὶ φαντασιώδη ἐπίπλασιν πολλῶν εἰκαίων, ἐπὶ τῇ εἰκονικῇ ἐκφράσει καὶ ἱερογλυφικῇ ἐκτυπώσει τῆς ἀληθείας, τίς ὁ ἰσχυριζόμενος, ὅτι πάντα πάντως οὐκ ἐσώθη κατὰ παράδοσιν ἢ θεῖα ὀνοματολογία; ἢ τίς τολμᾷ δεῖξαι μὲν ἐρείπια, ἀρνηθῆναι δὲ τὰ ἐν τῇ ὕλῃ εὐδιάγνωστα τμήματα εἶναι τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς; καὶ ἐπὶ παραδείγματος δουλεύοντος τῇ ἡμετέρᾳ ὑποθέσει, τίς ὁρᾷ

προεδρεύον ἐν τῷ Δελφικῷ ναῷ τὸ ΕΙ καὶ χαλδαίσι ΓΓ ἢ καὶ ΙΑ δύναται ἀρνηθῆναι οὐ χωρὶς ὕβρεως τῆς ἀληθείας αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὃν ἐκάστης εὐσεβῶς ὑμνοῦμεν ἐν τῷ Ἀλληλούϊα· εἰδέπως ἢ δυσσέβεια καὶ τὸ δεισιδαῖμον πολλά ἐφήψεν ἄτοπα καὶ ἀνόητα, οὐδὲν πρὸς ἔπος, οὐ γὰρ μειοῖ τὴν ἀγιότητα αὐτοῦ, οἷα τε- τήρηται παρ' Ἑβραίοις· ἤλικα γὰρ ἄτοπα οἱ αἵρετικοὶ οὐκ ἐφήρμω- σαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων παρεβλάβη ἢ ἐν ἡμῖν ἀλήθεια· ἢ τάχα ἔλαττον ἐδόλωσαν οἱ αὐτοὶ αἵρετικοὶ τὸ μυστήριον τῆς θείας ἱερουργίας, ἀνοσιουργοῦντες μέχρι καὶ τοῦ τε- λεῖν αὐτὴν ἀνθρωπεῖα αἵματι· (*) ἀλλὰ μὴ παρὰ τοῦτο λώβη τις ἐγένετο εἰς τὴν καθολικὴν πίστιν; ἢ μὴ οὐχὶ καὶ τοῦτο τὸ ἀνοσι- ούργημα πιστοὶ ἀληθινὴν τὴν ἡμετέραν δόξαν καὶ πίστιν τοιαύτην οὔσαν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κηρύγματος περὶ τῆς ἐν τῷ μυστηρίῳ εἰς αἷμα καὶ σάρκα μεταβολῆς τοῦ ἄστου καὶ τοῦ οἴνου κατὰ τῶν ἀρνούμέ- νων τοῦτο;

Μετὰ τὴν πρώτην ἀπερίωτον εὐσεβείαν θεῖναι ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἐκ τῶν φιλολογικώτερον θεωρούντων τὴν ὑπόθεσιν· ἀλλὰ δι' αὐτοὺς ἡμεῖς, καὶ ἀποράδην μὲν τῆς θεωρούμενης, ἴσως δὲ καὶ τῶν πραγμά- τευθησόμεθα, ὅτι ἀνακαταλεκτοὶ οἱ ἐθνικῆς ἢ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως πα- ρὰ τῶν Ἑβραίων, ἀλλ' οὐκ οἱ Ἑβραῖοι παρὰ τῶν ἐθνικῶν ἔλαβον πάμπολλα τῆς πίστεως. «Τὰ περὶ εὐσεβείας ΕΝΟΣ τοῦ περὶ πάντων Θεοῦ, λέγει καὶ ὁ Εὐσέβιος (Προπαρασκ. Εὐαγγελ. Ι. α) τὰ τε περὶ τῶν μάλιστα ζητούμενων εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν δογμάτων, αὐτὰ καὶ συνεκτικώτατα γένοιντ' ἂν τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λόγων, οὐκ ἄλλοθεν εἶεν ἂν, ἢ παρὰ μόνων Ἑβραίων πεπορισμένοι.» Τὰ δὲ κεφάλαια τῆς δείξεως ταῦτα.

Α. Ἱστορικῶς οὐδεμίαν ἔχομεν μαρτυρίαν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐλά- τρευον θεὸν ὀνοματισμένον, ἢ ποτ' ἔσχον μορφὴν ἢ τύπον αὐτοῦ (εἰ μὴ εἴποις τὰς κατὰ καιροὺς καὶ ἐν μέρει ἐξωμώσεις αὐτῶν). Διὸ

(*) «Μουνοῦνται δὲ τινεὶ κατακεντυόντες νέον παιῖδα βαφίσι χαλκαῖς, ὥσπερ οἱ Κα- ταφρυγαστῶν καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀλεύρω φεράσαντες καὶ ἀρτοποιήσαντες προσφορὰν μεταλαμβάνουσιν» (Eccles. Græcæ monum. Tom. I. a Joh. Bap. Cotelario). ὅθεν καὶ ὁ ἱερώνυμος λέγει ἐπ' αὐτό. Diabolicum edunt Eucharistiæ feralcissimæ sa- cramentum. «Διαβολικὴν ἐσθίουσι θηριωδεστάτης εὐχαριστίας μυσταγωγίαν.»

καὶ ὁ Λευκανὸς ἐπικός ποιητὴς Λατίνος φησι (Lucan Farsaf. L. II.)

. . . . et dedita sacris καὶ ἡ θρησκείουσα
incerti judæa Dei Θεῷ Ἰουδαία ἀγνώστῳ.

Β'. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, δῆλον δ' ὡς καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ καθεστῶτα, φρικτῶς ἀπαγορεύει τὴν μετὰ τῶν ἐθνῶν ἐπιμιξίαν, ἢ τὴν αὐτῶν μίμησιν· ἀπαγορεύει δὲ καὶ κεφαλικὴ τιμωρία τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πληθὺν ἐν τῇ θεότητι, καὶ δὴ καὶ τὴν τῶν ξένων θεῶν καὶ καινῶν ἱερῶν εἰσαγωγὴν· ἐν ᾧ οἱ ἐθνικοὶ καὶ παρεδέχοντο, καὶ ἀνάγκη ἦν παραδέχεσθαι τοὺς θεοὺς καὶ τὰ ἱερά τῶν λοιπῶν ἐθνῶν.

Γ'. Ὅτι ἀπὸ Νῶε μέχρι τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ ἦν τις ἱερωσύνη, ὡς ὁρῶμεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Μελχισεδέκ, τελετὰς τινὰς ἔχουσα καὶ ἱερουργίαν ἐν ἄρτῳ καὶ οἴνῳ (*) κατὰ παράδοσιν ἢ ἐγγράφως σωθείσας ἄει εἰς τὸν αὐτὸν θεὸν τὸν ἝΝΑ τὸν Ὑψίστον τὸν ἀκατονόμαστον, τὸν μῆτε μορφήν μῆτε εἶδος ἔχοντα. Ἐκ ταύτης τῆς κατὰ Μελχισεδέκ ἱερωσύνης ἐπιφέρει καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους, λέγων ὅτι ἡ αἰωνία ἱερατεία ἐστὶ «κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ» ἐν ἄρτῳ καὶ οἴνῳ τῆν προσφορὰν ποιῶσα, καὶ οὐκ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν ἐν ἀναπνεύματι καὶ τρυφῇ καὶ σπῆδῳ δαμάλειος. Διὸ ἀναγωγικῶς μετὰ τοῦ Νῶε, καὶ δὴ καὶ πρὸ αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ εἰς Θεὸς ἦν ὁ λατρευόμενος τῇ διαδοχῇ τῶν προπατόρων, καὶ τοὶ αὐτῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ὕστερον πολλοὺς καὶ ποικίλους σχόντων τοὺς θεοὺς, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἱστορίας.

Δ'. Ὅτι τὰ ἀπαριθμηθέντα ἐν τῇ Γραφῇ θεῖα ὀνόματα, καὶ δι' ὧν προσαγορεύεται ὁ ἀληθὴς θεὸς ὁρῶμεν καὶ παρ' Ἑλλήσιν ἐν μυ-

(*) Καὶ τοὶ ἐν τοῖς νῦν φερομένοις ἀντιγράφοις καὶ Κόφθηι τῆς τῶν Ο'. μεταφράσεως φερομένου τοῦ χωρίου κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν «ἄρτους καὶ οἶνον» πλὴν ἄλλ' ἢ Ἰουδαϊκῆ τῆς Μασόρας φέρει ἐνικῶς **וַיִּזְבֹּחַ לַיהוָה** « Προσθήγμεν

ἄρτον καὶ οἶνον»· ὅτι δὲ ἡ προσφορὰ αὕτη ἦν τελετὴ τις εὐχαριστήριος καὶ ἐπινίκιος δηλοῦται πάλιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γραμμικοῦ χωρίου, ἐπιφέρει γὰρ, ὅτι ὁ προσαγωγὸν «ἦν ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου.» Καθ' ἣν ἱερωσύνην ἱερούργησε καὶ ὁ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γενόμενος ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ κατὰ τοῦ διαβόλου νίκη.

στηρίοις (§. 22) ὡς ιερῶτατα ἀναφερόμενα· οὐδ' ἂν εἴποις, ἐπειδὴ τῶν τοιούτων μυστηρίων τὰς τελετὰς κατὰ τὰ ιστορούμενα παρ' Ἰνδῶν παρέλαβον, ἰνδικὰ εἶναι καὶ τὰ ὀνόματα, αὐτὰ γὰρ αἱ λέξεις ἐλέγχονται ἀληθῶς οὔσαι Ἑβραϊκαὶ ἢ γλώσσης τῆς περὶ Μεσοποταμίαν, καὶ οὐκ ἰνδικαί· ὅπερ μάλιστα δείκνυσι καὶ τοὺς Ἰνδοὺς αὐτοὺς παρὰ τῶν πρὸ τοῦ Νόμου πατέρων, ἢ καὶ τῶν πρὸ τοῦ Ἀβραάμ παραλαβόντας τὰ ὀνόματα, καὶ ἐγκαταμίξαντας ἰδίας δεισιδαιμονίας. Μαρτυρεῖ δ' ὁ Φιλίστρατος (Βίβλ. Ἀπολ. Τυαν. Β'. 4.) τὰ λεγόμενα· «Ἰνδῶν δ' οἱ περὶ Καύκασον καὶ Κωφῆνα ποταμὸν, ἐπηλύτην αὐτῶν (τὸν Διόνυσον ἢ τὸν Βρόμιον· ὅ ἐστι τὸν Βράμαν) Ἀσύριόν φασιν ἔλθειν.» ἐφ' ἃ καὶ ὁ Βοχάρτος (Geograph. Sacrae Lib. I. c. 18.) «ἔχομέν, φησι, τοὺς Ἰνδοὺς συμμαρτυροῦντας, οὐ γὰρ ἐξ Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐξ Ἀσσυρίων παραγενέσθαι αὐτοῖς τὸν Βάχχον ιστοροῦσι.»

Ε'. Ἐπειδὴ τὰ τῆς πολυθείας ἑσώματα ἐξεταζόμενα κατὰ τὴν ἀληθῆ παραγωγὴν αὐτῶν κατανοοῦνται, μαίνεσθαι ἘΝ καὶ μόνον ΘΕΙον, διὰ τοῦτο δοκοῦσι τῆς ἀρχαίας ἐκείνης τὸν μόνον Θεὸν δοθέντα, καὶ εἰδωλικῶς, εἴτ' οὖν ἰερογλυφικῶς, εἰς Θεὸν ὑποτυπώσασθαι, χρόνον δὲ αἰ ἀγνοοῦν, ἐκληθέντα τὰς ὀνόματα χωριστῶν Θεότητων· ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲν τῶν ἀρχαίων ἔθνων γνωρίζομεν μονοθεϊκόν, πλὴν τὸ τῶν Ἑβραίων, ὡς καὶ τῆς σήμερον τὰ ἓνα Θεὸν δοξάζοντα ἔθνη τὴν αὐτὴν σειρὰν τῶν μονοθεϊκῶν πατριαρχῶν σέβονται, καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς τρεῖς μεγάλας ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ (§. 50). Ἄρα καὶ τὰ ὀνόματα ἐκ τῶν Ἑβραίων ἐλήφθησαν.

Σ'. Πρὶν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντα τὰ ἔθνη, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς πολυθείας ἦν ὁμόπιστα καὶ οὐ μόνον οὐ κατεδίωκον ἀλλήλα ἐπὶ θρησκευτικῆ κίτιξ, ἀλλ' ἀναγκαίως καὶ σέβεσθαι ὄφειλον τοὺς Θεοὺς τῆς γῆς, ἐν ᾗ ἂν εὕρισκοντο· μόνοι οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν ζῆνοι μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ καθεστῶτα αὐτῶν παντάπασιν ἰδιόρρυθμα, καὶ μόνοις αὐτοῖς προσιδιάζοντα παρὰ τῶν ἐθνικῶν μαρτυροῦνται. «Κεχωρίδαται δὲ (οἱ Ἰουδαῖοι) ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων εἰς τε τᾶλλα τὰ περὶ τὴν δίκαιαν πάνθ', ὡς εἰπείν, καὶ μάλιστα ὅτι τῶν μὲν ἄλλων Θεῶν οὐδένα τιμῶσιν, ἓνα δὲ ΤΙΝΑ ἰσχυρῶς σέβουσιν· οὐδ' ἄγαλμα οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ποτε τοῖς Ἱεροσολύμοις ἔσχον· ἄρρητον δὲ

ἤ και ἀειδῆ αὐτὸν νομίζοντες εἶναι, περισσότατα ἀνθρώπων θρησκεύουσι.» (Δίων Κάσ. Ρώμ. Ἱστ. λζ.) Διὸ και ὁ Τάκιτος (Βιβλ. Ἐ. Lib. V.) Profana, λέγει, illic omnia quæ apud nos sacra, rursus concessa apud illos quæ nobis incesta. «Βέβηλα μὲν παρ' αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῖν ἱερά ὄντα, τὰ δ' αὖ παρ' ἡμῖν ἀθέμιτα θεμιτὰ παρ' αὐτοῖς». Ὅθεν ἐπιλέγει περὶ τῶν Ἰουδαίων genus hominum invisum Diis «γένος ἀνθρώπων τοῖς θεοῖς βδελυκτόν». Και πάντως μόνος ὁ Θεὸς αὐτῶν, ὡς ὢν μόνος Θεός, ἀπῆτει ἀπαραιτήτως τὴν τῶν λοιπῶν θεῶν κατάργησιν ὑπὸ τῶν πιστῶν αὐτοῦ. «Οὐ προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδὲ λατρεύσεις αὐτοῖς, οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν· ἀλλὰ καθαιρέσεις καθελεῖς αὐτούς, και συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν, και λατρεύσεις Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου (Ἐξοδ. κγ'. 24). Και πάλιν, «ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπ' αὐτούς και ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, και προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ» (Σοφον. Β. 11). ἡ δὲ και σημεῖον μονοθεΐας.

Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα δεικνύσι τὰς εἰκόνας ὅπως τὰ λοιπὰ ἔθνη παραλάβωσι τὰ τῶν Ἑβραίων ἱερά, και τὸ ὄνομα, ἵνα οἱ Ἑβραῖοι παραλάβωσι τὰ τῶν ἐθνῶν ἄνευ τῶν εἰρηνοποιῶν προσῆλκίας τὰς λέξεις αὐτὰς ἑβραϊκῆν μὲν ἐχούσας παραγωγήν και τύπον, μίαν δὲ και τὴν αὐτὴν ἐπιθετικῶς σημαίνουσαν θεότητα, ουδεμία ἀπολείπεται ἀμφιβολία τὰ θεῖα ὀνόματα εἰς τὴν μονοθεΐαν τῶν πρὸ νόμου και τῶν πρὸ τῆς ἐπαγγελίας, και δὴ και τῶν μετὰ τὸν Νόμον πατέρων πηγάσαντα, τῇ μὲν παρεφθαρμένως, τῇ δὲ παρερμηνευτικῶς διαδοθῆναι εἰς πάντα τὰ ἔθνη, και συμμιγῆναι τοῖς αὐτῶν ἱεροῖς και μυστηρίοις.

Δευτέρα ἀντιλογία φιλολογική· ὅτι ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ὀνομάτων προσέδραμον εἰς ἀραβικὰς παραγωγὰς. Ἄλλ' οἱ εἰδότες τὴν τῶν δύο γλωσσῶν, οὐκ ἂν εἴποιμι συγγένειαν, ἀλλὰ ταυτότητα, και γνωρίζοντες τὸ ἱστορικὸν τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ και τῶν μετ' αὐτὸν ἢ πρὸ αὐτοῦ, δικαιώσουσι μάλιστα τὸν λόγον μου· αὐτὸς γὰρ ἐν Μεσοποταμίᾳ ζήσας πολὺν χρόνον, πολλὰ θεῖα ὀνόματα παρέδωκεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους κατὰ τὸ ἐκεῖ ἰδίωμα, ὅπερ ἦν ἐν χρήσει και εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ. Οἱ δὲ περὶ τὸν Πατριάρχην Ἰακώβ

εικήσαντες τὰ κατὰ Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν, τὸ μεσοποταμικὸν ἰδιῶμα ἐν πολλοῖς συγκατέμιζαν τῷ Φοινικικῷ. Καὶ πάλιν τόσους χρόνους ἐν γῆ Αἰγύπτου, καὶ τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἀραβίας, τέλος δὲ οἰκήσαντες τὴν Παλαιστίνην, οὐκ ὀλίγα καὶ παρήλλαξαν, καὶ ἐμιμήθησαν, καὶ συγκατέμιζαν διὰ τὴν θαυμασίαν τῶν ἰδιωμάτων γειτνίασιν, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τὸ διὰ γραπτῆς γλώσσης βοήθημα ἐπὶ καθαρότητι καὶ διατηρήσει λέξεως ἐλάχιστον ἦν· ὅπερ ὀρώμεν ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Δανιὴλ καὶ Νεεμία καὶ Ἔσδρα ὅτι πεπόνθασιν ἐν Βαβυλῶνι κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐκεῖ διατριβὴν· καὶ τοὶ τότε ἔχοντες οἱ Ἑβραῖοι γλώσσάν τε συνεστηκυῖαν καὶ συγγράμματα καὶ, ὅπερ μέγιστον, τὸν Νόμον αὐτόν. Ταύτην δὲ τὴν ἀδελφότητα τῶν γλωσσῶν καὶ ὁ Ἀλίβερος Σχύλτενς (Alib. Schultens) κατ' ἐναντίον εικάζει τρόπον ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τοῦ Ἰώβ εἰς τόμους δύο, λαλῶν περὶ τῆς γλώσσης, ἐν ᾗ γέγραπται τὸ βιβλίον, *Dialectum arabicam tum temporis haud multum ab Hebraea fuisse diversam* « οὕτω γὰρ τὸ ἥ ἀραβὶς τοσοῦτο διαφέρει τῆς Ἑβραϊκῆς »· διὸ τὸ ἀπαιτεῖν καθαρεύοντα πάντα τὰ ὀνόματα κατὰ τὸ ἔσχατον ἰδιῶμα, οὐ τοῦ εἰδότες τὴν τῶν παλαιῶν ἰστοριῶν.

Τριτὴ ἀντιλογία εἰλελογητῆς τῆς τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μεταπλασμοῖς τῆς παραγωγῆς· ἀλλ' οἱ πολὺ γλωττοὶ οἶδασιν, ἡλίκων ἀνεστρακυῖαι δοκοῦσαι γλῶσσαι γειτνιαζουσιν, εἴτις γράμματά τινά κατὰ τε ἰδιῶμα καὶ χρεῖαν παρεισάγει τε καὶ παρεκθίβει. Διὸ καὶ ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλλῳ « Ποικίλλειν ἔξεστι ταῖς συλλαβαῖς, λέγει, ὥστε δόξαι ἂν τῷ ἰδιωτικῶς ἔχοντι ἕτερα εἶναι ἀλλήλων τὰ αὐτὰ ὄντα. Ὡσπερ ἡμῖν τὰ τῶν ἱατρῶν φάρμακα, χρώμασιν ἢ ὀσμαῖς πεποικιλμένα, ἄλλα φαίνεται τὰ αὐτὰ ὄντα, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται ὑπὸ τῶν προσόντων· οὕτω δὲ ἴσως καὶ ὁ ἐπιστάμενος περὶ ὀνομάτων τὴν δύναμιν αὐτῶν σκοπεῖ, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται, εἴτι πρόσκειται γράμμα, εἰ μετὰκειται ἢ ἀφήρηται, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις παντάπασιν γράμμασιν ἔστιν ἡ τοῦ ὀνόματος δύναμις ». Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν κανόνα τοῦ Πλάτωνος οἱ ἡμέτεροι τῶν θεῶν ὀνομάτων ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, ὡς λέγει αὐτὸς, *καλλωπισμένοι μεταπλασμοὶ πλησιέστεροί εἰσι καὶ πιθανώτεροι*

τῶν παρ' αὐτῷ τῷ Πλάτωνι, ὡς ὁ ἀδεκάστως κρίνων εὐρίσκει τὰ πράγματα· ἄλλως τε αὐτὸς μαρτυρεῖ αὐτόθι περὶ τούτου λέγων· «Σκέψαι δὴ ὃ ἐγὼ ὑποπτεύω περὶ αὐτοῦ· ἐννοῶ γὰρ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληγες ὀνόματα, ἄλλως τε οἱ ὑπὸ βαρβάρους οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασι—· Τί οὖν δὴ;— Εἴ τις ζητεῖ ταῦτα κατὰ τὴν ἑλληνικὴν φωνήν, ὡς εἰκότως κείται, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν;— Εἰκότως γε». — καὶ ἡμεῖς ψηλαφητῶς ἐδείξαμεν ἐν τῷ ΕΙΡΑΦΙΩΤΗΣ. Ἴδου ἡ ἡμετέρα ἀπολογία ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος, διὰ τί τὸ ἐπ' Ἑλληνικῷ ναῶ γεγραμμένον καὶ καθιερωμένον ΕΙ, ἠρμηνεύσαμεν διὰ τοῦ βαρβαρικοῦ ΠΙ.

ΤΕΛΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

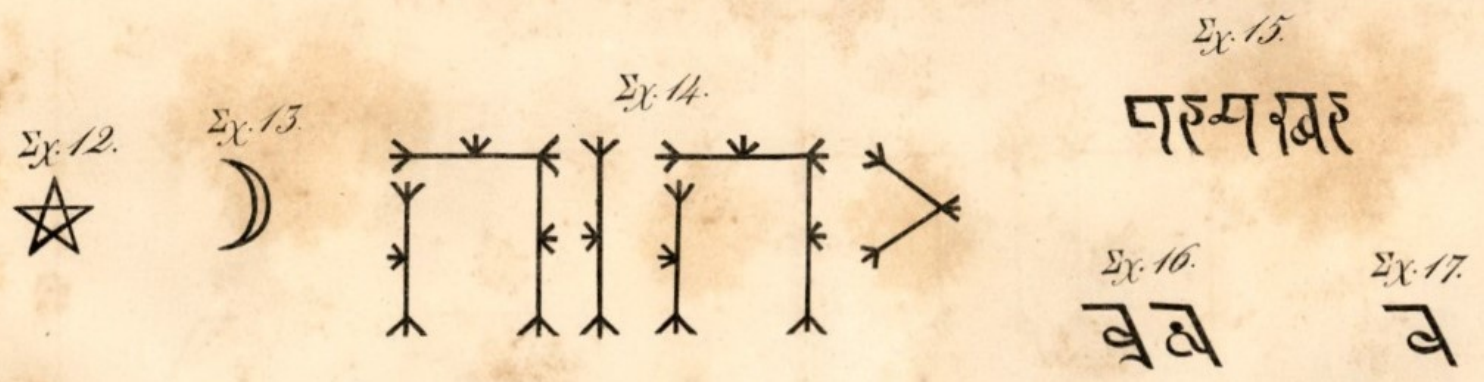
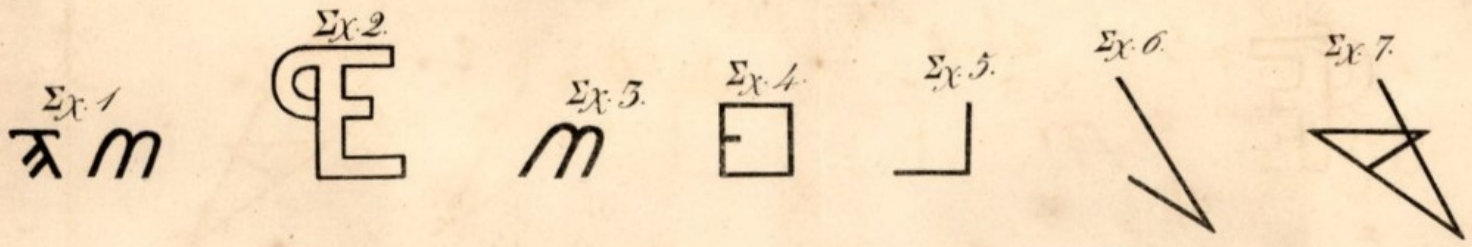
ΑΘΗΝΩΝ

Τοῦ 11 σχήματος διά τινος λόγου παραλειφθέντος τὸ 11 σχῆμα λογισθῆτω 12
καὶ οὕτω καθεξῆς. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν περιορισμάτων εἶη συγγνώμη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

